STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 02728

SHRIFTEN

Abraham Reisen

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

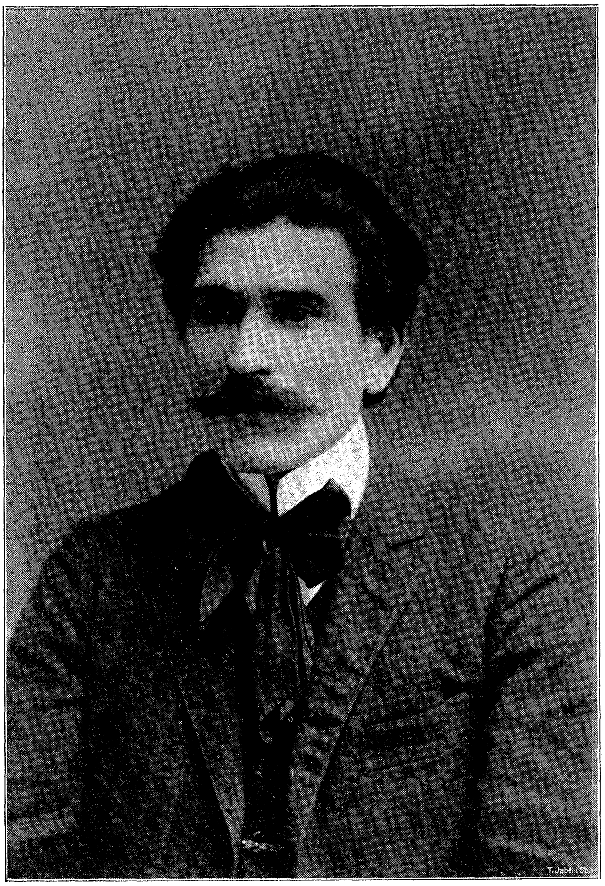

אברהם רייזען

שריפטען

פון

אברהם רייזען.

I באנד

געזאמעלטע ליעדער.

פערלאג „פראגרעס", ווארשא.

תרס"ח.

דרוק פון יוסף פישער, קראקוי.

SCHRIFTEN von A. REISEN.

I. Band: GEDICHTE.

Verlag „Progress“ Warschau. — Druck v. Josef Fischer, Krakau. 1908.

אינהאלט.

I.

די גראָהע נויט.

	זייטע.
מיין שפיעלען	3
דער נאכט־וועכטער	4
ארימעס לעבען	5
דער הענדלער	6—7
צום העמעריל	8
צו א געפאלענער פרוי	9
שווארצע פרעק	10
אויף א קבר	11
צו ארימע יונגעליך	12
מאי־קא משמע לן ?	13—14
דער גמרא ניגון	15—16
נאכט און קאלט	17
די פרוי	18—20
דער מענש	21
ארימע מענשען	22
צו א ברודער	23
ווינטער ליעדער	24—25
דאס געבעט	26
די ארימע כלה	27
אלע אבענד	28
א געזינד זאלבע־אכט	29
עס פוילט	30
כ'וויים א הויז	31
די יוגענד	32
אין דער ארימער גאס	33
ווי קום איך ?	34

II.

בענגשאפט און פרייהייט.

	זייטע.
איך זינג מיינע ליעדער	37
איך ווארט	38
די לופט איז מיר ענג	39
וואס איך האף	40
ווען איך זעה	41
א, גיכער, משיח!	42
וואס שטעהט אונז נאך פאר?	43
צום פריהלינג	44
צו מיין הארץ	45
און האסטו דיין זעלע	46
כ׳וויל נעמען פון לעבען	47
בוימער	48
דער פרייער ים	49
דער אדלער	50
די צייט	51
די נייע סחורה	52
די קירכען־גלאקען	53
איצט פערשטעה איך	54
שטימען	56—55
דער סוד	57
עפּיס הער איך	58
אין ווינטער	59
וואו נעמט מען?	60
צו די פייגעל	61
עהרליכע ארבייט	62
די וואנד	63
מיך ציהט	64
די פריהלינג זון	65

IV. אברהם רייזען.

זייטע.

אפּטמאל 66
דאס נייע ליעד 67
עס דונערט, עס בליצט 68
דער פּאעט 69
דער יונגער שטערען . . . . 70—73
אין פעלד 74
אין דער ווייט . . . . 75—76
בעל־הביתישער מוסר 77
און אלע וואס רינגלען מיך ארום 78
שטערען 79
אין וואלד 80
מיין הארץ 81
פאר געלד 82
אין א גרויסער שטאדט 83
אין מיינע אדערן 84
צום ווינד. 85
א ווינטער ליעד 86
דער צוג 87
מיין שיפעלע 88
מאוס איז די ערד 89
ווילט זיך נאך 90
די פיעדעל 91
אין טורמע 92
שטורם 93
בלאנזשע 94

III.

פאלקס מאטיוון.

די ארימע געווינערין 97
אין קיך 98

זייטע.

הערבסט	100
פאלט אריין אנ'ארימאן	101
דער חתן	102
די מוטער צום קינד	103
פון דער דירה	104—105
אבשייד	106
אין קישען	107
הבדלה	108
די יונגע קרעמערין	109

IV.

לוסט און ליעבע.

איך ווייס פון א ניגון	113
אומעטיג	114
כ'האב דיך, קינד מיינס	115
ווען דאס פייער פלאקערט	116
דו האסט מיר דיין בילד ניט געגעבען	117
אנהויב פריהלינג	118
ליעבע זון	119
צו דיר קום איך	120
מיין געליעבטע	121
אין די פינסטערע אלעען	122
און ווייסט איז אמאל	123
דאס נייע ליעבע ליעד	124
האט מיר מיין ליעבסטע	125
צו מיין ליעבסטער	126
מינוטען	127
אין פריהלינג	128
זעה דער הימעל	129

זייטע.

די נאיווע 130
ליעבעס קינד 131
וואו איז אלץ אהינגעקומען ? 132
האסט מיין בלוט, ווי ווייץ נעטרונקען 133
דיינע אויגען 134
געליעבטע 135
פערלען 136

V.

צער און יאוש.

עס גייבען אין לעבען 139–140
מענשען און הערצער 141
פערגעסען 142
אומעט 143
מיינע טעג 144
וואלקען 145
א פראגע 146
איך האב נאך אין לעבען 147
אין א פינסטערער נאכט 148
די שטערען 149
און הונדערט מאל דענקען 150
עלענד 151
מיין פאלק 152
ווען דו בלייבסט אליין 153
די לעצטע סטרונע 154
א תפלה 155
מיינע אבגעלעבטע יאהרען 156
סודות 157
דער סוף 158

זייטע.

דער קראנקער בוים 159
מיין טאג 160
אוי, די איינציג־ווייסע האר 161
און דער זומער ווערט פערשוואונדען 162
די בערג 163
צום טרוים 164
צו מיין שטערען 165
וואו? 166
לעבען ווילט זיך 167
אמאליגע טעג 168
דער נעבעל 169
איך וויים ניט 170
ביי די ביימער 171
דאס ביימעלע 172
געדאנקען . . . . 182—177

VI.

די היים.

מיין צוריקקעהר אהיים . . . . 199—185
פֿון מיין שטעדטיל . . . . 201—200
אין דער היים 202

VII.

יודישע מעלאדיען.

איכה 205
אויפ׳ן ניל . . . . 207—206
משה . . . . 210—208
ווען כ׳צינד די ליכטליך אן 211

VIII. אברהם רייזען.

זייטע.

צו די חנוכה ליכטליך 212
מיין פריינד, צו די ווייסט ? 213
וואס מאכט איהר ? 215
דער ווינד 216
קידוש לבנה 217
דער מגיד . . . . 218—219
געהענדיג נאך צווייגען 220
נאך גדינם 221
דער פורים שפיעלער . . . . 222—223
צום מלוה 224

VIII.

געמישטע ליעדער.

דאס טייעלע . . . . 227—228
אין גארטען . . . . 229—230
ביי דעם גארטען 231
קניימשען 232
פערגראבענעם גליק . . . . 233—234
הערבסט ליעדער . . . . 235—240
ערד און הימעל 241
דער אפגעקויפטער דיכטער 242
כ׳וויל זיך מיט מיין מוזע גט׳ן 243
אויפ׳ן הימעל די לבנה 244
די שטארבענדע זון 245
אין פעלד 246
בעגראבען 247
אין גאס 248
טרויריג קוק איך 249
א, ווארף מיר ניט פאר 250

זייטע.

די אונדאנקבארע פייגעל 251
אלע נאכט 252
לי הכסף 253
נאך מיין הערצענס בעגעהרען 254
ליכט . . . . 256—255
צו דער פרייהייט 257
דאס אייביגע ליעד 258
איך זוך דיך 259
זיין אויג איז פערדונקעלט 260
דער חדר פון לעבען 261
צו שכורים 262
ביי אונז אין לאנד 263
ווער עס האט 264
צווישען טויזענד 265
צום ארבייטער 266
א חלום 267
מיין הארץ איז ווייך 268
יום־טוב 269
דער טאג 270
אליין 271
עס קלינגען די גלעקליך 272
אויף וואס זאלסטו ווארטען 273
איין שטערען 274
פריהלינגס ליעדער . . . . 276—275
פרעה זיך, בחור 277
קום, ברודער 278

זייטע.

איך וויין 279
אויפ'ן פעלד 280
די דריי ציגיינער . . . . 282—281
דער גוטער פאסטוך 283
איז אוועק צום קריג 284
אוים היינע . . . . 287—285
ביינאכט 288

M. AISENBERG
DETROIT MICH

I.

די גראָהע נויט.

M. AISENBERG
DETROIT MICH

DETROIT MICH

מיין שפּיעלען.

I.

אויף אַ קליין צעבראָכנער פֿיעדעל
האָב איך אָבגעשפּיעלט מיין וועלט,
און דערמאָהן איך יעצט דאָס שפּיעלען
ל'ייפֿט מיין זעעלע דורך אַ קעלט.

ס'וויינען ביטערליך די טענער,
ס'קלינגט אין ד'אויהרען נויט־מוזיק,
און עס הערט זיך אַ בעוויינען
אויפֿ'ן קבֿר פֿון דעם גליק...

II.

כ'האָב דאָס לעבען אויף דער פֿיעדעל
פֿאַר דער נויט געשפּיעלט קאָנצערט,
און די נויט האָט אַפּלאָדירט מיר,
און מיט גרויס געפֿיהל געהערט.

און זי האָט מיר רייך בעשאָנקען,
ווי ס'ערלויבט נאָר איהר פֿערמעגן:
האָט מיט דערנער אויסגעשאָטען,
אויסגעשפּרייט מיין לעבענס וועג...

דער נאַכט־וועכטער.

שפּעט. די נאַכט איז קאַלט און פֿינסטער,
נעבעלדיג און נאַס;
אין די הייזער רוהען אַלע —
טויט און שטום אין גאַס.

עלענד שלעפּט זיך נאָר דער וועכטער
אויף דער גאַס אַרום;
אין די שטילע הייזער קוקט ער
וועהמוטהיג און שטום.

דאָרט אין רייכען, וואַרעם־בעטעל
שלאָפט זיך אַזוי גוט;
אוי, ווי וואָלטען זיינע ביינער
דאָרט זיך אויסגערוהט!

און ער קלאָגט זיך פֿאַר'ן הימעל:
זעה מיין טרויער צו:
איך אליין האָב גאָר נישט. — היט איך
פֿרעמדען גליק און רוה!...

אברהם רייזען.

ארימעם לעבען...

אָרימעם לעבען! נאָר שטענדיג זיך מאַטערן,
שטענדיג צו לעבען אין נויט;
כּוחות די יונגע די פרישע צו פּטרן,
זוכענדיג — טרוקענעם ברויט!

וואָגלען און וואַנדערן! וואו טאָגען ניט נעכטיגען,
נעכטיגען ניט, וואו געטאָגט!
הערען דאָס שפּעטען פון בייז־נידערטרעכטיגען,
שווייגען — קיין וואָרט נישט געזאָגט!

בוקען זיך, ביגען זיך נידעריג, נידעריג,
ברעכען דעם קערפּער אויף האַלב;
רעדען תּחנונים און וויינענדיג, ציטעריג,
בעטען ביין גאָלדענעם קאַלב!..

שטיקען פערלאַנגען און שטרעבונגען קראַפטיגע,
שטיקען און דריקען אין האַרץ;
בלומען פון יוגענד, די פרישע, די זאַפטיגע,
לאָזען צו טרעטען אויף שוואַרץ!..

דער הענדלער.

(אַ וואַרשאָווער ליעד)

אויסגעטהון פֿון זיך די שאַנד, —
מיט אַ זעקעל אין דער האַנד,
געהט ער אום פֿון הויף צו הויף,
העבט די אויגען אַלץ אַרויף;
און ווי טרויעריג ער זינגט —
איבער׳ן גאַנצען הויף עס קלינגט:
האַנדעל — האַנדעל!

— אָח, ווער זענט איהר, ליעבער ייד,
וואָס פֿערצעהלט מיר אייער ליעד? —
—כ׳וואהן דאָרט אויף דער סמאָטשע גאַס
אין אַ קעלער — פֿייכט און נאַס,
מיט אַ גרויס געזינד!
זומער קומט דאָרט נישט אַריין
פֿון דער ליעבער זון קיין שיין,
ווינטער — בלאָזט דער ווינד.
כ׳געה מיין גאַנצען לעבען אום,
מ׳הערט פֿון מיר נאָר, וואו איך קום:
האַנדעל, האַנדעל!

אוי, איך האָב נאָך ווערטער פֿיעל,
נור איך טראָג זיי אין דער שטיל —
קיינער דאַרף זיי ניט,
ווען איך קום אַהיים ביי נאַכט,
אָבגעמאַטערט און פֿערשמאַכט,
שיט איך זיי און שיט...

 אברהם רייזען.

עט, וואָס האָב איך זיך פֿערערדט...
האָט איהר נישט אַנ׳אַלטע בעט,
אַלטע הויזען, אַלטע שיך ?
וואס איהר ווילט נאָר, האַנדעל איך —
האַנדעל, האַנדעל !

צום העמעריל.

אָח, העמעריל, העמעריל, קלאַפּ!
שלאָג שטאַרקער אַ צוויעק נאָך אַצוויעק!
קיין ברויט איז אין שטוב שוין ניטאָ,
נאָר צרות און לייד אָהן איין עק!

אָח, העמעריל, העמעריל, קלאַפּ
דער הייגער—ער שלאָגט שוין באַלד צוועלף;
די אויגען זיי מאַכען זיך צו —
גיעב כחות — אָ, גאָטוניע העלף.

אָח, העמעריל, העמעריל, קלאַפּ!
שלאָג שטאַרקער די צוויעקעס, שלאָג גיך,
ביז מאָרגען מוז פערטיג שוין זיין
דער גבירה'טעס טאָכטערל'ס שיך!

אָח, העמעריל, העמעריל, קלאַפּ!
ניט גליטש פון מין האַנד זיך אַרויס;
מיין איינציגער שפּייזער ביזט דו,
פון הונגער אָהן דיר געה איך אויס!...

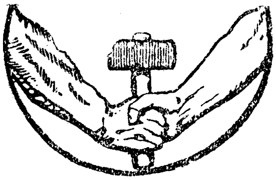

 אברהם רייזען.

צו א געפֿאלענער פֿרוי.

פֿייכטע, מאַטע, מיעדע אויגען,
בלייכע באַקען — אויסגעצויגען,
דאַרע איינגעפֿאַל'נע ברוסטען
מיט אַ הייזעריגען הוסטען — —
אויף וואָס טויגסט דו יעצט דער וועלט ?

שוין פֿערוועלקט די שענע גלידער,
און די ליעבע גוטע ברודער
וועלען שוין צו דיר נ ט קומען, —
יונגע בלומען, פֿרישע בלומען
קריגט מען קויפֿען היינט פֿאַר געלט !

שוואַרצע פּרעק.

(פּאַראָדיע)

שוואַרצע פּרעק און ווייסע קליידער,
יעדע פֿרוי — אַ ליעבּעם וועזען,
און קאָפּיינעם — פֿול די גאַסען, —
וואָלטען קלינגערם נאָר געוועזען!

קלינגערם אין די פּוסטע טאַשען,
וואָלט איך אַלץ געקענט געניסען!
אָח, צו זעהן עם נאָר מיט ד׳אויגען,
ווערט מיין האַרץ צופּלאַצט, צוריסען!

כ׳וועל צוריק אַהיים ענטלויפֿען,
וואו די קליינע שטיבּליך שטעהען,
וואו די ווייבּליך טראָגען הייבּליך,
און די קינדער בּאָרוויס געהען.

כ׳וועל צוריק אַהיים ענטלויפּען,
וואו עס פּאַשען זיך די ציעגען;
וואו דעם שענסטען, גרעסטען רעטאַך
קען מען פּאַר אַ גראָשען קריגען;

כ׳וועל צוריק אַ היים ענטלויפֿען,
וואו עס קלאַפּען ניט קיין רעדער;
וואו פֿון הייזעל בּיז צום קלייזעל,
געהט צו פֿוס פּאַמעליך יעדער.

דיי געזונד, דו שטאָדט, דו טייוועל,
זאָל קיין גוטער דיך ניט קאָנען, —
כ׳וועל צוריק אַהיים ענטלויפֿען
און מיט טרערין דיך דערמאָנען.

אויף א קבר.

קיינעם וועט זיין טויט נישט ריהרען,
קיינער וועט זיין טויט נישט שפּירען;
שטיל וועט מען אַוועק איהם פיהרען
אויפ'ן בית־הקברות פעלד.

שטיל וועט מען זיין אָרון טראָגען
און קיין שבחים וועט מען זאָגען,
קיינער וועט נישט וויינען, קלאָגען,
וואָס איין אָרעם־מענשעל פעהלט!

קיין מצבה און קיין זכר,
אַז געוועזען איז אַ הויכער
און אַ דארער, און אַ בלייכער
אָרים מענשעל אויף דער וועלט...

און ווי לאַנג האָט ער געליטען!
און ווי לאַנג האָט ער געשטריטען!
אָ, ער האָט זיך דאָך געראַנגעלט,
ווי דער גרעסטער העלד!..

צו ארימע יונגעלעך.

שפּיעלט יונגעליך, שפּיעלט אײַך, פֿערגעסט אײַער נויט,
נאָר בעט בײַ די מאַמעס קיין שטיקעלע ברויט;
די מאַמעס זיי האָבען אין שטוב דאָרט געניג,
ווער ס'לאַטעט, ווער ס'וואַשט דאָרט, ווער ס'זיצט בײַ דער וויג.
שפּיעלט יונגעליך, שפּיעלט אײַך, אויף דרויסען איז פֿריי,
אָן — זעהט איהר, עס טראָגט זיך אַ פֿייגעל פֿערבײַ.

שפּיעלט יונגעליך, שפּיעלט אײַך, פֿערטשעפּעט נאָר ניט
דעם אלטען רב בערען, וואָס געהט טריט בײַ טריט.
אָ, זעהט איהר זיין בליק, ווי ער קוקט אַזוי טריעב,
דאָס שפּיעל אײַערס שטעכט איהם, ער האָט עס ניט ליעב.
דאָס לעבען דאָס הארטע האָט האַרט איהם געמאַכט —
אָ, יונגעליך ליעבע, פֿאַר אײַך ניט געדאַכט!

שפּיעלט יונגעליך, שפּיעלט! נאָר אָהן טומעל, אָהן האַסט,
נאָר שפּיעלט אײַך אַזוי ווי פֿאַר אָרעמע פּאַסט!
און שפּיעלט איהר אין פֿערדליך, טאָ שמײַסט ניט דאָס פֿערד:
עס וועט איהם אײַן אמת'ער פֿערד זיין בעשערט:
עס וועט איהם דאָס לעבען נאָך נעמען אין שפּאַן,
אָ, שמײַסט איהם ניט קינדער, אָ, שוינט איהם ביז דאַן!...

אברהם רייזען.

מאַ־קאָ מַשְׁמֶע־לן ?...

1.

מאַי קא משמע־לן דער רעגען ?
וואָס'זשע לאָזט ער מיר צו הערען ? —
זיינע טראָפּענס אויף די שויבען
קויקלען זיך, ווי טריעבע טרעהרען.
און די שטיוועל איז צוריסען,
און עס ווערד אין גאַס אַ בלאָטע ;
באַלד וועט אויך דער ווינטער קומען —
כ'האָב קיין וואַרעמע קאַפּאָטע...

. . . .

2.

מאַי קא משמע לן דאָס ליכטעל ?
וואָס'זשע לאָזט עס מיר צו הערען ?
ס'קאַפּעט און עס טריעפט איהר חלב
און ס'וועט באַלד פון איהר נישט ווערען.
אַזוי צאַנק איך דאָ אין קלייזעל,
ווי אַ ליכטעל, שוואַך און טינקעל,
ביז איך וועל אַזוי מיר אויסגעהן
אין דער שטיל, אין מזרח־ווינקעל...

. . . .

3.

מאַי קא משמע לן דער זייגער ?
וואָס'זשע לאָזט ער מיר צו הערען,
מיט זיין געלבען ציפער־בלעטיל,
מיט זיין קלינגען, מיט זיין שווערען ?

ס'איז אײן אָנגעשטעלטע כלי,
ס' האָט קײן לעבען, קײן געפֿיהלען,
קומט די שעה, דאָ מוז ער שלאָגען,
אָהן זײן רצון, אָהן זײן װילען...

. . . .

4.

מאי קא משמע לן מײן לעבען ?
װאָס'זשע לאָזט עם מיר צו הערען ?
פֿױלען, װעלקען אין דער יוגענד,
פֿאַר דער צײט פֿערעלטערט װערען.
עסען „טעג" און שלינגען טרערען
שלאָפֿען אױפֿ'ן פֿױסט דעם האַרטען,
טױדטען דאָ די „עולם־הזה"
און אױף עולם הבא װאַרטען...

דער גמרא ניגון.

וואָס׳זשע קלאָגסטו בײַ דער גמרא,
קלויזניק בלאַסער, קלויזניק ליעבער,
און דײַן װײנענדיגער ניגון
אין מײַן האַרצען געהט אַריבער;

און מײַן אויג איז פײַכט געוואָרען,
מיט אַ טרער איז עס פערלאָפען.
קלויזניק בלאַסער, קלויזניק ליעבער,
זאָג וואָס האָט מיט דיר געטראָפען?

צי דו בענגסט אַ היים נאָך דײַנע
טאַטע, מאַמע, שוועסטער, ברידער,
וואָס אָהן זיי ביזטו געבליעבען,
ווי אַ שיפעל אָהן אַ רידער.

אָדער אויפ׳ן טאָג בײַ לייב׳ען
ביזט אַ לאַנגע צייט געזעסען,
ביז מען האָט געזאָגט: „נו בחור,
נעם די קוואָרט און וואַש זיך עסען״?

אָדער אפשר גלאַט דו שעמסט זיך
עסען ברויט אויף פרעמדע טישען
און מיט בלוט, מיט הייסע טרערען
שלינגסט אַראָפ דו יעדער ביסען?

אָדער ס׳פעהלט דיר אוים אַ „מאָנטאָג״
און עס האָט דיר שוין געטראָפען

ניט איינמאָל זיך לעגען הונגעריג
אויף דער האַרטער באַנק און שלאָפֿען ?

און דו האָסט זיך איצט דערמאָנט אַלץ
און דו קענסט עס ניט פֿערטראָגען,
און ביי רבא'ן, ביי רב פפא'ן
ווילסטו איצט דיין וועה אויסקלאָגען.

העבּ'ושע העכער אויף דעם ניגון
שטאַרקער, העכער דרעה די טרעלען ;
וועסט דיין בענקעניש פֿערגעסען
און דער הונגער וועט ניט קוועלען...

נאַכט און קאַלט...

נאַכט און קאַלט. דאָס קליינע שטיבעל
קוקט ווי אַ גרויסער קבר אויס,
און דאָס אָרימע געזינדעל
קען פון דאָרטען ניט אַרויס.

און די שויבען פון די פענסטער
קוקען אַזוי שטאַר און ווילד,
ווי די אויגען פון געשטאָרב'נע — —
דרויסען שפּיעלט דער ווינד און שפּיעלט.

ס'שפּיעלט דער ווינד אַ מתים־נגון
הינטער שטיבעל אויף דער גאַס,
און די מתים אין דעם שטיבעל
האָרכען צו אָהן צער, אָהן כעס...

די פרוי.

אויף אַ שמאָלען הויפ׳ל,
פול מיט מיסט און קויט,
שטעהט די שוואַרצע מטה,
און פערצעהלט פון טויט.

ווער עס געהט פאָראיבער
שטעלט זיך פּלוצים אָב,
און די הענד פערברעכט ער,
שאָקעלט מיט׳ן קאָפּ.

און פון שטיבעל רייסט זיך
יאָמער און געשרעה,
ס׳נעהמט אַ דורך די זעעלע
מיט אַ ווילדען וועה!

און די ווייבער — שכנה׳ס —
קומען זיך צונויף,
און די קוואַלען טרערען
עפּענען זיך אויף.

איינע ויינט און טענה׳ט:
„זאָלסט אַ מליצה זיין
כ׳האָב געוואוסט דיין לעבען —
פול מיט נויט און פיין.

פלעגסט מיר אוים דערצייהלען
דיינע צרות פעק,
ווי עס איז דיין לעבען
טרויעריג אַוועק;

ווי דו ביזט געוועזען
יונג אַ מאָל און שיין,
נאָר דו ביזט געוואַקסען
עלענד און אַליין,

ווייל דיין ליעבע מוטער
איז געשטאָרבען יונג
און דיין בייזע מוהמע
מיט איהר גלאַטען צונג

פלעגט דיך ווידלען שילטען,
שלאָגען אָפט מאָל אויך;
פלעגסט עס שטיל פערטראָגען,
וויינען, נאָר ניט הויך...

און ווי נאָכדעם האָסטו
חתונה געהאַט
און פערוועלקט געוואָרען,
ווי פון בוים אַ בלאַט:

פריהער פון דער שווינער
און פון מאַן דערנאָך,
און פון אָרים לעבען,
און פון שווערען יאָך;

און פון „האָדעוואַניע”:
מאַזלען, דיפטעריט...
און פון יונגע קברים —
(שטאַרקער גאָט, בעהיט !..)

פון דער שכנה'ס טענות,
פון איהר גלאַטען מויל

יאָמערען די ווייבער,
וויינען אויפ'ן קול...

אָח, די קלוגע שכנה
האָט זיי אויס געזאָגט
דאָס, וואָס טיעף אין הארצען
יעדע פון זיי טראָגט...

און די טרערען פאַלען,
גיעסען זיך אראָב
אויפ'ן קאַלטען קערפּער,
אויפ'ן טויטינס קאָפּ...

דער מענש.

געהט אריין אַ'גאָרימאַן
מיעד און איינגעבויגען,
שטעלט זיך שטיל אוועק ביי'ן שוועל
הייבט און וואַרפט די אויגען.

יעדעס מענשליכעס געפיהל
אין זיין אויג פערלאָשען,
און ער שטרעקט אוים שטום די האַנד
בעטעלט שטום אַ גראָשען.

ס'איז דער מענש! די קרוין דער וועלט
ס'העכסטע פון די בריות! —
זעהט, ווי ניעדע־יג ער איז,
ווי געמיין, ווי מאוס!

קליינע ווערים דאָרט אין דר'ערד
זענען זעלבסט זיך שפייזער,
און דער מענש, די קרוין, די קרוין,
בעטעלט אין די הייזער!...

ארימע מענשען.

אונזער שׂכל, אונזער חכמה,
אונ׳זרע קלוגע, שאַרפֿע ווערטער,
הערט מען נישט אין קיין געזעלשאַפֿט,
קלינגען נישט אין קיינע ערטער —

שטאַרבען אָב מיט אונז צוזאַמען,—
שטאַרבען אָב מיט אונז, קבצנים,—
קיינער ווייס פֿון אונזער שׂכל,
און מיר הייסען די נאַראָנים.

אונזער שיינקייט, גאָט׳ס מתּנה,
מערקט נישט קיינער, זעהט נישט קיינער,
ביז עס עסט אונז אויף דער דלות
און מיר בלייבען הויט און ביינער.

און דעריבער, אַז מיר ריידען
לאָזען מיר אַראָב דאָס פּנים,
און די ווערטער שטיל, געוואוינען,
ווי עס פּאַסט פֿאַר אונז, קבצנים.

און דעריבער, אַז מיר שטאַרבען
מאַכט מען נישט קיין גרויסען וועזען,
ווי אַ רויך ווערט גיך פֿערשוואונדען,
ווי נאָר קיינמאָל נישט געוועזען...

צו א ברודער.

דער הימעל פֿערצאָרענט,
די ווינדען — זיי בלאָזען;
וואו ביזטו, מיין ברודער,
פֿערגעסען, פֿערלאָזען?

וואו ביזטו פֿערוואָרפֿען,
אין וואָס פֿאַר אַ שטעדטיל? —
צי האָסטו אַ דירה,
צי האָסטו אַ בעטיל?

איך זעה אויפֿ'ן הימעל
די וואָלקען זיי שוועבען —
און זעה איך זיי שוועבען
דאַן וויים איך דיין לעבען.

עס דרינגען די קלאַנגען
פֿון ווינד אין מיין אויער;
עס גיעסט זיך מיר, ברודער,
אין הארצען דיין טרויער...

ווינטער־לידער.

I

עס רוקט זיך דער ווינטער
אַריבער דער וועלט,
און שרעקט אָב דעם עולם
מיט ווינטען און קעלט.

און חיים דער סטאָליער
פֿאַר שרעק איז אַוש ט״ט!
ער האָט אין דעם זומער
פֿיעל הייזער געבויט;

געמאַכט זיי אַ וואַרים,
געמאַכט זיי אַ פֿעסט,
עס זאָל צו זיי האָבען
קיין שליטה די פֿרעסט.

פֿערריכטען זיין הייזעל
האָט ער נאָר פֿערפֿעהלט,
אַריין זאָל ניט קומען
די ביטערע קעלט.

דאָס דעכעל אין לעכער
האָט ער ניט פֿערדעקט,
ער האָט ניט אפילו
די שפּאַלטען פֿערשטעקט!

אוי, אָרמער! דיין אַרבייט
האָט אַלעם בעהיט
פֿון גרויזאַמען ווינטער,
נאָר דיך אַליין — ניט!..

II.

און לייבעל דער שניידער
— אַ יודעל קיין גבר —
אָט ממש אַ לולב,
אַזוי איז ער דאַר!

און דאַרף ער אַרויס געהן
אין מאַרק, צי אין גאַס,
פֿערשעלט ער דאָס לעבען
איז ביין און אין כעס.

ער האָט ניט ערוואַרטעט
דעם ווינטערס בעזוך,
עס פרעסט זיינע ליפּען
אַ ביטערער פֿלוך...

געאַרבייט האָט לייבע
ווי טאָג אַזוי נאַכט, —
און האָט דאָך קיין בגד
צום ווינטער געמאַכט!

ער האָט פֿון נאָך פסח
ביז סוכּות געניידט,
אין וואַרימע בגדים
פֿיעל מענשען בעקליידט.

נאָר זיך עפּעס מאַכען,
ס'איז פשוט אַ שאַנד!
האָט ער ניט געקענט זיך:
פֿערקויפֿט איז זיין האַנד!

דאס געבעט.

עס הערט זיך דער הונגער פון וויטען,
עס בלענדט אין די אויגען דער בליץ; —
אָ, גאָט! האָב רחמנות, די אָר'מע
פון בייזען געוויטער בעשיץ.

וואָס אַרבייטען יעצט אויף די פעלדער,
געפינען זיך וויט פון דער היים
און האָבען קיין אָרט, וואו זיך שיצען,
קיין שייער, קיין דעכיל, קיין בוים!

וואָס זענען אַצינד אונטערוועגענס
די פוהרען מיט משא פערלייגט
און וויט איז פאַר זיי נאָך אַ קרעטשמע,
און ווערען פון רעגען צעווייקט.

וואָס שטעהען אין מאַרק מיט די קוישען
מיט עפּיל, מיט גרינס און מיט ברויט —
און אַלע, וואָס זענען איצט דרויסען,
וואָס טרייבט זיי דער הונגער און נויט.

און אַלע, וואָס זענען פערוואָגעלט,
וואָס ד'ערד גיעט קיין ווינקעל זיי ניט, —
די אַלע פון בייזען געוויטער
בעשירמע זיי, גאָט, און בעהיט!

די ארימע כלה.

עס שלאָפען אין קליינינקען שטיבעלע אַלע,
עס וואַכט נאָר די עלטערע טאָכטער—די כלה.
די חתונה דאַרף ביי איהר זיין גאָר אין גיכען
און האָט נאָך נישט פאַרטיג געמאכט איהרע ציכען.
עס לויפט דורכ׳ען לייווענד די נאָדעל געשווינד,
געדאַנקען זיי יאָגען אין קאָפּ, ווי אַ ווינד:

ווי שווער איז דאָס בעטגעוואַנט מיר אָנגעקומען?
עס האָט מיר מיין רוה און מיין שלאָף צוגענומען;
די פעדערען גאַנצענע נעכט פלעג איך פליקען—
ווער ווייסט נאָך דאָס מזל, ווער ווייס נאָך די גליקען?
געשאַפט יעדעס קישען מיט שוויים און מיט בלוט,—
וועל איך אויף זיי קענען ליעגען בערוהט?

אָה, ווער איז מיין זווג? צי קען איך איהם גלויבען?
צי וועט ער דעם שלאָף ביי דער נאַכט מיר ניט רויבען?
וועל איך ניט די קישען מיט טהרערען בענעצען
און אפשר אַ מאָל גאָר אויף ברויט זיי פערזעצען?—
פערזעצען, ווי ס׳טרעפט אָפט ביי אונזערע לייט,
ווי ס׳טרעפט מיט מיין מאמען אין ביטערער צייט?!

אלע אבענד...

אַלע אָבענד קומט דאָם מיידעל
צום פֿאנטאן, וואָס שפּריצט מיט־וואסער ;
זי בּעגעגענט דאָרט אַ יונגלינג,
יעדער אָבענד ווערט ער בּלאַסער.
„זאָג ווער בּיזטו ?" האָט זי טרויריג
איהם אַ מאָל אַ פֿרעג געגעבּען —
„דיין געבּורטסאָרט וויל איך וויסען,
וואו דו האָסט פֿערבּראַכט דיין לעבּען ?"
און ער האָט איהר שטיל געענטווערט :
כ׳בּין פֿון עלענד, נויט אַ זינגער ;
מיין געבּורטסאָרט איז די „ליטא",
וואו מען שטאַרבּט אין גאַם פֿון־הונגער...

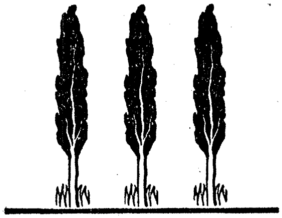

אברהם רייזען.

א געזינד זאלבע אכט.

אַ געזינד זאַלבע־אַכט,
און בעטען נאָר צוויי, —
און קומט אָן די נאַכט,
וואו שלאָפען דאַן זיי?

דריי מיט'ן טאַטען,
און דריי מיט דער מאַמען —
הענד'ליך און פיס'ליך,
געפלאָכטען צו זאַמען.

און קומט אָן די נאַכט,
מען דאַרף זיך אויסבעטען,
דאַן העבט אָן די מוטער
דעם טויט אויף זיך בעטען.

זי מיינט מיט אַנ'אמת, —
עס איז נישט קיין וואונדער:
אויך ענג איז אין קבר,
דאָך ליעגט מען בעזונדער...

עס פֿוילט.

דראָבנע טראָפּען גיעסט דער רעגען
לאַנגע שטונדען נאָכאַנאַנד;
מיט דעם קוישעל עפּעל, באַרנעס
זיצט די אָרמע ביי אַ וואַנד.

זי בעטראַכט מיט אַנגסט און שרעקען
איהר פֿערמעגען און איהר גרוילט,
און מיט ציטערדיגע ליפּען
קלאָגט זי שטיל: עס פֿוילט, עס פֿוילט!

יעדער קונה, טראַכט די אָרמע,
טאַפּט די פּרי, קוועטשט און דריקט
און דערצו נאָך האָט די רעגענס
אַזוי פֿריה גאָט אָנגעשיקט.

אַלע דריקען, אַלע קוועטשען:
גאָט און מענשען — ווי דאָס גרוילט!
און צוזאַמען מיט איהר סחורה
זיצט די אָרימע און פֿוילט...

כ'ווים א הויז.

כ'ווים אַ הויז — דאָרט פּייפֿט דער דלות
און אין קוימען וויינט דער ווינד,
און עס שמאַכט און מאַנגעלט דאָרטען
ס'גרויסע, אָרימע געזינד.

שוואַרצע, פֿינסטערע געשטאַלטען —
אויף די באַקען נאָר אַ הויט;
און עס הערט זיך פֿון די קינדער
ביז אין הימעל קולות: ברויט!

און אַ שכור איז דער טאַטע
פֿון די קינדער ער אנטלויפֿט,
לעדיג געהט ער אין די גאַסען
און ער פֿרעסט נור און ער זויפֿט!

און עס זיצט די שוואַכע מאַמע,
אַ דערשלאָגענע, אָהן מוט,
און זי שרעקט די קינדער: שטילער!
ס'געהט דער טאַטע מיט דער רוט!

די יוגענד.

איך וועל גערן מיין יוגענד זוכען,
ס'איז אַ שאָד די בעסטע יאָהרע
איך געדענק דאָך אַלע ערטער,
וואו איך האָב זיי אָנגעוואָרען.

כ'קום פֿערביי אַ קליינעם שטיבעל,
כ'האָב געלערענט דאָרט אין חדר
מיט אַ קאַנטשיק זיצט דער רבי —
ס'נעמט מיין זעעלע דורך אַ שוידער ;

מיט אַ קאַנטשיק זיצט דער רבי,
די תלמידים אין איין קלעמען, — — —
קינדער־יאָהרען, שוואַרצע יאָהרען,
ניין, איך וועל אייך איצט ניט נעמען !...

געה איך ווייטער זוכען, זוכען
מיינע יאָהרען וואָס פֿערפֿליגען ;
שטעהט אַ שטיבעלע אַ קליינעם,
איינגעהויקערט, איינגעבויגען,

און עס עפֿענט זיך אַ טיר'על
און עס בייזערט זיך און סקריפּעט,
טאַטע־מאַמע זיצט אין ווינקעל
און אַ קינד אין וויעגעל חליפּעט,

און אַ שוועסטער שילט אַ ברודער,
און פֿון לעמפּיל שפּאַרט אַ רויך, —
יאָהרען יונגע, יאָהרען שוואַרצע,
ניין, איך לאָז אייך איבער אויך !...

אין דער אָרימער גאַס.

און וואו נאָר דו טהוסט זיך אַ קעהר,
אין דער אָרימער גאַס אַז דו געהסט,
דערזעהסט דו אַטרעהר נאָך אַטרעהר
און זוכסט פֿאַר דעם עלענד אַטרייסט.

און קוקסט דו זיך טיעפֿער אַרום,
דאַן זעהסט דו—מען פֿאַלט און מען פֿאַלט,
דאַן נעהמט דיך אַשווידער אַרום,
און אויפֿהייבען ווילסט דו זיי באַלד.

עס ברעכט דיר דיין האַרץ, דיין געמיט
זיי טהוען דיר אַלע זאָ וועה —
נאָר אויפֿהייבען קענסט דו זיי ניט,
דו פֿאַלסט נאָר צוזאַמען מיט זיי...

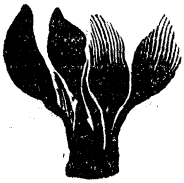

ווי קום איך?

ווי קום איך צו זינגען? פֿון וואנען מיין קינד!
ביי אונז האָט אין קוימען געברומט נאָר דער ווינד;
די קינדער — ווי פֿלעגען נאָר זינגען: האָם—האָם!
און אָפּטמאָל די מאַמע — אַ קללה צום גראַם.

ווי קום איך צו שיינהייט? פֿון וואַנען, מיין קינד!
דער וועג צו די פֿעלדער — דורך גויים און הינד...
די גאָס איז געווען אַזוי אָרים און וויסט
ביי איטליכער טיר נאָר— אַ בערגעלע מיסט...

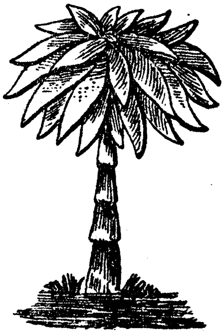

אברהם רייזען.

II.

בענגשאפט און פרייהייט.

* * *

איך זינג מײנע לידער אין דונקעלער נאַכט, —
עס האָט מיך אַ קראַפט אַ געהײמע ערוואַכט...
מען שלאָפט!.. און צו קאָפּענס ליענט שמאַטעס אַ פּאַק.
דער זײגער קלאַפּט רוהיג טיק־טאַק און טיק־טאַק...
איך צײהל יעדע שטונדע פֿון זײגער, וואָס שלאָגט
און קוק אונגעדולדיג אין פֿענסטער, צי ס'טאָגט.
איך זעה די לבנה, דאָס געלע געזיכט,
ווי טרויעריג לײכט זי, ווי קאַרג איז איהר ליכט!...
מיר דאַכט זיך זי ראָט מיר: געה לעג זיך און שלאָף,
דעם קאָפּ אין דעם קישען און חלום אָהן סוף!...
דאָך ווײס איך, אַז הינטער'ן פֿינסטערן וואַלד
בעוועגט זיך די זון דאָרט, זי קומט אַהער באַלד

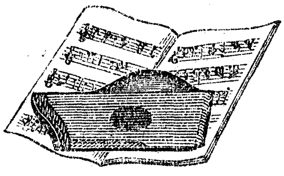

איך ווארט.

איך ווארט אויפ'ן ליכטיגען טאָג, וואָס וועט קומען,
מיט גאָלדענע שטראַהלען, מיט בליטהען און בלומען;
מיט פרישערע לופטען, אין וועלכע ס'וועט קלינגען
די פרייליכע ליעדער פון פאָלק, וואָס וועט זינגען;
די פרייליכע ליעדער, זיי וועט ניט בעגלייטען
קיין זיפצען, קיין קרעכצען, קיין קלינגען פון קייטען...

אברהם רייזען.

די לופֿט איז מיר ענג...

די לופֿט איז מיר ענג אין מיין צימער
און פֿינסטער פֿון לעמפּעל דאָס ליכט.
און פֿינסטערע שאָטען בעפֿאַלען
און הילען אין שוואַרץ מיין געזיכט.
איך קוק אויף די ווענד פֿון מיין צימער —
עס בלאָנשזעט מיין בליק אויף זיי אום;
וואָס זעה איך? נור שפּינוועבס און שאָטען
און שטיל איז אַזוי אַלץ און שטום.
אוי, שאָטען און שפּינוועבס, ניט מעהרער.
און שטיל איז, עס הערט זיך קיין קלאַנג;
אין האַרצען נאָר פּאָכט עס און קלינגט מיר
אַ טרויריג־געצויגענער געזאַנג.
דאָס יאָמערט מיין זעעלע און קלאָגט זיך:
פֿערטראָגען קאָן זי שוין נישט מעהר!
זי רייסט זיך צו ליכט און צו פֿרייהייט
און דאָ — אַזוי דונקעל און שווער!...

וואס איך האף.

וואָס איך האָף און וואָס איך וויל
וועל איך אייך ניט זאָגען, —
איך וועל וואַרטען, וואַרטען שטיל
ביז ס'וועט נעמען טאָגען.

און דער ערשטער זונען־שטראַהל
וועט אייך שוין פֿערצייהלען,
וואָס איך האָב אין האַרצענס קוואַל
טיעף פֿון אייך פֿערהיילען.

און דאָס ערשטע פֿייגעל־ליעד
וועט אייך שוין פֿערקונדען,
וואָס איך האָב געוויינט ביז מיעד
אין די שוואַרצע שטונדען...

ווען איך זעה...

ווען איך זעה די בוימער בליהען,
און די פייגעל שוועבען, פליהען;
ווען פון הימעל, ווי א כלה,
שמייכעלט ליעב די זון פאר אלע, —
פרעג איך טרויריג, פול מיט קומער:
וואס בעדייט עס — איז דען זומער?

*

ווען פערדארט איז בוים און צווייגעל,
פייגעל זעה איך נאר אין שטייגעל;
ווען די זון ווערד גאנץ פערשווינדען
און עס הוילען בייזע ווינדען, —
פרעג איך ניט: וואס זאל'ס בעדייטען? —
כ'ווייס די צייטען, כ'קען די צייטען!...

אָ, גיכער משיח.

אָ, גיכער משיח, אָ גיכער שוין קום!
עס רינגעלט די גאַנצענע וועלט שוין אַרום,
ווי גיפטיגע שלאַנגען דער הונגער און נויט,
און הפקר און פּחד, און אַנגסטען און טויט.
עס וויל שוין ניט אַלעמען שפּייזען די ערד —
אָ, קום שוין, משיח, אויפ'ן ווייסינקען פערד

*

אָ, קום שוין משיח! עס דריקט אומעטום
די קייטען פון קנעכטשאַפט אַרום און אַרום;
עס האָט שוין קיין אָרט דאָס אונשולדיגע בלוט,
וואָס שפּריצט און וואָס גיעסט זיך פון אונטער דער רוט.
עס ראָסטעט פון מענשליכע בלוט שוין דער שווערד —
אָ, קום שוין, משיח, אויפ'ן ווייסינקען פערד!...

וואס שטעהט אונז נאך פאר?

וואָס שטעהט אונז נאָך פאָר
אין עתיד אין ווייטען,
וואָס וועלען מיר זעהן
אין קומענדע צייטען?

צי וועט מען אַלץ הערען
די זיפצען און טרערען
פון אָרמען און שוואַכען?
צי וועט אַלץ פערטימלען
די ערד און די הימלען
פון רויבער דאָס לאַכען?

צי וועט נאָך אַלץ הערשען
דער ביקס און דער שווערד,
מיט מענשען־בלוט פעטער
צו מאַכען די ערד?

צי וועט נאָך אַלץ קלינגען
פון קנעכטשאַפט די קייטען —
איין ברודער זאָל דיענען,
פערקויפט זיין דעם צווייטען?

וועט אַלץ נאָך זיך ציהען
פאַר אמת די שלאַכט? —
אָך, ווער וועט פאָרט זיעגען —
דער טאָג, צי די נאַכט?...

צום פֿריהלינג.

קום שוין, ליעבער פֿריהלינג, קום,
דען עס שמאַכט דאָ יעדע בלום.
און די אָרמע, צאַרטע רויז,
שטעהט אָהן קנאָספּען, נאַקעט, בלויז.
אויך דער שטאַרקער אייכענבוים
שטעהט פֿערמאַטערט, אָטהעמט קוים.
און די פֿויגעל וואָגלען לאַנג
אין דער פֿרעמד דאָרט, אָהן געזאַנג...

פֿייגעל! ווי כ'דערמאָן אָן זיי
טהוט דאָס האַרץ מיר אַזוי וועה...
זיי פֿעריאָגט, אומזיסט, אָהן זינד,
האָט דער בייזער ווינטער־ווינד,
און דער וואַלד איז וויסט און לעער —
נאָר אין נאָרע ברומט דער בער...
פֿריהלינג, פֿריהלינג, גיכער קום
און די פֿייגעל קעהר אונז אום!

פֿריהלינג, פֿריהלינג, קום געשווינד,
נאָר אָהן שטורעם, נאָר אָהן ווינד.
ס'האָט דער ווינטער יעדען זאַפֿט
אויסגעזויגען, יעדע קראַפֿט.
אוי, דער וואַלד איז קראַנק און מיד,
האָט שוין ניט קיין גאַנצעם גליעד.
שטראַהלען, שטראַהלען ברענג איהם פֿיעל,
הייל איהם, הייל איהם, אָבער שטיל...

צו מיין האַרץ.

וואָס קלעמסטו מיין האַרץ, אָ דו קינדערשעם האַרץ,
ס'איז צייט שוין צו ווערען דיר קליגער;
דו לעבסט אין א צייט, ווען יעדער איז האַרט,
ס'פערוואַנדלען זיך פייגעל אין טיגער.

דו לעבסט אין אַ צייט יעצט פון אייזען און שטאָהל, —
אָ, הערסט דו דאָס רוישען, דאָס קלאַפּען ? —
דאָס אָטהעמט די וועלט מיט איהר ריזיגער ברוסט,
ווי אַ גזלן, וואָס וויל אַלץ פערהאַפּען !

דו לעבסט אין אַ צייט, ווען עס ווערען פערשטיקט
געפיהלען און ליעדער, און טהרערען;
ווען ס'הערשט נאָר דער האַרטער מעטאַל און ער דריקט,
נאָר דו ווילסט אַלץ האַרטער ניט ווערען...

און האסטו דיין זעעלע...

און האָסטו דיין זעעלע דעם טייוועל פערקויפט
און פעק אַסיגנאַציעס גענומען, —
זיי רוהיג, מיין חבר, ניט שרעק זיך, דו וועסט
אַ זעעלע אַ צווייטע בעקומען.

זי וועט נאָך זיין שענער, געזינטער ווי פריה׳ר,
זי וועט דיר נישט וועה טהון, ניט שמאַרצען,
און נוטס וועט זי טהון נאָר, און ריין וועט זי זיין,
עס וועט זי קיין פלעק ניט פערשוואַרצען.

און האָסטו דיין זעעלע דעם טייוועל פערנאַרט,
ער האָט דיר אַ מיטאָג געגעבען,
דאָ ביסטו פערלאָהרען, מיין אָרימער פריינד,
עס איז שוין צעבראָכען דיין לעבען.

דער טייוועל, ער האַלט ניט דיין זעעלע פיעל צייט —
ער וועט זי צוריק דיר אומקעהרען,
זי וועט אָבער פוילען און וועלקען ביי דיר,
און שוואַרצער און שוואַרצער אַלץ ווערען...

כ'וויל נעמען פֿון לעבען...

כ'וויל נעמען פֿון לעבען
דאָס אַלץ, וואָס עס האָט:
זיין רוהם און זיין כּבוד,
זיין שאַנד און זיין שפּאָט;
די ליידען פֿון טייפֿעל,
דעם נחת — פֿון גאָט!...

איך וויל עס זאָל ריהרען
בעשטענדיג מיין ברוסט
פֿון העכסטע געפֿיהלען,
ביז נידריגסטער לוסט!

ניט פֿרעג מיך קיין מיינונג,
אָ, נאַר, אויף דער וועלט!
וואו לעבען בעוועגט זיך
אָט דאָרט מיר געפֿעלט!..

אָה, לעבען, אָה לעבען,
ווי האָב איך דיך ליעב!
און אַלץ וואָס דו האָסט נאָר —
איך נעהם ביי דיר, גיעב!...

בוימער.

ווינטער זענען הויל די בוימער,
ווי פֿערשטיינערט שטעהען זיי,
און דער קאַלטער פֿראָסט ער פרעסט זיי
און דער הימעל שיט מיט שניי.

און מ'מ קאַלטקייט פֿון אַ דענקער
טראַכטען זיי אין הארץ דאַבּיי:
וואָס דער ווינטער איז אַלץ בייזער,
וועט אַלץ ליעבּער זיין דער מאַי.

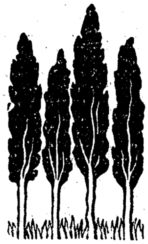

דער פֿרייער ים.

שטעל דעם לעבען ניט קיין כּללים,
ניט פֿערצאַם!
זאָל עס פֿריי און האַסטיג פֿליעסען,
ווי דער ים!

דו ווערסט זאָגען: „ס'איז געפֿעהרליך" —
כ'ווייס אַליין;
אָבער זעה! דאָס בילד ווי הערליך,
און ווי שיין!...

דער אדלער.

כ'האָב געזעהן דעם אָדלער
אין אַ שטייג פון אײַזען,
וואו ער קען זיין פליהען
קיינמאָל ניט בעווייזען;

וואו די פליגעל זיינע,
ווען ער פּריפּט אויפהייבען,
שלאָגען זיי זיך אָב גלייך
אָן די גראַטעס אויבען...

און איך האָב געזעהן
אויף זיין בליק דעם שאַרפען...
וואָס ער פלעגט דער נאָכדעם
פון דער שטייג מיר וואַרפען...

און איך האָב געלערענט,
וואָס הייסט פרייהייט זוכען,
דריקער צו פערדאַמען
און געפאַנגשאַפט פלוכען...

די צייט.

די צייט — זי איז אַן אַלטע פֿרוי,
אָהן שכל, אָהן פֿערשטאַנד,
זי זיצט זיך רוהיג אויפֿ'ן שטוהל
און שטריקט אַ זאָק אין האַנד.

די מענשען, איהרע קינדערליך,
זיי שלאָגען זיך ביז בלוט, —
זי הערט עס ניט, איהר אַרט עס ניט:
זי זיצט און שטריקט בערוהט.

די מענשען, איהרע קינדערליך,
די שווערע נויט זיי דריקט —
זי שפּירט עס ניט, זי פֿיהלט עס ניט:
זי זיצט און שטריקט און שטריקט!

אָ, דומע פֿרוי, ביז וואַנן, ביז וואַנן?
עס האָט דאָך אַלץ אַ חָק!
זי גיט אַ געניץ שלעפֿריג: האאַאַ? —
און שטריקט זיך אַלץ איהר זאָק...

די נייע סחורה.

כ'האָב געבראַכט אַ סחורה
אויפ'ן וועלט־יריד:
עכטע, ריינע ליעבע —
ס'פינקעלט און עס גליהט!...

פאַר דער שענער סחורה
בעט איך נישט קיין געלד,
כ'וויל נאָר גליק און נחת
ברענגען אויף דער וועלט.

„נעמט אומזיסט די סחורה!"
רוף איך הויך און שטאַרק,
נאָר פון ווילדען לאַכען
הילכט דער גאַנצער מאַרק.

„אָ, דו נייער סוחר —
ביזט אונז שוין בעקענט!
נאָר דיין שענע סחורה
טראָגט נישט קיין פּראָצענט.

אונזער גאַנצר האַנדעל
וועט פערגעהן, ווי ווינד —
קענסט ניט דעם יריד נאָך,
ביזט נאָך נאָר אַ קינד."

— „ניין איך בין קיין קינד נישט —
האַנדעל וויים איך גוט: —
זיינע פונדאַמענטען:
פרעמדע שוויים און בלוט..."

די קירכען־גלאָקען.

אַך, וואָס קלינגט איהר קירכען־גלאָקען!
הערט שוין אויף! געוועג געשראָקען
האָבען אייערע ווילדע טענער
אונזער אָר'מע וועלט!

איהר דערמאָנט מיר יענע רוחות,
די קאַטוילישע מלוכות,
וועלכע האָבען עשאַפאָטען
הויכע אויפגעשטעלט;

אייערע טענער רופען הענקער
צו מערטירען יעדען דענקער,
יענעם קאָפּ אַראָב צו האַקען,
וועלכער בייגט זיך ניט;

אָ, איהר ווילט די וועלט פערוויענען
מיט אַ שוואַרצען, טויטען ניגון
און פערדעקען מיט אַ מאַנטעל
פון אַ יעזואיט!

כ'האָב אַ נייעם גלאָק בעשאַפען,
צו ערוואַכען טויטע שקלאַפען—
ניט אין קירכען, — אין דער לופטען
הענג איך איהם ארויף;

ניט צו שרעקען, נאָר צו וועקען
גאָר די וועלט אין אַלע עקען,
קלינגט ער מוטהיג, רופט ער פרעהליך:
שטעהט צו לעבען אויף!

איצט פֿערשטעה איך...

איצט פֿערשטעה איך, וואָס די פֿייגעל
זינגען אַזוי לוסטיג, פֿרעהליך:
אין דעם גרויסען וואַלד דעם גרינעם
לעבט זיך יעדער, ווי אַ מלך.

יעדעם גרעזעל, יעדעם בלימעל
איז פֿאַר אַלע פֿריי און אָפֿען,
און די וואָהנונגען בחנם –
אַלע האָבען וואו צו שלאָפֿען...

איצט פֿערשטעה איך, וואָס די פֿייגעל
זינגען, קלינגען – ליעב און ליעבער:
אַך, זיי זינגען, וואָס זיי ווילען,
קיינער, קיינער האַקט נישט איבער...

שטימען.

כ'בין אנ' עלענדער געבליעבען,
כ'האָב ניט וואו אַריינצוקומען.
אַלע מיינע פריינד די בעסטע,
אַלע האָט מען צוגענומען.

און איך פיהל מיך פרעמד און עלענד,
און איך בלאָנקע אין די גאַסען,
צווישען מענשען, וועלכע טראָגען
זייער שווערען יאָך געלאַסען.

און איך בלאָנקע צווישען שפיאָנען, —
כ'זעה, עם פינקלען זיי'רע אויגלאַך,
ווי ביי יעגער־הינד אין וואַלד דאָרט,
ווען זיי זוכען פרייע פייגלאַך...

און מיר דאַכט זיך, אַז דער שכל,
אמת, פרייהייט און די עהרע
ליגען אַלע אין די טורמען
און געשמידט אין קייטען שווערע.

און פערצווייפעלט און פאַראומערט
לויף איך, ווי פון ווינד געטריבען,
ביז צום הויכען טורמע־מויער,
דאָרטען בין איך שטעהן געבליעבען.

און אַ וואונדער איז געשעהען,
פון מיין טרויער בלייבט קיין סימן;
דורך די ענגע אייזען־גראַטעס,
הער איך רופען שטאַרקע שטימען.

זיי צוגיעסען אין דער לופט זיך
און זיי רופען און זיי וועקען:
זיי ניט עלענד, ליבער חבר,
זאָל דיין הארץ אומזיסט ניט שרעקען;

אונז נאָר האָט מען אויף אַ ווײַלע
אין די טורמעס דאָ פאַרטריבען,
דאָך דער אמת און די פרייהייט
זענען דאָרטען פריי געבליעבען.

דו ניט זוך זיי אין די גאַסען,
דאָרטען וועט עס דיר ניט גליקען, —
זוך זיי אין די ענגע קעלער,
זוך זיי אין די פיעל פאַבריקען.

דאָרטען ליעגען די אַרמעען,
וואָס די פרייהייט האָט ערוואָרבען,
צו בעפרייען זי, די פרייהייט,
איז ניט שווער פאַר זיי קיין קרבן.

זיי געדולדיג! נאָך אַ ווײַלע
געהען די אַרמעען שטרייטען,
און אַ נייער פרייער הימעל
וועט זיך אויף דער וועלט פאַרשפרייטען.

דער סוד.

ווי עס שרעקען מיך געשטאַלטען,
 וואו איך שטעה און וואו איך געה!
שרייען וואָלט איך נאָר מען טאָר ניט,
 אוי, ווי ברענט דער שטומער וועה

ס'איז אַ סוד און ס'ווייסען אַלע
 און עס שווייגען אלע שטיל;
איך ערלויב מיר נאָר אויסרופען:
 אוי, קרבנות אַזוי פיעל!

נאָר ענטפלעקט דעם סוד ניט קיינעם
 ווען איהר ווייזט זיך אויפ'ן גאַס,
לאָזט די שטיינער טרוקען ווערען,
 זעהט, זיי זענען אַזוי נאַס!

זעהט, די ווייסע הויכע הייזער
 שטעהען אַלע נאָך פערפלעקט———
ניט ענטפלעקט דעם סוד פאַר קיינעם,
 עהדער איהר האָט אָנגעפרעגט...

עפּיס הער איך...

עפּיס הער איך שטימען ברומען
אין דאָס ווייטע — נאָהנ'טע לאַנד;
רופּט מען מיך אַהין צו קומען? —
ס'איז בעקאַנט און אונבעקאַנט...

עפּיס הער איך ווינדען בלאָזען —
גלעטען זיי, צי טרייבען זיי?
זאָל איך צו מיין לאַנד זיך לאָזען?
עפּיס גלויבט זיך און ס'טהוט וועה...

עפּיס הער איך פייגעל זינגען,
אַז דער ווינטער האָט געעקט;
זאָל מיין ליעד אין חאָר אויך קלינגען?
עפּיס ציהט און עפּיס שרעקט!...

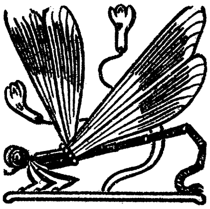

אין ווינטער.

זאַט די פּערד, דאָס שליטען — ניי
און דער וועג איז ברייט און פֿריי...
פֿוהרמאַן, פֿוהרמאַן, זאָלסט מיך טראָגען,
פֿרעגסט: וואוהין? איך קען ניט זאָגען...

כ'ווייס קיין ציעל און ווייס קיין וועג
אין די קורצע ווינטער־טעג...
ביז איך וועל מיין וועג בעקלערען
קען דער שנעע צוגאַנגען ווערען...

וואו נעמט מען?

עס איז מיר געוואָרען שוין מאוס
אין גאַנצען די וועלט;
וואו נעמט מען אַביסל נביאות
ריין, נישט פֿערשטעלט?...

וואו נעמט מען אַביסל נביאות
אַזוי ווי אַמאָל;
דאָס וואָרט זאָל דאָרט פֿליעסען מיט חיות
און קלאָר ווי קריסטאָל.

דער נביא זאָל דאַמאָלס ניט טראַכטען
פֿון רוהם, פֿון זיין נוץ —
ער זאָל נאָר דאָס בייזעס פֿאַראַכטען
און וועקען צו גוטס;

ער זאָל אין די הערצער נאָר צינדען
דעם געטליכען פֿלאַם,
ווי רויך זאָל פֿון דאָרטען פֿאַרשווינדען
דער טייוולישער סם!

וואו נעמט מען אַ נביא פֿון אויבען
אַ הער־צו געשיקט,
ער זאָל אונז אַביסעל דערהייבען —
מען ווערד דאָך דערשטיקט!...

צו די פֿייגעל.

פֿריילִיך זינגען אַלע פֿייגלעך
אין דעם גרינעם וואַלד און זאָגען:
„מענשעל! קום צו אונז פֿערבּרענגען,
ועסט פֿערגעסען דיינע קלאָגען!

רוה זיך אויסע'ט אונטער שאָטען,
פֿון די צווייגענדיגע בּוימער!
פֿריי איז אונזער וואַלד פֿאַר יעדען —
קיין געוועלטיגער, קיין שומר!"

— אָח, ווי נאַריש זענט איהר, פֿייגלעך:
וואָלט איהר קענען עפּעס לעזען,
וואָלטען דאַמאָלס אײַרע ליעדער
אַזוי פֿריילִיך ניט געוועזען!

איהר וואָלט לעזען די „פּאַפּיערען",
וואָס בּעשטעטינט האָט נאָטאַריעס:
אָבּגעקױפֿט די בּוימער אַלע
האָט דער סוחר בּערע חאַריעס.

וואָלט איהר וויסען פֿון דער מכירה,
אַנדרע ליעדע־ וואָלט איהר קנאַקען!..
ווייסט איהר פֿייגלעך, אוי, נאָך שבת
חויבט ער אָן דעם וואַלד צו האַקען!..

עהרליכע ארבייט.

„עהרליכע אַרבייט, עהרליכע מיה" —
לענען זיך שפּעט און אויפשטעהן פֿאַר פריה.
אַרבייטען פֿיערצעהן און לעבען — קיין שעה —
וואו איז די ברכה, פֿרעג איך אייך, דאָ?
„עהרליכע אַרבייט וואָהל איז צו דיר!" —
וואו איז די וואָהלקייט? ענטפֿערט פֿאָרט מיר!

עהרליכע אַרבייט, עהרליכע מיה:
צוועקעליך קלאַפּ, די נאָדעלע ציה;
מויער זיי הייזער, קריך אויפ'ן דאַך,
אין דר'ערד געה נאָך קויהלען, ניט קוק אויף קיין זאַך,
שטעל אין סכנה דיין לעבען, דיין בלוט —
עס וועט דיר שוין וואהל זיין, עס וועט דיר זיין גוט!...

די וואַנד.

די אויגען — פול־צאָרען, פערגאָסען מיט בלוט,
די הערצער — ווי שלאָגען מיט קראַפט און מיט מוט —
מיר שטעה'ן ביי אַ הויכער, געמויערטער וואַנד, —
מיט העק און מיט האַמערס, און אַייזענס אין האַנד —
מיר ברעכען די וואַנד!

די וואַנד איז געמויערט נאָר פעסט און גאָר דיק,
פערצוימט אונז די וועגען צום לעבען, צום גליק;
פערשטעלט אונז די ליכטיגע זון און די מאַכט
פון פרייליכען טאָג אונז אַ פינסטערע נאַכט —
מיר ברעכען די וואַנד!

און פאַלט פון דער שטיינערנער וואַנד ווען אַראָפ
אַ שטיין, צו אַ ציעגעל, טרעפט ווען אין קאָפ, —
די איבריגע בלייבען דאָך שטע־ן גאָר אָהן שרעק
און אַרבייטען ווייטער, מען לויפט נישט אַוועק —
מיר ברעכען די וואַנד

די אַרבייט דאַרף דויערן, די אַרבייט איז שווער —
פערזאַמעלט זיך ברידער, קומט אַלע אַ הער,
זאָל יעדערער צולייגען פעסטער זיין האַנד,
מיר וועלען די הויכע, די פינסטערע וואַנד
צוברעכען, צוברעכען!...

מיך ציהט.

מיך ציהט אַהין,
וואו ד'ערד איז גרין, —
דער הימעל בלוי,
ווי פּערל דער טהוי,
וואו ס'איז אייביג מאי;

וואו עס לעבען
און עס שוועבען,
אַלע פֿייגעל פֿראַנק און פֿריי.

מיך ציהט, מיך ציהט,
מיין זעעלע פֿליהט;
אָ, נעהם מיך מיט,
דאָ לאָז מיך ניט —
אָך, דאָס לעבען איז דאָ ענג...

דאָ איז טרויריג,
דאָ איז שויריג,
און עס ציהט מיך, און איך בענג!...

די פֿריהלינגס־זון.

די פֿריהלינג־זון קוקט אין מיין פֿענסטער
אַריין, און זי לאַכט ;
וואָס ביזטו אַ, נאַרישער מענש,
פֿערטרויערט, פֿערטראַכט ?

איך האָב אויך געליטען ווי דו ;
עס האָבען פֿערשטעלט
די וואָלקען די גראָהע פֿון ווינטער
מיין ליכט פֿאַר דער וועלט.

דאָך זענען זיי מעהר ניט ווי וואָלקען —
זיי שווינדען ווי רויך,
און איך בין געבליבען אַ זון,
און לייכט פֿון דער הויך !

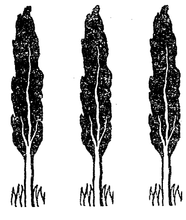

אפּטמאל...

אָפּטמאָל וויל איך האָפּען, גלויבען,
אז ניט אַלץ איז נאָך צערונען!
שיינען וועט די זון נאָך אויבען
און אויך אונטען וועט דאָ גרינען.

אָפּט מאָל דאַכט מיר, אַז מיין גוטע
וועט נאָך ווען אין טהיר מיר קלאַפּען,
און אַ רגע אַ בערוהטע
וועל איך נאָך פֿון לעבען חאַפּען.

אָפּטמאָל חלומ'ט מיר אַ חלום,
אַז ניט אַלץ איז נאָך פֿערפֿלויגען:
קומען וועט אויף דר'ערד דער שלום
מיט די מילדע גוטע אויגען.

אָפּט מאָל טרוימט מיר, אַז געקומען
איז משיח שטיל צו רייטען,
און די ערד איז דורך אין בלומען,
און עס זינגט אין אַלע זייטען...

דאס נייע ליעד.

און זאָל ווי ווייט
נאָך זיין די צייט
פון ליעבע און פון שלום;

דאָך קומען וועט,
צי פריה, צי שפעט
די צייט — עס איז קיין חלום!

איך הער דאָס ליעד,
פון ליעבע, פריעד,
די מעכטיגע געזאַנגען

און יעדער טאָן
פון ליעד זאָגט אָן:
די זון איז אויפגעגאַנגען.

עס עקט די נאַכט,
די וועלט ערוואַכט
פול האָפנונג, לוסט און שטרעבען.

דו הערסט — אין לופט
אַ שטימע רופט:
צו מוט און קראַפט, און לעבען!...

עס דונערט, עס בליצט...

עס דונערט, עס בליצט,
נאָר דאָרט אין דער הייך,
אַך, דאָ אויף דער ערד,
איז אַלץ אַזוי בלייך.

דאָרט קומט פֿאָר אַ קאַמפֿף,
א קאַמפֿף פֿיר אַ זיעג:
ביי מיר אויף דער וואַנד
קוים זשוושיעט אַ פֿליעג...

עס ציהט מיך צום קאַמפֿף,
אַ קראַפֿט בין איך אויך;
נאָר ניט אויף דער ערד,
און ניט אין דער הויך.

אוי, וואו איז מיין אָרט,
דו גאָט מיינער, זאָג!
אין אומעט פֿערגעהט
אַ טאג נאָך אַ טאָג...

דער פּאעט.

ער פֿערהאַסט דער וועלט׳ס געטימעל
און איהר מאַרק־געריידער;
גאָט פֿערמעגט דעם גרויסען הימעל
ער — די קליינע ליעדער.

ווילט זיך גאָט אַמאָל די טענער
פֿון זיין פֿיעדעל הערען,
ציערט ער אוים דעם הימעל שענער
מיט די בלאַנקע שטערען.

דאַמאָלס שפּיעלט און קלינגט זיין פֿידעל,
יעדער טאָן צעגעהט זיך,
און דער הימעל הערט זיין ליעדעל,
און דער הימעל פֿרעהט זיך...

דער יונגער שטערן.

ניט פֿון מענשען וועל איך זינגען —
קיינער וויל שוין דאָס ניט הערען,
מענשען זענען אונז שוין נמאס —
זינגען וועל איך אייך פֿון שטערן.

פֿון די שיינע, קליינע שטערן,
וואָס זיי זענען אַזוי פֿיעל,
וואָס זיי קוקען אַזוי טרוימיש, —
הערט די מעשה מיט געפֿיהל.

פֿון די שיינע קליינע שטערן,
וואָס זיי זענען אַזוי גרויס,
וואָס זיי ווינקען אונז פֿון הימעל —
הערט פֿון זיי די מעשה אויס.

צווישען די שטערן מיליאָנען
וואָס פֿינקלען פֿון וויטען, ווי גאָלד,
האָט זיך אַ שטערן אַ קליינעם
לעבען בעזונדער פֿער אַלט.

ער איז געוועזען צולאָזען,
אַ קונדס אַ גרויסער — פֿערשייט
האָט ניט געוואָלט זיך גלייך דרעהען,
געזוכט גאָר איין אַנדערע זייט!

די שטערן די אַלטע, די זקנים,
זיי זענען שוין פּראַקטיש און גרוי,

זיי לעהרנען און ווייזען אַ וועג איהם;
„דו דרעה זיך אַזוי און אַזוי!“

„אָט דאָ איז דיין אָרט און ניט ווייטער
דאָ דרעה זיך — אָט דאָ איז דיין ראָד,
און טאָמער, אַ נעמסטו זיך אַנדערש,
דאַן קענסטו נאָך אָנטהון אַ שאָד;“

עס הערט אוים דער שטערן דער קליינער
די אַלטע — וואָס זאָל ער דען טהאָן?
אין האַרצען דאָך שפּאָט ער און קלערט זיך:
וואָס גערט מיר אַ שאָדען נאָר אָן?!

צעקלאַפּט מעג איך ווערען אויף שטיקלעך
און אַלץ, וואָס אַרום מיר דערביי,
און דרעהען זיך וועל איך דאָך אַנדערש,
איך וויים ניט קיין גרעניץ — כ'בין פריי!

און אין איינעם אַ פריה מאָרגען,
ווען די זון האָט העל געלויכטען
און די גרויסע אַלטע שטערן
האָבען שירה איהר געזונגען,

און פערגאַנגען אין התפעלות
פון די גרויסע זונען־פלאַמען,
האָט דער קליינער יונגער שטערן
ניט געפּרובט דאָס מויל צו עפנען.

און בעטראַכטענדיג די שטערען
ווי זיי דרעהען זיך אַזוי נאַריש,
האָט ער שמייכעלנדיג געמורמעלט:
„זייט געזונד איהר אַלטע נאַרען!

זייט געזונד איהר אַלטע נאַרען,
ס'איז מיר נמאָס שוין געוואָרען
אייער אייביג־לאַנגעם דרעהען
אָהן אַ זינען, אָהן אַ תכלית.

איך וועל זוכען אַנד'רע וועגען,
אַנד'רע וועגען, אַנד'רע הימלען — —
זייט געזונד, איהר אַלטע נאַרען,
כ'וועל צו אייך שוין מעהר ניט קומען...”

און געשוואומען איז דער שטערען
אין דעם רוים דעם גרויסען לאַנג,
נייע וועגען צו געפינען
איז געוועזען זיין פערלאַנג.

און געדרעהט זיך האָט דער שטערען
און געשוואומען הין און הער,
דאָך, קיין נייעם האָט ער געפונען —
אומעטום נאָר וויסט און לעער...

און געשוואומען איז דער שטערען
איבער'ן גרויסען הימעל לאַנג,
צו אַ ברעג־צו ערגיץ קומען
איז געווען שוין זיין פערלאַנג.

און געפֿלויגען איז דער שטערען
און געדרעהט זיך נעכט און טעג,
ניט געקומען איז דער שטערן
צו קיין ברעג...

און פֿערבענגט האָט זיך דער שטערען
נאָך דעם אַלטען, אַלטען גליק,
נאָר ער האָט שוין ווייט פֿערבלאָנזשעט,
ניט געוואוסט דעם וועג צוריק!...

אין פעלד.

לאָמיר, מיין ליעבסטע, פערלאָזען די וועלט,
איהר נאַרישען טומעל און רויש, און גערידער;
דער פריהלינג איז דאָ — אַך איצטער אין פעלד,
ווי גוט איז צו שפּיעלען אין קושען, אין ליעדער!

דאָס איז דאָס העכסטע, דאָס פרעהליכסטע שפּיעל,
איך קען אין איהם קונצען די שענסטע בעווייזען.
אין שטאָדט איז זוי ענג און די מענשען — צופיעל,
און ס'פאַלען אַריין אין דעם שפּיעל אַסך גרייזען.

דאָ הערסטו אַ זיפץ, און דאָרט זעהסטו אַ טרער,
און דאָ גאָר אַ רשעות פון מענשען געמיינע;
אין שטאָדט איז צו קושען און האַלזען זיך שווער —
אין פעלד קום, מיין ליעבע, מיין גוטע, מיין שענע!

דער פויגעל איז זאַט און איז פרעהליך און פריי,
און זינגט זיינע ליעדער פון מיר גאָר נישט ערגער;
אָט דאָרט איז סיי קושען, סיי זינגען כדאי
פאַר פויגעל און בוימער, און טאָלען און בערגער.

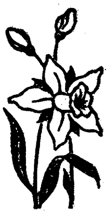

אברהם רייזען.

אין דער ווייט...

עס ווילט זיך מיר לאָזען
די שטאָדט און דעם מאַרק
און אָטהעמען פרייער,
און אָטהעמען שטאַרק!
און לאָזען די הייזער
מיט טויערן אַרום
און געהן, וואו ס'איז אָפען
און פריי אומעטום!

און געהן, וואו ס'איז אָפען
און ליכטיג און ריין,
און לאָזען די הייזער
פון ציגעל און שטיין!
און לאָזען די מויערן,
וואָס זענען מיר ענג,
און געהן אין דער ווייט
אין דער ברייט, אין דער לענג!

און לאָזען די שטאָדט
מיט איהר שפראַך און איהר גאַנג
און הערען אין וועלדער
דאָס פייגעל־געזאַנג.
און הערען ווי ס'מורמעלט
מעלאָדיש דער קוואַל,
ווי ס'רופט אַזוי זאַנפטיג
אין לופט יעדער שאַל.

און לאָזען די חכמה
און וויסען אין שטאָדט,
אַך, זאָל זי זיך האַלטען
מיט דעם, וואָס זי האָט!
דער אָדלער אין וואָלקען—
ער איז אַזוי קלוג,
איך וועל איהם אין וועג דאָרט
בעגעג׳נען גענוג!

ער וועט מיר אויסלערנען,
ווי לעבען מען דאַרף,
דער אָדלער איז קלוג
און זיין תורה איז שאַרף!
זיין תורה איז — פליהען,
וואָס העכער אָהן שיעור;
שוין לאַנג ברענט זיין תורה
אין האַרצען ביי מיר.

בעל־הבית'ישער מוסר.

די שענסטע געפיהלען אין הארצען בעהאַלט,
דיין פלאַמענדע ברוסט קיהל זי אָב, מאַך זי קאַלט,
און אַלע פערלאַנגען פערגראָב און פערשטיק,
און רייס אָב מיט געוואַלד פון די הימלען דיין בליק.
צורווה לאָז די מענשען אָהן גייסט, אָהן פערשטאַנד,
און קריעג זיך מיט קיינעם, גיעב יעדען דיין האַנד;
און זוך ניט אין לעבען קיין ציעל און קיין ברעג,
נאָר שלעפּ זיך אָהן קשיות דעם זומפּיגען וועג, —
דאַן וועט מען דיך ליבען: ביסט קלוג און ביסט פיין
און — — — ברויט וועסט דו האָבען און הונגריג ניט זיין..

* * *

און אַלע וואָס, רינגלען אַרום מיך
זיי זענען מיר פֿרעמד, איך געפֿין
איז זייערע פֿריינדשאַפֿט קיין ליעבע —
צו פֿיהלען זיי דען ווער איך בין!

איך טרייב זיי און וויל זיי אויסווייכען —
וואָס ווילסט איהר, וואָס שטעהסט איהר פֿאָרט צו?
אַח, לאזט מיך אַליין מיט מיין טרויער,
ניט רעדט מיט מיר, לאָזט מיך צו רוה!

צו אייך האָט די נויט מיך פֿערטריעבען,
דאָך קען איך צו אייך ניט זיין גלייך:
ווי קליין זענען איי׳רע פֿערלאַנגען,
ווי נאַריש עס לעבט זיך ביי אייך!

איהר ווייסט ניט פֿון הימלען און זונען,
דאָס גליק קאָנט איהר קריעגען אין קויט;
און דאָס, וואָס עס הייסט ביי אייך לעבען,
אָ, נאַרען, ביי מיר הייסט עס טויט! —

שטערן.

ליכטיג אויפ'ן הימעל
גלאַנצען אַלע שטערן —
אָ, זיי זענען וועלטען,
וויל מען אונז ערקלערען.

אָ, ווי זאָל איך גלויבען,
אַז די שטערען זענען
וועלטען? איז דען מעגליך
וועלטען זאָלען שיינען?

ניין! זיי וואָלטען אויסזעהן
פינסטער, שוואַרץ און טרויריג,
און דער בלאָהער הימעל
וואָלט געקוקט ווי שויריג,

און עס וואָלט פון דאָרטען
זיך געהערט אַ טימעל;
ניט קיין רעגען — גיעסען
וואַלט זיך בלוט פון הימעל...

אין וואַלד!

קום אין וואַלד, מיין ליעבער פֿריינד,
וואו עס סוד'ען זיך די בלעטער;
וואו עס אָטהעמט פֿריי די ברוסט,
וואו ערקוויקענד איז דער וועטער.

קום, מיין פֿריינד! פֿון שטאָדט ענטלויף,
פֿון געריידער, פֿון געטימעל;
דאָרט אין וואַלד איז גרין די ערד,
גרין די ערד און בלאָה דער הימעל.

קום אין וואַלד, מיין אָרמער פֿריינד,
וועסט פֿערגעסען אַנגסט און ליידען;
הערען וועסטו דאָרט קיין פֿאַלש:
נאָר פֿון גאָט די פֿייגעל רעדען.

קום מיין פֿריינד! דו ביסט דאָך קראַנק:
מענשען האָבען דיך דער־עסען;
דאָרטען וועסט דו זיי ניט זעהן,
און דו וועסט דיין וועה פֿערגעסען!

אברהם רייזען.

* * *

מײן האַרץ האָט מיט עהרליכען שטרעבען געשלאָגען, —
איך האָב ניט געהאַט דאָס אויף וואָס צו בעניצען;
בעגײסטערטע ווערטער, אַז איך פלעג ווען זאָגען,
פאַרסמ'ט פלעגען ווערען פון נאַרישע וויצען.

דאָס געטליכע פײער די וועלט צו בעלעהרען
האָט אימער געלויכטען, געברענט אין מײן האַרצען,
נאָר כ'האָב ניט געהאַט מיט איהם וואו זיך צו קעהרען,
ביז ס'האָט זיך פערוואַנדעלט אין רויך, אין אַ שוואַרצען.

יעצט בין איך געבליבען אַלײן און פערלאָזען,
און נאַכט איז פון אונטען, און נאַכט איז פון אויבען;
און ווינדען, ווי לצים, זײ לאַכען און בלאָזען;
נו, וואו איז דײן פײער, דײן שטרעבען, דײן גלויבען!?...

פאר געלד.

זיין הארץ האט געביינגט נאך א ביסעלע ליעבע,
עס איז איהם געווען אזוי קאלט;
עס האבען די טעג זיך, ווי וואלקען געצויגען
און האבען געהאט איין געשטאלט.

די זון האט געשאטען מיט ליכטיגע שטראהלען,
נאר איהם האט געווייכט יעדער שטראהל,
עס האבען מיט פרישקייט געשלאגען די קוואלען,—
פער'סמ'ט איז געוועזען זיין קוואל.

עס האבען די בוימער געבליהט און די בלומען,
און ער האט געשלעפט זיך אויף זאנד,—
זאל איינער חאטש קומען מיט ליעבע ענטקעגען,
זאל איינער חאטש געבען די האנד!

נישט איינער! פערביי איהם איז יעדער געגאנגען,
געשענקט האט איהם קיינער א בליק;
געוועזען איז יעדערער צופיעל פערטראגען
מיט אייגענעם, נארישען גליק...

און ער האט מיט בליקען געבעטעלט די ליעבע—
עס האט איהם די קאלטקייט געקריינקט;
אומזיסט אבער! וואלט ער א גראשען געבעטען,
וואלט עמיצער אפשר געשענקט.

יא וואלט ער א קופערנעם גראשען געבעטען,
דערויף איז א טאש ביי זיי דא,
דאך ליעבע פון הארצען — וואו זאלען זיי נעמען?
דאס איז שוין ביי זיי לאנג ניטא!...

אין א גרויסער שטאָדט.

איך קען מיר אין ערגעץ
קיין רוה נישט געפֿינען:
עס קלאַפּען די רעדער,
עס רוישען מאַשינען.

פֿון טויזענד פֿאַבריקען,
דער רויך און די פּאַרע,
פֿערשטעלען דעם הימעל,
פֿערציהען מיט חמאַרע.

איך הער נאָר אַ טומעל
פֿון האַנדלען, פֿון דינגען, —
וואו זאָל איך מיר ועטצען
מיין ליעד פֿאָר איך זינגען?

מיין ליעד פֿון דער ליעבע,
פֿון רוה און נחמה,
וואָס ליעגט טיעף בעהאַלטען,
אין האַרץ און נשמה!?...

* * *

אין מיינ׳ אָדערן
האָט דאָס בלוט אַמאָל
שטורעמדיג געפּליעסט,
ווי די וואַל אין ים;

און געטריעבען מיך
צו דעם לעבענס־קאַמפּף,
צו דעם גרויסען פעלד,
וואו עס בליצט דער שווערד.

און איך האָב געקעמפּט,
און געשלאָגען זיך,
און געלאָזט מיין בלוט
אויף דעם ברייטען פעלד.

כ׳האָב זיך אומגעקעהרט,
פון דעם פעלד צוריק,
אַ דערשלאָגענער,
אַ פערמאַטערטער...

צום ווינד.

אוי, וואָס קענסטו זיך ניט שטילען,
ווילדער ווינד ?
וועמעס זיפצען, וועמעס קרעכצען
טראָגסטו צינד ?

צי די האָסט געזאַמעלט אַלע
זיפצען פון דער וועלט,
און דו ווילסט זיי טראָגען, ברענגען
ביז צו גאָט'ס געצעלט ?

און דו ווילסט איהם דאָרטען וועקען,
שטערען איהם זיין רוה,
נאָר די שוואַרצע, דיקע וואָלקען
לאָזען דיך נישט צו ?

און עס ברענט דיין ווילדער צאָרען
פאַר וואָס האָט
פעסט פערשלאָסען זיך אין הימעל
אונזער גאָט ?!...

א ווינטער־ליעד.

הוליעט, הוליעט בייזע ווינדען,
פריי בעהערשט די וועלט!
ברעכט די צווייגען, וואַרפט די בוימער,
טהוט וואָס איך געפעלט!

טרייבט די פייגעל פון די וועלדער
און פעריאָגט זיי פאָרט;
די וואָס קענען ווייט נישט פליהען, —
טוידט זיי אויפ'ן אָרט!

רייסט די לאָדען פון די הייזליך,
שויבען ברעכט אַרויס!
ברענט אַ ליכטעל ערגעץ דונקעל, —
לעשט מיט צאָרען אויס!

הוליעט, הוליעט, בייזע ווינדען,
איצט איז אייער צייט!
לאַנג וועט דויערן דער ווינטער,
זומער איז נאָך ווייט!...

אברהם רייזען.

דער צוג.

איך זיץ אַליין, די נאַכט איז שפּעט —
עס קלעמט דאָס האַרץ און דריקט מיר שווער;
אַרום איז שטיל, נאָר פֿון דער ווייט
פֿייפֿט אוים דער צוג — איך זיץ און הער.

טרו — טרו — טרו — טרו! — ער רופֿט, ער רופֿט
מיין אַלט־בעקאַנטער, ליעבער צוג,
טרו — טרו — טרו — טרו! — וואָס זיצסטו דאָ,
וואָס ליידסטו דאָ? גענוג, גענוג!

טרו — טרו — טרו — טרו — דו ביסט נאָך יונג,
דו ביסט נאָך יונג, געזונד און פֿריי!
וואָס זיצסטו דאָ אין פֿוילער רוה? —
טרו — טרו!... קום, וואַנדער אויף דאָס ניי!...

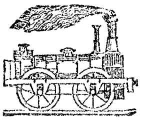

מיין שיפעלע.

ווי עס ברויזען, ווי עס קאָכען
אויפ'ן ים די ווילדע וועלען; —
אַח, וואו זאָל איך מיט מיין שיפעל,
מיט מיין שיפעלע זיך שטעלען?

ווי די שטורם־ווינדען היילען,
ווי זיי דראָהען, ווי זיי בלאָזען! —
אַח, ווי זאָל איך מיט מיין שיפעל,
מיט מיין שיפעלע זיך לאָזען?

ווי די גרויסע שיפען לויפען,
ווי זיי פייפען, ווי זיי ברומען!
אַח, ווי זאָל איך מיט מיין שיפעל,
מיט מיין שיפעלע דאָ שווימען?

און איך שטעה ביי'ן ברעג געבראָכען,
פול מיט וועהטאָג און פערלאַנגען,
און איך זעה די גרויסע שיפען
און דעם ברייטען ים, דעם לאַנגען.

און איך זעה די גרויסע שיפען,
ווי זיי יאָגען, ווי זיי טרייבען,
און ביי'ן זאַמדיג ברעג און שטילען
מוז איך מיט מיין שיפעל בלייבען...

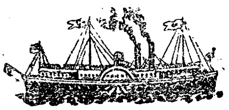

מאוס איז די ערד...

מאוס איז די ערד, מיין פריינד
און פערדעקט מיט ראָסט;
וואַקסט אַ מאָל אַ בלומעל אוים —
טוידט עס אָב דער פראָסט.

טרויריג איז די ערד, מיין פריינד,
ווי אין הערבסט דער וואַלד;
פליהט אַ מאָל אַ פויגעל דורך:
שיעסט דער יעגער באַלד...

ווילט זיך נאָך...

ווילט זיך נאָך אַ שטיף טהון
גרינג און פֿריי און ברייט,
אַז דאָס האַרץ דאָס מיעדע
ווערען זאָל דערפֿרעהט.

ווילט זיך נאָך אַ פֿאַל טהון
צו דעם לעבּענס ברוסט
און זיין גליק אויסזויגען
מיט דער לעצטער לוסט...

ווילט זיך נאָך אַ הויב טהון
ווייט און הויך די הענד
און אַריבּערשפּרינגען
צוימען, מויערס, ווענד...

ווילט זיך נאָך דערגרייכען
פֿון אַ באַרג זיין שפּיץ
און דערנאָך — פֿערשווינדען,
ווי עס שווינדט אַ בּליץ...

די פּידעל.

ס'איז געווען אַמאָל אַ פּידעל,
ס'האָט געברומט אַמאָל אַ לידעל;
ס'האָט געברומט מיט וועה און פּיין,
דאָך דאָס האַרץ דערקוויקט פּלעגט זיין

אָנגעקומען נייע צייטען,
ליעדער פּאַסט זיך ניט פּאַר לייטען,
ס'הערשט אַ שטורעמדיגע נאַכט,
און עס געהט אַ ווילדע שלאַכט.

און עס רופּען די סיגנאַלען,
קוילען פליהען, מענשען פּאַלען...
איצטער שפּיעלען איז אַ שאַנד,
און די פּיעדעל פּאַלט פּון האַנד...

אויף א װעהונג.

(אין טורמע)

פֿריהלינג, זאָגט איהר, פֿריהלינג... האַ?
טאַקי? זיכער? אַי װי שײן!
בלומען בליהען? פֿױגעל? האַ...
און דער טײך ער קען שױן געהן?...

און די זון? אַזױ... אַזױ...
און זי װאַרעמט... און זי גלעט...
און דער גאָרטען? אָפֿען שױן?
מען שפּאַצירט אין אָבענד שפּעט...

פֿרײליך, ליכטיג... פֿרײ — אַ יאָ?
פֿריהלינג! פֿריהלינג! אַי װי גוט!
נו, דערצעהלט — גערימט, גערימט!...
באַלד איז אױס די פֿינף מינוט!

שטורם.

איך האָב ליעב די שוואַרצע חמאַרע
מיט איהר מראה,
מיט די שרעקען —
עס וועט דונערן און וועקען!

איך האָב ליעב דעם בייזען הימעל
מיט זיין ליאַרמען
אָהן ערבאַרמען,
מיט זיין דראָהען, מיט זיין טימעל!

מענען בליצען ווי די שלאַנגען
אַלץ פערצוקען, אַלץ דערלאַנגען:
האָב און נוטם און הויז און שייער,
מיט אַ קראַכענד־העליש־פייער:
זאָל דער שטורם אויך מיין שטיבעל
חרוב מאַכען — קיין פאַראיבעל
דורך די פלאַמען קוקט אַרוים
ס' נייע, פרייע, העלע הויז!...

בלאָנושע!

טויזענד וועגן, טויזענד שטעגן,
נאָר דו זאָלסט ביי קיינעם פרעגן;
געה אַהין און געה צוריק —
אַח, אין בלאָנושען ליעגט דאָס גליק!

בלאָנושען זאָלסטו טעג און יאָהרען,
דאָ אַ בלום און דאָרט אַ דאָרן...
געה אַליין און קיינעם פרעג — —
זעה ווי ס'ווינקט דער נייער וועג!...

III.

פאָלקס־מאָטיוון.

די אָרימע געווינערין.

ס'האָט אַ קינד געבוירען ערשט
ד'יונגע, אָר'מע מאַמע, —
האָט ניט ווער זאָל וויגען עס,
האָט קיין דיענסט, קיין אַמע.

שרייט דאָס קליינע עופה'לע,
לעבערט אַזש דעם מוח,
וויעגט עס קוים די אָרימע
מיט דעם לעצטען כּח.

ס'קינד דאַרף האָבען וויקעליך, —
ס'איז ניט איהר פערמעגען,
רייסט זי העמדער איינענע,
פאַר איהר ליעב־קינד'ס וועגען.

מ'דאַרף דאָס קינד היינט אויסבאָדען,—
קען זי זיך ניט קעהרען,
באָדט זי עס אין איינענע,
מוטערליכע טרעהרען.

אין קיך.

אויסגעטריקענט ווערט מיין האַרץ
אין דער קיך, ביי'ם פייער,
און פּאָר ביינקשאַפט מעהר נאָך דעם,
וואָס ער איז מיר טייער...

פייער ברענט אַ גאַנצען טאָג
אויף דער שוואַרצער פּליטע,
קאָך זיי איין געריכט און צוויי,
קאָך ביי נאַכט אַ דריטע.

אוי, אַ זייגער עלף ביי נאַכט
פלעגט מיין ליעבער קומען,
כ'האָב איהם שטענדיג אַזוי טריי,
האַרצליך אויפגענומען.

כ'דאָב מיין עלענד נימ געפיהלט,
און מיין צער פערגעסען,
ווען איך בין אַ שעה מיט איהם,
אָדער צוויי געזעסען.

וואָס איך האָב גערעדט מיט איהם?
קען איך דען געדענקען?
ס'פאַלט אַנ'אומעט אויף מיין האַרץ,
און אַנ'אַנגסט און בענקען.

ס'האָט מיין טייערע מאַדאַם
איהם פון מיר פערטריעבען,

אברהם רייזען.

אײנע אויף דער גאַנצער וועלט
בין איך צינד געבליבען.

אוי, ווי פרום איז מײן מאַדאַם
וויל פון ביין פערהיטען,
און דערנאָך אַ גאַנצע וואָך
פלענט זי מוסר שיטען...

מוסר האָט זי פיעל און פיעל,
נאָר קײן וואָרט קײן ליעבען;
ער האָט יאָ זיי פיעל געהאַט,
האָט זי איהם פערטריעבען!...

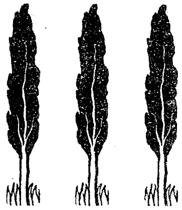

הערבסט.

און ווי עס קומט דער אָסיען,
דאָ ווער איך אָן מיין שטאָלץ;
עס פרענט דער ווינד מיך צאָרניג:
צי האָסטו, קבצן, האָלץ?

דער רעגען פּאַטשט אין פענסטער,
און רוישט, און בייזערט זיך:
איך מאַך אין נאַס אַ בלאָטע,
צי האָסטו גאַנצע שיך?

פֿאַלט אריין אַנ׳ ארימאַן...

פֿאַלט אַריין אַנ׳ אָרימאַן
אין דער רייכער שטאָדט,
דאַכט זיך איהם, אַז יעדעם הויז
קוקט אויף איהם מיט שפּאָט.

דאַכט זיך איהם, אַז יעדער סלופּ,
יעדער שטיין אין ברוק
שרייט איהם: דרך־ארץ, לומפּ,
וואַרפֿט אַ קרומען קוק.

דאַכט זיך איהם, אַז וואָס ער זעהט
קוקט אויף איהם מיט האַס, —
וואָלט ער פֿלוכען אויפֿ׳ן קול,
שרעקט ער זיך אין גאַס...

פֿאַלט אַריין אַנ׳ אָרימאַן
אין דער רייכער שטאָדט,
פֿיהלט זיין צער קיין איינער ניט,
בּיידען איבּען, גאָט...

דער חתן.

באַמבעלט זיך דאָס קייטעלע
פֿרעהליך אויף מיין ברוסט,
וועקט עס דאָרט און ריהרט עס דאָרט
האָפֿנונג, לעבען, לוסט...

צי עס איז אַ זילבערנע,
צי עס איז פֿון גאָלד, —
ס'האָט געשענקט די כּלה מיר
און איך האָב זי האָלד!...

און אין טאַש דאָס זייגעריל
געהט עס פֿאַלש, צי טריי, —
וועלכע שעה מיין כּלה זעהן,
ווייס איך סיי ווי סיי.

וועלכע שעה די כּלה זעהן,
באַדען זיך אין גליק, —
ווייזט מיר אָן מיין אייגען הארץ,
קלאַפּענדיג — טיק־טיק...

די מוטער צום קינד.

שלאָף נאָך, שלאָף נאָך ליעבעס קינד—
דרויסען איז אַ פֿראָסט, אַ ווינד!
גאָט זאָל זיך דערבאַרעמען,
גאָט זאָל אונז דערוואַרעמען.

אָ, דער ווינטער שרעקט מיך, שרעקט—
ליעג, מיין קינד, נאָך איינגעדעקט —
שלאָף נאָך, אָרים פֿייגעלע,
עפֿען ניט דיין אייגעלע.

וועסט דערזעהן אַ קאַלטע וועלט—
דורך אין וויסען אָבגעמעלט.
האָלץ אין שטיב קיין שייטעלע
און קיין געלד אין בייטעלע.

ניט געקאָכט און ניט געהייצט,
קעלט און הונגער דריקט און רייצט;
שלאָף מיין קינד, פֿערפֿראָהרענע,
אָרימע, פֿערלאָהרענע '...

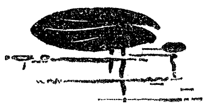

פֿון דער דירה טרייבט מען...

פֿון דער דירה טרייבט מען, —
דרויסען איז אַ רעגען;
גוואַלד וואו טהוט מען הין זיך
הייב איך אָן צופֿרעגען.

וועמען פֿרעג איך? וויים ווער?
איך קען גאָר נישט וויסען,
נאָר דעם קאַלטען רעגען
הער איך דרויסען גיעסען.

און עס וועט ניט העלפֿען
קיין געבעט, קיין טרעהרען, —
ס'וועט דער קאַלטער רעגען
גיעסען ניט אויפֿהערען.

יאָ, דער רעגען וויים ניט
פֿון מיין שווערער לאַגע,
ס'איז זיין צייט געקומען
רינט ער — אָט דער „פּליאַגע"...

ס'איז אפילו גאָט דאָ
ניט אין גאַנצען שולדיג...
נו, פֿערפֿאַלען, האַלט זיך
און פֿערטראָג גערולדיג.

אָבער פֿון דער דירה
זאָל אַ מענש מיך טרייבען.

אברהם רייזען.

אוי, דאָ קען איך, ברידער,
רוהיג שוין ניט בלייבען.

אָ, דאַ ברענט מיין צאָרען
און איך קריץ די צייהנער:
זענט איהר, בעלי־בתים,
מענשען אָדער שטיינער?!...

אבשייד.

און אַז דו װעסט, מיין טייער־לעבען, אַװעק פֿאָהרען
װעל איך געהן צום באַהן דיך בעלייטען ;
און אַז דו זאָלסט מיר באַלד ניט פֿערגעסען —
װעל איך שענקען דיר אַ קרענצעלע קװייטען.

און אַז עס װעלען אָנהויבען די קװייטען צו װעלקען,
װי דו װעסט נאָר איין סטאַציע אָבפֿאָהרען —
זאָלסט דו באַלד װיסען, אַזוי בין איך אויך
אָהן דיר גלייך פֿערװיאַנעט געװאָרען...

אין קישען.

אין קישען בּעהאַלט איך מיין פּנים,
איך נורע זיך איין טיעף און וויין;
דער איינציגער פֿריינד אין מיין לעבּען
איז מיר נאָר דאָס קישען אַליין.
געפֿליקט האָט די פֿעדערן איהרע
מיין שוועסטער בּיז שפּעט אין דער נאַכט, —
געפֿליקט מיט אַ האַרץ אַ צופֿליקטען,
פֿון דחקות, פֿון הונגער פֿערשמאַכט.
וואו איז יעצט די שוועסטער פֿערוואָרפֿען,
וואו איז זי? ווער ווייסט וואָס זי מאַכט!
דאַרום איז מיר טהייער דאָס קישען,
פֿייכט מאַך איך עס שטענדיג בּיי נאַכט!...

הבדלה.

שבת האט מען גוט פערבראכט
מיט פיעל פערגניגען,
און דער יוד הבדלה מאכט
מיט א שטילען־ניגון.

עפעס הערט זיך אין דעם ליעד
בענגשאפט, אנגסט און טרויער;
עפעס ווערד גאר באלד דער יוד
פינסטערער און גראהער.

וואס־זשע איז מיט דיר דער מעהר
ליעדעלע, ערקלער מיר,
רופסט ארוים פון אויג א טרער,
אויפ׳ן הארץ ווערט שווער מיר.

— איך „הבדלה״, זאג באלד אן:
ס׳קומט דער גוטער מארגען,
גרייט זיך יודעל, גרייט זיך אן
יאגען, שווינדלען, בארגען.

טרייב ארוים דעם „פרינץ״ פון זיך —
דארפסט זיך שוין פערוואנדלען
אין א „הונד״ — אך, לויף זשע גיך
האנדלען, האנדלען, האנדלען!

נאר דער פרינץ, ער יאמערט שטיל:
ב׳וויל אין רוה נאך ליעגען!
און דעריבער קלינגען פיעל
קרעכצען אין מיין ניגון...

אברהם רייזען.

וועג־אָב אַ פֿונט הערינג,
מעסט אָב אַ פֿונט זאַלץ.

פֿון אַ זעקסער רעשטע
גיעב אַרויס געשווינד! — —
אוי, עס ווײנט דאָס האַרץ מיר
אויף דיר אָרים־קינד...

אוי, מיר וואָלט זיך וועלען
צו דײַן טאַטען געהן
בעטען, דיך בעפֿרייען —
וועט ער ניט פֿערשטעהן.

אוי, דײַן קלוגער טאַטע
פֿרעהט זיך און ער קוועלט:
איז מײַן קינד אַ בריה —
אײנס גאָר אין דער וועלט...

אברהם רייזען.

די יונגע קרעמעריןֿ.

כ׳געה פאָרביי די קראָמען,
קראָמען אַזוי פיעל,
„לעבעדיג בעגראָבען !"
קלאָגט דאָס האַרץ מיר שטיל.

זיצען אַלטע ווייבער —
קאַלט איז זייער בלוט,
און די אַלטע מיינען,
אַז אַזוי איז גוט.

אין אַ קרעמיל זעה איך
זיצט אַ יונגעס קינד, —
טיידטען אַזאַ לעבען —
דאָס איז שוין אַ זינד.

זעהט דאָס פנים איהרע
אָבגעלעבט און בלאַס,
נאָר די אויגען פינקלען,
רייסען זיך צום גאַס.

דאָרט אין גאַס איז ליכטיג,
מענשען געהען פריי,
און דאָס יונגע מיידעל
וועלקט דאָ אָב איהר מאַי.

אָבגעהאַקט פון לעבען,
אָבגעהאַקט פון אַלץ:

פאָלקס-מאָטיווען.

IV.

לוסט און ליעבע.

איך ווייס פֿון אַ ניגון,
ער קלינגט אַזוי שיין;
די טענער זיי פֿליעסען,
ווי שטראָם־וואַסער ריין.

די טענער זיי פֿליעסען,
און וואַשען אַראָב,
די ליידען פֿון האַרצען,
די זאָרגען פֿון קאָפּ.

און גרינג ווערט דער זעעלע,
זי פֿיהלט נישט קיין לאַסט,—
דער ניגון הייסט ליעבע,
נאָט האָט איהם פֿערפֿאַסט.

איהם זינגען מלאכים
אין הימעלס געצעלט,
איהם זינגען פּאָעטען,
ביי אונז אויף דער וועלט.

אָ, מענשען! וואָס זייט איהר
פערזאָרגט און פֿערקלעהרט,—
צו האָט איהר דעם ניגון
נאָך קיינמאָל געהערט?..

אומעטיג...

אומעטיג, קינד מיינס, צו לעבען אַליין,
קענסט אפשר קומען צו מיר!
מיין צימער איז אָרים, מיין צימער איז קליין,
האָט אַ בעזונדערע טהיר, —
האָט אַ בעזונדערע טהיר,
נאָר קיינער, אוי, קלאַפּט ניט אין איהר...

אומעטיג, לעבען מיינס, אומעט׳ג, שווער,
און ווי נאָר דער אָבענד ער קומט,
זיץ איך די אויגען צום טהיר, און איך הער:
דער ווינד אזוי טרויעריג ברומט, —
דער ווינד אזוי טרויעריג ברומט,
און ס׳דאכט מיר, אַז עמיצער קומט...

* * *

כ'האָב דיך, קינד מיינס, ליעב אָהן שיעור,
טריי וועל איך דער ליעבע בלייבען,
און פון היינט אָן הייב איך אָן
ווייכע ליעב-ליעדער שרייבען.

האַרציג וועלען זיי דאָך זיין,
דרוקען וועט מען זיי אַוודאי,
פֿאַר דאָס געלד, אָ ליעבסטע מיין,
וועל איך קויפֿען שאָקאָלאַדע.

האָסט דאָך שאָקאָלאַדע ליעב, —
וואָלסטו מיר נאָר אַזוי ליעבען,
וואָלט איך, פֿיעל געליעבטע מיין,
אַזוי עלענד ניט געבליעבען...

*　*
*

ווען דאָס פֿייער פֿלאַקערט
איז צו קוקען שיין;
ווען דו ביזט אין כּעַס
קריגסטו נאָך מעהר חן.

ווען דאָס פֿייער פֿלאַקערט
איז זיך גוט צו וואַרמען;
ווען דו ביזט אין כּעַס
וויל איך דיך אומאַרמען.

*   *
*

דו האָסט מיר דיין בילד ניט געגעבען
— פֿאַר לייטען האָט דיר ניט געפּאַסט;
דאָך האָב איך, מיין נַחַת, מיין לעבען,
דיין בילד אין מיין האַרץ איינגעפּאַסט.

ניט שרעק זיך, כ'וועל קיינעם ניט זאָגען,
און קיינער וועט וויסען דער פֿון:
דיין בילד נאָר אין האַרץ וועל איך טראָגען
פֿאַר שטערען, לְבָנָה און זון...

אנהייב פריהלינג.

אַ ליכטיגער טאָג —
איך האָב איהם דערקאַנט;
איך האָב מיך אין טרוים,
אין אַלטען דערמאָנט.

און עפּיס אין קאָפּ
ווערד ליכטיג און ריין,
און עפּיס אין האַרץ
ווערד וואַרים און שיין.

עס פרעגט מיך איין שטראַהל:
געדענקסטו, געדענקסט?
אַ צווייטער שטראַהל פרעגט:
צו בייגסטו, דו בייגסט?

אַ דריטער שטראַהל פרעגט:
צו פיהלסט נאָך איהר גלעט?
און נאָך איינער פרעגט:
צי איז שוין ניט שפּעט?...

אָ, שטראַהלען, לאָזט אָב —
געווען איז עס לאַנג!
אָ, שטראַהלען, ניט פרעגט —
עס טהוט אַזוי באַנג!...

*   *
*

ליעבע זון! אין ווינטער קום!
ווערער מיט די פיעלע שטראַהלען
ביזטו מיר צו לאַסט געפֿאַלען,
און איך בלאָנזשע מיד אַרום.

זון, אַ שטראַהל אין ווינטער שיק!
ווינטער איז דיין שטראַהל מיר נויטיג—
ערד און הימעל — קאַלט און קויטיג,
און איין שטראַהל איז שוין אַ גליק!

*

קינד! איך רוף דיך אין מיין צער;
ווען איך לעב אין פֿערגעניגען
האָב איך ניט קיין לוסט דיך קריגען,
ניט איך וויל און ניט איך גאַר.

ליעבעס קינד! אין עלענד קום,
ווען אין האַרצען דריקט דער יאָמער
און אין מח קלאַפּט דער „טאַמער"—
נעם איך פֿעסט דיך, פֿעסט אַרום!...

*   *
*

צו דיר קום איך, עלענדעס בוימעל,
נעפינען אַ ביסעלע רוה;
אָ, זיי מיר אַ ווײלע אַ חבר,
איך בין אַזוי עלענד ווי דו.

ווי דו טראָג איך שטיל אין מיין הארצען
מיין טרויער, מיין לייד און מיין וועה —
און האָב איך געהאַט ווען חברים,
האָב איך שוין פערגעסען אָן זיי.

און האָב איך געהאַט אַ געליעבטע,
האָט זי שוין פערגעסען אָן מיר;
אָ, עלענדעס, איינזאַמעס בוימעל,
אַ חבר געפין איך אין דיר!...

*   *
*

מיין געליעבטע איז אַ קלוגע
און זי זאָגט: עס איז אונגלויביג,
אַז דו זאָלסט, געליעבטער מיינער,
ליעבען שטענדיג, ליעבען אייביג.

מיין געליעבטע איז אַ קלוגע,
קליגער קען פֿון איהר נישט געבען:
זי פֿערזאָרגט זיך יעצט מיט קושען
אויף דעם גאַנצען קאַלטען לעבען...

אין די פֿינסטערע אלעען.

אין די פֿינסטערע אַלעען
איז אינטערעסאַנט:
דאָרטען ווערען יונגע קינדער
אין דער שטיל בעקאַנט.

אין די פֿינסטערע אַלעען
איז אַ פֿרייע וועלט;
די נעדיכטע צווייגען האָבען
חרפּה, שאַנד פֿערשטעלט.

פֿון דער צנועה, דער לבנה,
איז דאָס ליכט דאָ שוואַך,
און די יונגע צווייגען רוישען:
קוק נישט — נישט דיין זאַך...

אין די פֿינסטערע אַלעען
קאָכט דאָס יונגע בלוט,
און דאָס יונגעל מיט'ן מיידעל
קריגען אַנדער מוט;

וואָס ס'געלוסטען יונגע הערצער
ווערד דאָ פֿריי גערעדט,
און מען האַלזט זיך און מען קושט זיך
ביז עס ווערט גאָר שפּעט...

אין די פֿינסטערע אַלעען
ווערען לויז די שטריק,
און ס'געניסען יונגע הערצער
פֿריי דאָס העכסטע גליק!...

* *
*

און ווײסט איז אַ מאָל מיר מײן לעבען געװעזן,
מײן זעעל האָט אנ'אַנגסט דורכגענומען;
דאָס האַרץ האָט געבעטען, גערופען אַ פרײנד,
נאָר קײנער איז לאַנג נישט געקומען!

נאר אײנמאָל ביזטו אין מײן צימער געװעזן,
און האָסט אין איהם לידער געזונגען,
און נאָך דײן אַװעק גאַנג, אָ ליעבסטע דו מײן,
האָבען לאַנג דײנע טענער געקלונגען.

און װען איך בלײב יעצט אין מײן צימער אַלײן,
געבראָכען פון טרױריגע צײטען,
דאַן הער איך אין צימער דײן זינגען נאָך אַלץ,
נאָר דו אָבער — דו ביזט פון װײטען.

דאָס נייע ליעבע ליעד.

— „וואָס וועלען מיר טהון אין די שפּעטערע טעג,
וואָס וועלען מיר טרינקען און עסען ?"
— אָ, ליעבסטע, ניט פּלאָג מיט דיין פֿראַגע מיך איצט,
איך בעט דיך דו זאָלסט זי פֿערגעסען.

עס האָט מיר געזונגען מיין באָבע אַ ליעד,
דאָרט וויינט אַ געליעבטע און בעט:
„אוי, לאָמיר, מיין ליעבסטער, ענטלויפֿען פֿון דאַן, —
כ'וועל אַרבייטען, וואַשען האָטש גרעט!

אוי לאָמיר, מיין ליעבסטער, ענטלויפֿען פֿון דאַן,
גרינג וועל איך פֿערטראָגען מיין פּיין:
ביי טאָג אַרבייטען שווער, ביי נאַכט שלאָפֿען אויף שטרוי—
צו זאַמען מיט דיר נאָר צו זיין" ! —

עס שמייכעלט מיין ליעבסטע: דיין ליעדעל איז אַלט,
די באָבע זי איז שוין לאַנג טויט,
און איך בין נאָך יונג, און איך לעב, און איך זינג
אַ ליעד פֿון דער ליעבע אָהן נויט !...

מיין געליעבטע.

הָאט מיר מיין ליעבסטע אַ בריוועל געשריעבען,
שרייבט זי מיר דאָרטען: זי קען מיך ניט ליעבען·
ערשטענס: מיר זענען צוויי אַנדערע וועלטען;
וואָס איך וויל בענשען, דאָס וויל זי גאָר שעלטען;
און צווייטענס – עס טהוט איהר די זאַך אַזוי באַנג:
זי הָאט שוין אַ חתן, זי ליעבט איהם פֿון לאַנג...

זי הָאט שוין אַ חתן... נו, זאָל זיין מיט מזל!
איך וויים דאָך פֿון לאַנג שוין, איך בין אַ שלים־מזל:
מיט מיר נאָר דאַרף טרעפֿען די אונגליקען אַלע:
געפֿין איך אַ מיידעל איז זי שוין אַ כלה...
מיך קרענקט נאָר: איהר חתן ווער איז ער, ווער וויים—
צי איז ער איהר טריי חאָטש, צי ליעבט ער זי היים?

צו מיין ליעבסטער.

ליעבסטע! אויב דו האָסט מיך ליעב
נאָר פֿאַר מיינע קליינע ליעדער,
בין איך אויב'עט ניט דערוויעדער —
כבוד ליעב איך ביז'ן גרוב.

בעסער אָבער וואָלט איך וועלען
קוקען זאָלסטו מעהרער ניכטער:
כ'זאָל דיר, קינד מיינס, אויסער דיכטער,
אויך אַלס גוטער יונג געפֿעלען.

זינגען זינג איך יאָ ניט שלעכט,
אָבער בעסער פֿאַר מיין זינגען—
מיינע קוסען הילכען, קלינגען
אין די פֿריהלינג־שעהנע נעכט...

אברהם רייזען.

מינוטען.

עס איז אַבֿלויע זומער־נאַכט געווען,
איך בין מיט דיר אין גאָרטען שטיל געזעסען;
איך האָב אין דיינע אויגען פֿון מיין גליק געלעזען
און פֿון מיין אונגליק האָב איך דאַן פֿערגעסען...

דאָס זענען נאָר געווען מינוטען אין מיין לעבען —
איך האָב דיך, ליעבסטע, לאַנג, שוין לאַנג פֿערלאָרען;
מינוטען וועט דאָס לעבען מעהר שוין קיינמאָל געבען,
אך, וואָס'זשע דאַרף איך דיינע לאַנגע, ווייסטע יאָהרען?

אין פֿריהלינג.

וואָס ביזטו פֿערטרויערט, פֿערטראַכט ?
דער פֿריהלינג — ער איז שוין געקומען
און האָט אונז מתנות געבראַכט :
אי שטראַהלען, אי בליהונג, אי בלומען.

און מיידלעך שפּאַצירען אַרום
און ברענגען פֿון ליעבע געריסען ;
אָ, זיי נאַר, מיין חבר, ניט דום :
מען קען פֿון דער וועלט וואָס געניסען !..

זעה, דער הימעל...

זעה, דער הימעל אויסגעשטערענט,
אין פֿערצעהלט פֿון פֿרייד און גליק;
כ'האָב זיין שפּראַכע אויסגעלערנט,
זייט איך האָב דערקענט דיין בליק.

זייט דיין בליק איז מיר פֿערלאָשען,
און פֿערשוואונדען, ווי אַרויך,
רעד איך נאָר אויף שטערען-לשון,
און איך רוף דיך פֿון דער הויך! —

די נאַיווע.

ווי קלוג איז מיין ליעבסטער,
פיעל זאַכען ער ווייס,
דערצו איז זיין קוש
אַזוי ברענענדיג, הייס;
איך וואָלט ניט געוואָלט,
נאָר ער האָט מיר דערקלערט:
אַ מלאך אין הימעל
פון יעדען קוש ווערט...

מיר זענען אין גאָרטען
געזעסען גאָר לאַנג,
פערדעקט צווישען צווייגען
ביינאַכט – אויף אַ באַנק.
ס'איז שפּעט שוין געוואָרען,
אַרום אַזוי שטיל – – –
אוי, מוז היינט אין הימעל
מלאכים זיין פיעל!...

* *
*

ליעבעם קינד, איך האָב דיך ליעב,
דאָך איך קען ביי דיר ניט בלייבען;
כ'רוה ביי דיר א רגע אָב,
פֿרישע קרעפֿטען אָנצוקלויבען.

ווי דער וואַנדרער אין דער מדבר
בלייבט אַמאָל ביי'ן וואסער שטעהן,
טרינקט זיך אָן און ווערט דערמונטערט,
און ער לאָזט זיך ווייטער געהן.

יאָ, מיין קינד, איך בין אַ וואַנדרער
אין דעם לעבענס וויסטעניי;
כ'האָב געקושט דיך, בין דערמונטערט
און — איך וואַנדער אויף דאָס ניי!

*　　　*
*

וואו איז אַלץ אַהינגעקומען,
וואָס געווען איז ליעב און טייער ?
וועלכעם וואַסער האָט פערפלויצט עס,
אָנגעצינדען — וועלכעם פייער ?

טרערען האָבען אַלץ פערטרונקען,
טרערען אויף די שווערע וואונדען ;
און דאָס רעשט, וואָס איז געבליעבען,
האָט די ליעבע שטיל געצונדען.

* *
*

האָסט מיין בלוט, ווי ווייַן געטרונקען
און עס איז דיר גוט געגאַנגען:
וואָס אַ טאָג ווערסט דו אַלץ שענער,
איך — אַלץ מעהרער אויסגעגאַנגען.

האָסט מיין בלוט, ווי ווייַן געטרונקען,
דאָך פֿערשטעה איך ניט דעם עיקר:
קענסט נאָך טרינקען, ביזט אַלץ ניכטער,
און איך בין פֿאַר ליעבע שכּור...

*   *
*

דיינע אויגען לייכטען, פינקלען,
ווען דו רעדסט פון נייע צייטען:
אַלע מענשען זאַט און גליקליך
ווען די אָרדנונג וועט זיך בייטען.

און איך גלויב אין דיין נביאות,
דאך אין אויג מיינם שטעהען טרערען:
ביי דער בעסטער אָרדנונג, ליעבסטע,
וועסטו אַלץ נישט מיר געהערען.

*   *
*

גע׳ליעבטע — ווי האָב איך אַסך
און אויסער ווי האָב איך אַ כלה,
דאָך קינד מיינס, פערלאָז מיך ניט דו,
אָ, דיך האָב איך ליעבער פאַר אַלע...

דער הימעל האָט שטערן אַ סך
און האָט אַ לבנה אין מיטען,
דאָך ווייזט זיך אַמאָל ניט די זון,
ווי טרויריג ער קוקט—גאָט זאָל היטען!..

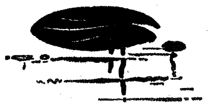

פּערלען.

שענסטע פּערלען פֿון מיין האַרצען
רייסט דער שטורעם אויס בײַ מיר,
און ער שיט אַרויס זיי אַלע —
און עס פֿינקעלט דאָס פּאַפּיער.

„ליעבסטע — פֿרעג איך — ווילסט זיי? כ'שענק דיר!"
נאָר זי זאָגט פֿערשעמט אַרויס:
„ווייסטו ליעבער, אַז די פּעריל
זענען לאַנג פֿון מאָדע אויס!..."

V.

צער און יאוש.

עס גיעבען אין לעבען...

עס גיעבען אין לעבען
אָפּט פינסטערע טעג
דו שלעפּסט זיך און בלאָנזשעסט
און ווייסט ניט קיין וועג.

בענגענסט בעקענטע,
ווי העבען די היט,—
דיין צער אוים צורעדען
דאָך קענסטו ווי ניט;

עס ציהען זיך גאַסען
און הייזער אָהן שיער,—
און ווייסט ניט וואו זאָלסטו
אויפמאַכען אַ טהיר.

אָט שטעלסטו זיך נידער,
דו קלינגסט, דאַכט זיך, אָן,
נאָר באַלד אָבער פרעגסט דו:
וואָס וועסט דו דאָ טהאָן?..

און פיהלסט זיך ווי איבריג,
און בלאָנזשעסט אַרום,
אַ וועהטיג אַ טיעפער
אין האַרצען נאָגט שטום.

דאַן לייקענסט דו צאָרניג
אין לעבען, אין גליק;

אין, מח פליהט דורך דיר
אַ טייך און אַ בריק...

און לאָזט זיך גנעהן גיכער,—
עס טרייבט דיך די שרעק:
עס שרעקט דיך דאָס לעבען,
עס שרעקט דיך זיין עק...

מענשען און הערצער.

מענשען האָבען טיעפע הערצער,
אין די הערצער ליעגען פיעל
שענע, עהרליכע געדאַנקען,
ריינעם, ליכטיגעם געפיהל.

נאָר עס קען אַ האַרץ ניט רעדען
און עס מאַטערט זיך און קוועלט, —
און דאָס שענסטע, און דאָס בעסטע
בלייבען סודות פאַר דער וועלט.

פֿערגעס...

און דאָס, וואָס איך וויל, וועל איך קיינמאָל נישט האָבען—
דאָס האָב איך, אָ לאַנג שוין, אָ לאַנג שוין בעגראָבען.
עס צאַפּעלט אַמאָל קוים דער אַלטער זכּרון
און רוימט אין דער שטיל איין: דו האָסט וואָס פֿערלאָרען!
ער וויזט ניט קיין קברים, ער רופֿט נישט קיין נעמען:
פֿערגעסען זיך וואו, און פֿערגעסען זיך וועמען...

 אברהם רייזען.

אומעט.

איך ליעג אויף מיין בעטעל אין חשך געהילט,
עס שלאָגט קוים דאָס האַרץ, און דאָס בלוט איז געקיהלט —
איך בין שוין געשטאָרבען מסתמא;
וואָס לאָזט מען מיר ליעגען און וואַרטען זאָ לאַנג?
ווי שווער איז דער אומעט, ווי ביטער און באַנג
צו ליעגען אָהן האַרץ, אָהן נשמה!

מיינע טעג.

כ'הער עם זאָגען
לייט און קלאָגען:
„אָח, די אָבגעלעבטע טעג,
ווי פערשווינדען
מיט די ווינדען,
און ניטאָ צו זיי קיין וועג!..
מיינע אַלטע,
טעג די קאַלטע,
לעבען אַלע, כ'זעה זיי דאָך,
און זיי ווינקען,
און זיי הינקען,
און זיי שלעפען זיך מיר נאָך...

וואלקען.

וואָס'זשע שלעפּט איהר זיך איהר וואָלקען
אויפ'ן הימעל גאָר בעזונדער,
ווי פערלאָזענע יתומים,
ווי פערטריעב'נע אָרמע קינדער ?

און וואָס איז דאָס פאַר אַ תכלית
אַזאַ לעבען, אַזאַ וואַנדערן ?
אָבגעריסען, אָבגעשליסען
און ווייט איינער פון דעם אַנדערן ?

און אַז ס'דריקט אַייך צו דאָס וואָגלען,
אונערטרעגליך ווערט דער קומער,
גיעסט איהר דאַמאָלס גרויסע טרערען
פאַר דער קאַלטער ערד, דער שטומער ?...

וואָס'זשע שלעפּט איהר זיך, איהר וואָלקען,
וואָס'זשע וועקט איהר מיינע וואונדען —
וואָס דערמאָנט איהר מיר מיין לעבען ?... — —
ווערד פערשוואונדען, ווערד פערשוואונדען !...

א פֿראגע.

ריימען, וואָס איך האָב געקליעבען,
ליעדער, וואָס איך האָב געשריעבען,
פֿערזען, וואָס איך האָב געזונגען,
טענער, וואָס איהר האָט געקלונגען, —
זאָגט מיר, וואָס וועט פֿון אייך זיין,
ווען איך וועל אין גרוב אַריין ?

וועט זיך איינער ווער געפֿינען
מיט אַ האַרץ און מיט אַ זינען
און אייך, ליעבע מיינע גראַמען
וועט מיט צאַרטער האַנד צוזאַמען
קלויבען, פֿלעכטען אייך אין קראַנץ,
בלייבען זאָלט איהר אייביג גאַנץ ?

אָדער איהר וועט געהן פֿערלאָרען,
ווי גאָר קיינמאָל ניט געבאָהרען,
ווי פֿון יוגענד די חלומ'ות,
ווי אין שוהל די אַלטע שמות,
ווי אַ וואָלקען אין דער הויך,
ווי אַ ווינד און ווי אַ רויך ?...

* *
*

איך האָב נאָך אין לעבען
פֿיעל אַרבייט, פֿיעל פֿליכטען;
דאָ דאַרף איך בעפּוצען,
דאָרט דאַרף איך פֿערריכטען.

דאָ דאַרף איך צעברעכען
און דאָרט עפּיס בּויען,—
איך קען ניט אַ צווייטען
די אַרבּייט אָנטרויען.

און יאָהרען זיי לויפֿען
ווי רוישענדעס וואַסער,
די כּחות — זיי שווינדען,
דאָס פּנים ווערד בּלאַסער.

און יאָהרען זיי פֿליהען,
ווי ס'וואָלט זיי ווער טרייבּען:
די אַרבּייט, די פֿליכטען —
זיי בּלייבּען, זיי בּלייבּען...

אין א פ נסטערער נאכט.

איך האָב אין אַ פינסטערע נאַכט
די טהיר און די לאָדען פערמאַכט,
און האָב מיך בערעכענט מיט שרעק:
אין וואָס איז מיין לעבען אַוועק?

און ווי דורך אַ שפאַלט האָט געטאָגט,
האָט עלענד מיין האַרץ זיך געקלאָגט;
געקלאָגט און געצופט, און געקרעמט —
איך האָב פאַר דער זון זיך געשעמט...

די שטערען.

איך קוק אויפ'ן הימעל ביי נאַכט
מיט טויזענדער פֿראַגען אין בליק;
די שטערענדליך פֿינקלען און לאַכען,
און ענטווערען אַב מיר צוריק:

וואָס פֿאָרשסטו, דו נאַרישער מענש?
וואָס איז אַזוי שווער צו פֿערשטעהן!
מיר האָבען געלויכטען אַזוי
נאָך איידער דו ביזט דאָ געווען.

און ביזטו געקומען, איז וואָס!
מיר לייכטען, וואָס מאַכט עס אונז אוים!
מיר וויסען, דיין לעבען איז קורץ —
עס לעשט, ווי אַ ליכטעל זיך אוים!

און אַז דו וועסט שטאַרבען, אויך דאַן
מיר וועלען אַלץ לייכטען, ווי פֿריהער,
און לייכטען אַלץ רוהיג און קאַלט,
און גאָר נישט געדענקען אָן דיר! —

* * *

און הונדערט מאָל דענקען,
און טויזענד מאָל קלערען —
דו וועסט פון דיין שׂכל
קיין ענטפער דערהערען!

און הונדערטער כּוסות,
און טויזענדער טרינקען —
דו וועסט אַלץ דיין יאוש
נישט קענען דערטרינקען...

און רויכער אָהן אויפהער —
די זאָרג וועט דיר בלייבען,
עס וועט זי דער רויך ניט
פעריאָגען, פערטרייבען.

און טויזענדער פרויען,
אַ סולטאַנס אַ האַרעם —
דיין האַרץ בלייבט אָהן ליעבע
און ליידיג דער אַרעם...

עס בלייבט ניט קיין מיטעל
דעם שמערץ מאַכען לינדער — —
אוי, אָרימע מענשען,
אוי, נאַרישע קינדער!...

עלענד.

און שטיל איז אין צימער
די נאַכט איז שוין שפּעט;
און שרעקענדיג קוקט ער
אין ווינקעל צום בעט.

און שרעקענדיג קוקט ער,
דאָס האַרץ אַזוי ציהט —
און שרעקענדיג דאַכט ער:
זיך לעגען, צי ניט?

עס קוקט דורך די שויבען
די נאַכט שוואַרץ אַריין,
און וויקעלט אין עלענד
אין טרויער איהם איין...

די נאַכט קוקט אין פענסטער,
אַזוי ווי זי היט...
און בּיינקענדיג קלערט ער:
זיך לעגען, צי ניט?...

מיין פֿאלק!

מיין פֿאָלק, איך האָב דיין שווערען מזל:
איך וואַנדער זעלבסט, ווי דו, אַרום,
איך לייד, ווי דו, נאָר שפּאָט און שאַנדע
און ווער בעליידיגט, וואו איך קום!

דאָך ביזטו גליקליכער — דיין גלויבען
בעלייכטעט דיר דיין פֿינסטערן וועג,
און לאַנגזאַם געהסטו און געדולדיג
ועסטו ווען קומען צו אַ ברעג.

איך האָב שוין אָבער אַלץ פֿאַרלאָרען!
— מיין פֿאָלק! ניט רעכנען מיר די זינד —
איך זעה נאָר שוואַרצע וואָלקען יאָגען,
איך הער נאָר, ווי עס וויינט דער ווינד!..

ווען דו בלייבסט אליין.

דו אַרבייטסט מיט אימפּעט מיט האַסט
און ס'טראָגט זיך אַ שעה נאָך אַ שעה,
און ענדליך איז אומעטיג פאַרט,
און ענדליך איז גאָר־נישט ניטאָ...

דו אַרבייטסט, פּערגעסט זיך און קוועלסט,
און מיינסט, דו ביזט נאָך אַמאָל יונג,—
און בלייבסט אַ ווײלע אַליין,
שטעלט אוים דיר דיין שאָטען אַ צונג...

די לעצטע סטרונע.

גלויבען, האָפענונג – פערטריעבען – –
פיעדעל מיינע, יאָמער הויך!
נאָר איין סטרונע איז געבליעבען
און די איינע פּלאַצט באַלד אויך!

איידער ס'פּלאַצט איז דאָך מיין ווילען,
זאָלסטו עהרליך דיענען מיר
און מיין אונגליק הויך פערשפּיעלען,
ווי אַמאָל, אויף סטרונעם פיער...

א תּפלה.

שטיינער ליגען מיר אין האַרצען,
חמאַרעס געהען מיר אין קאָפּ —
גאָט דו גוטער, פול ערבאַרמען,
שיק דיין גנאָד אויף מיר אַראָב!

קראַנק, דערשראָקען איז מיין זעעלע,
זי איז דאָך פון דיר אַ טייל —
און זי בענקט אַלץ און זי זוכט דיך,—
מיין נשמה, הייל זי, הייל!

מיינע אבגעלעבטע יאהרען...

מיינע אָבגעלעבטע יאָהרען
האָבען זיך, ווי שוואַרצע שאָטען,
אויסגעלעגט און אויסגעצויגען
אויף מיין לאַנגען לעבענס־וועג...

וואָס'זשע ווילט איהר! כ'וויל ניט וויסען
פון מיין אַלטען, אַלטען עבר,
כ'בין ניט יענער, כ'בין אַן אַנד'רער —
לאָזט מיר, לאָזט מיר געהן אַליין!

כ'וועל אין וועג בעגעגנען בוימער,
כ'וועל אין וועג בעגעגנען פייגעל,
און אַ נייער קוואַל, אַ פרישער
שטילען וועט מיין לעבענס־דורשט!

און איך לאָז מיך פרעהליך לויפען,
און עס ווילט זיך פייפען, זינגען —
קעהר איך אָב מיין קאָפּ אַ הינטער:
וועה, די שאָטען יאָגען נאָך!...

סודות.

נישט אַלץ האָב איך אייך אויסגעזאָגט
אין ליעד, אויף דעם פּאַפּיער —
אוי, וואונדען פיעל פערבאָרגענע,
זיי ליעגען נאָך אין מיר.

דאָס זענען סודות אַנגסטליכע —
כ'האָב אייך זיי נישט געטרויט;
זיי זענען פינסטער, ווי די נאַכט.
און גרויזאַם, ווי דער טויט.

אָ, שטאַרבען וועלען זיי מיט מיר,
איך וועל זיי נעהמען מיט —
און זאָל אפילו פרעגען גאָט,
איהם זאָגען וועל איך ניט...

דער סוף.

דאָס וועלטיל געענדיגט,
דאָס לעבען — געעקט.
און אַזוי מאוס,
אַזוי אָהן עפֿעקט!

עס איז ניט קיין דראַמע
און קיין וואָדעוויל,
עס איז גאָר אַנ'אומעטיגס,
וואַסערדיגס־שפּיעל.

און שווער און פּאַמעליך
דער פֿאָרהאַנג ער פֿאַלט,
און וויסט, ווערט און וויסטער
און פֿינסטער און קאַלט...

דער קראַנקער בוים.

ווי נאָר ס'הויבט דער בוים אָן דאַרען,
דאַרט ער שוין און דאַרט;
ס'וועט ניט היילען איהם דער פריהלינג,
וואָס ער וואַרט און וואַרט.

גרינען וועלען ניט די בלעטער
אויף די צווייגען מעהר;
און קיין פייגעל וועט ניט קומען
זינגען דאָ אהער.

און דער טהוי בעגינען וועט ניט
פאַלען אויף זיין קאָפּ,
און דער וואַנד'רער וועט א'חם ווייכען,
רוהט ביי איהם ניט אָב.

ס'וועט דער פריהלינג נאָר איהם רייצען,
ס'וועט איהם טהון נאָר באַנג:
אַלע ביימער אום געציערטע,
ער נאָר — הויל און קראַנק.

מיין טאָג.

ס'איז מיין טאָג פון פרייד פערשוואונדען,
און מיין נאַכט איז אָנגעקומען,
האָב איך פייער אָנגעצונדען,
ווידער וואַכען זיך גענומען.

ס'איז דאָס לעבען ליעב אונז טייער,
און עס ווילט זיך וואַכען, וואַכען,—
צינד איך ליכט אונז ברען מיר פייער,—
כ'וויל מיר ווידער פריילין מאַכען.

נאָר עס שליעסען זיך די אויגען
און דער קאָפּ ער פאַלט אַ מיעדער;
איז דער טאָג אַוועקגעפלויגען,
קענסטו שוין ניט טאָגען ווידער...

אוי, די איינציג־ווייסע האר!...

אוי, די איינציג־ווייסע האָר
ווי זי טהוט מיר באַנג!
שוואַרצער קאָפּ, ווער ווים דורך אוים־
דאָס איז מיין פּערלאַנג!

אוי, די איינציג־ווייסע האָר,
ווי זי שרעקט און שרעקט!
עהדער נאָך די עלטער קוממ,
עקט די יוגענד, עקט.

ס'טרייבען פלינק די שוואַרצע האָר:
צו דיין ליעבסטער געה!
ד'איינציג־ווייסע האָר, זי לאַכט:
זאָג שוין איהר: אַדיע!

וויינען שטיל די שוואַרצע האָר:
זיי צו לעבען גרייט,
לאַכט די ווייסע האָר פון זיי:
כ'פּלעכט פאַר איהם דעם טויט.

יוגענד, עלטער, לעבען, טויט —
שרעקליך איז דער קריעג!...
אָ, דו איינציג־ווייסע האָר,
פייער שוין דיין זיעג!

*   *
*

און דער זומער ווערט פֿערשוואונדען
מיט די דופּטענדיגע נעכט,
און עס וועלקען אַלע בלומען,
און דער ווינד פֿון הערבסט צובּרעכט

אַלע גרינע, פֿרישע צווייגען,
און ער מאַכט פֿון זיי אַ תּל,
און די בּלעטער פֿון די בּוימער
פֿאַלען אָבּ, צודאַרט און געל.

און די יונענד ווערט פֿערשוואונדען,
ווי אַ נעבּעל, ווי אַ רויך,
און זי שלעפּט אַוועק די ליעבּע
און דעם גלויבּען, און דעם כּח..

אַלעס, אַלעס ווערט פֿערפֿליגען,
וואָס נאָר טייער, ליעבּ און שען,—
אייבּיג בּלייבּען נאָר די צרות,
אייבּיג בּלייבּט דער טויט אַליין...

די בערג.

איך קוק אויף די בערג אויף די הויכע,
וואָס שטעהען, ווי העלדען אַליין ;
אַ וועהמוט נעהמט דורך מיין נשמה :
ווי בין איך ענטקעגען זיי קליין !

אַ וועהמוט נעהמט דורך מיין נשמה—
עס לויפט דאָך אַ וואָך נאָך אַ וואָך :
ווי קליין, אוי, וועט זיין יענעם בערגעל,
וואָס וועט מיך פערדעקען דער נאָך !...

צום טרוים.

אַנגענומען זיך מיט צער
פֿאַר דעם לאַנגען טאָג,—
אָ דו ליעבער, זיסער טרוים,
טראָג מיין זעעלע, טראָג!

אָ, וואָס זעה איך ווען איך וואַך,
אַרמוטה, זומפּ און קויט;
ווער בעזוכט מיך, ווען איך וואַך? —
נאָר די אַלטע נויט...

און איך בעט: דו, גוטע נאַכט,
פֿאַל שוין, פֿאַל שוין צו!
און מיין האַרץ, מיין קראַנקען האַרץ
שענק אַ ביסעל רו׳.

קום־זשע גלייך, דו ליעבער טרוים,
טראָג מיך וויים און טראָג,
טראָג מיך וויים, איך זאָל ניט זעהן,
וואָס איך זעה ביי טאָג...

צו מיין שטערען.

געה אויף מיין פערלאָשענער שטערען
פון אַלטע, פערגאַנגענע טעג — —
איך געה און איך פאַל אין דער פינסטער —
בעלייכט מיר מיין זומפּיגען וועג.

עס יאָגען מיך פינסטערע שאָטען
און שרעקען מיין זעעל אין מיין לייב;
געה־אויף, דו פערלאָשענער שטערען,
די פינסטערע שאָטען פערטרייב!

מיין ליעבע און האָפנונג און גלויבען
בעשטראַהל מיר, בעלייכט מיר צוריק...
געה־אויף מיין פערלאָשענער שטערען,
ערוואַך מיין פערשטאָרבענעס גליק!

וואו ?

איך בין שוין געוואָרען
אַנ'אייביגער וואַנדרער
און וואָגעל און בלאָנזשע
פון שטאָדט צו דער אַנדרער.

וואו וועל איך פערבלייבען,
אַ רוהע געפינען ?
די פראַגע, זי נאָגט מיר
און עגבערט מיין זינען.

צו וועל איך אין וועגען
שוין אייביג זיך דאַרבען
און ווייט פון מיין היימאַטה
איין עלענדער שטאַרבען ?

ווער וועט אויף מיין קבר
מיין נאָמען פערשרייבען,
עס זאָל אַ געדעכניש
נאָך מיר חאָטש פערבלייבען ?..

לעבען ווילט זיך.

לעבען ווילט זיך... אָח דאָס לעבען
האָט אַין זיך אַזוי פֿיעל חן,
נאָר איך קען גאָר נישט דערגרייכען
דאָס, וואָס ליעב איז, דאָס וואָס שיין.

לעבען ווילט זיך... נאָר איך קען נישט —
כּחות דאַרף מען האָבען מעהר...
שטאַרבען... און פֿערלאָזען אַלעם —
אָח, דאָס איז מיר אויך צו שווער!

און מיין לעבען איז געגליכען,
צו אַ לאָמפּ מיט וועניג נאַפֿט:
ווערען ווערט ער נישט פֿערלאָשען,
ברענען האָט ער נישט קיין קראַפֿט!..

אמאליגע טעג.

צושטעלט זיך אין רייהען אַמאָליגע טעג,
פערשוואונדענע טעג פֿון מיין לעבען,
איך וועל אַייך אַדורכגעהן פֿון אָנהייב ביז ברעג
און יעדערען „שלום" אָבגעבען.

איך וועל מיר פֿאַר יעדערען געבען אַ נייג
און שטרעקען מיט ליעבשאַפֿט די האנד אייך;
עס וועט זיך בעווייזען אַ טרעהר אין מיין אויג —
אַנ'אַלטע — די איז דאָך בעקאַנט אייך.

אַח, קלויבט זיך צוזאַמען פערגאַנגענע טעג!
פערגעסט, וואָס איך האָב אייך געשאָלטען,
עס איז נאָר געוועזען פֿאַר צרות אָהן ברעג,
עס האָט מיר מיט אייך נישט געגאָלטען.

איהר זענט אַזוי חשך'דיג פֿינסטער געוועזן
און שווער, ווי די ריזיגע בערגער,
געהאָפֿט האָב איך בעסערע טעג פֿאַר מיר זעהן,
אומזיסט אָבער — די זענען ערגער!...

דער נעבעל.

וואָס זאָל עס בעדייטען דער נעבעל,
וואָס הענגט אַזוי דיכט אויף דער שטאָדט?
צי וויל שוין דאָס שטיקעלע הימעל
אַוועקרייבען אויך פון אונז גאָט?

צי וויל ער פערשטעלען דאָס פּנים
פון מענשען, וואָס געהען אין גאַס,
און זעהן זאָל ניט איינער דעם צווייטען,
די בליקען, די בייזע, פול כעס?...

צו איז איהם די זון שוין אַ שאָדען,
וואָס לויכט נאָר צו גזלה און זינד,
און האָט זי פון מענשען פערהאַנגען
מיט נעבעל געדיכטען אַצינד?...

וואָס זאָל עס בעדייטען דער נעבעל,
וואָס הענגט אַזוי טרויריג און שוואַרץ? —
אַן אימה בעפאַלט מיין נשמה,
עס צאַפּעלט און ציטערט מיין האַרץ...

איך ווייס ניט...

איך ווייס ניט וואָס האָב איך,
איך ווייס ניט וואָס פֿעהלט מיר;
איך ווייס נאָר — די ליכטיגע
זון איז פֿערשטעלט מיר.

איך ווייס ניט וואָס זינג איך,
צי ליעבע, צי צאָרען;
איך ווייס נאָר — מיין האַרץ איז
פֿערשרפֿ'ט געוואָרען.

איך ווייס ניט צי לעב איך,
צי בין איך געשטאָרבען;
איך ווייס נאָר פֿערשימעלט
איז אַלץ און פֿערדאָרבען...

ביי די בוימער.

הינטער'ן שטעדטעל, וואו די בוימער
שטעהען שטאָלץ און פֿריי און שלאַנק,
געה איך אום אצינד געבויגען,
מיעד פֿון לעבען, עלענד, קראַנק.

„הויכע בוימער, אַלטע בוימער!
רוף איך מיט אַ מאַטען קול,
קוקט אָן אייער פֿריינד דעם אַלטען,
און דערקאָנט מיך פֿון אַמאָל.

אָח, דערקאָנט מיך, ליעבע בוימער!
גיעסט אַריין מיר אויף דאָס ניי
אין מיין האַרצען לוסט און ליעבע,
ווי אַמאָל אין שענעם מאַי.

וועקט מיך ווייטער אויף צום לעבען,
וואַרעמט אָן מיין קאַלטעם בלוט,
קעהרט מיך אום צום נייעם לעבען —
נייע קרעפֿטען, פֿרישע מוט!

איהר געדענקט דאָך מיך פֿון פֿריהער,
ווען איך האָב עס אַלץ געהאַט,
איצטער בין איך געל, פֿערטריקענט,
ווי אין אָסיען אַ אייער בלאַט...

דאָס בוימעלע.

און זעהסטו דאָס בוימעל׳, וואָס וואַקסט אויף דעם פעלד
אָהן פריינד, אָהן חברים, אליין ?!
עס שאָקעלט זיך טרויריג און דאַוועגט פאַר גאָט,
וואָס בעט עס,— ווער קען עס פערשטעהן !

עס בעט נישט קיין פריהלינג, קיין וואַרימען שטראַהל —
וואָס נוצט עס דעם עלענדען קינד ?
עס ווײנט נאָר און בעט זיך געוויטער ביי גאָט.
עס זאָל איהם צעברעכען דער ווינד !...

* *
*

עס שאָקעלט דאָס בוימעל זיך הין און צוריק —
עס ווערט ניט צובראָכען... אָה וואָס איז דאָס גליק?
וואָס טויג אַזאַ לעבען — אין אייביגען שרעק ? — —
אָה, איינמאָל אַ בראָך — און גענוג, און אַנ׳עק !..

דו פֿרעגסט...

דו פֿרעגסט מיך, מיין פֿריינד, ווי אַלט איך בין שוין, —
איך וואָלט עס דיר גערען דערצעהלען;
נאָר גלויב מיר, מיין פֿריינד, איך ווייס ניט אַליין —
עס האָט ניט געלויהנט זיך צו צעהלען...

דער קאָרגער צעהלט געלד, דער גליקליכער — טעג,
מען צעהלט, וואָס ס'איז ליעב, וואָס ס'איז טייער
מיין לעבען, אַ, פֿריינד, איז אַ וויסט־לאַנגער וועג,
און פונקט פֿאַר אַ יאָהרען, ווי הייער...

אויב לעבען הייסט ליידען, דאַן לעב איך שוין לאַנג,
דאַן האָב איך גענוג זיי, די יאָהרען;
אויב לעבען הייסט הערען פֿון גליק חאָטש אַ קלאַנג,
דאַן בין איך נאָך גאָר ניט געבאָרען...

שלום.

איך וועל מאַכען שלום
מיט דעם לעבען ;
וועט עס עפּיס געבען
וויל איך נעמען — —
כ'וועל מיך קיינמאָל קלעמען — —
ס'איז אַ חלום, ס'איז אַ חלום !...

וועט מיין ליעבסטע קומען
מיך בעגליקען,
וועל איך פּעסט זי דריקען
ווייך און וואַרעם
אין מיין אַרעם ;
טאָמער ניט — זי האָט פערלאָזען —
וועל איך אויך קיין טרער ניט לאָזען,
און מיין האַרץ בעפעהל איך : שטומען !

איך וועל מאַכען שלום
מיט דעם לעבען —
כ'וועל מיך קיינמאָל קריגען
מיט דעם מזל, מיט דעם האַרטען, —
כ'וויל אביסעל רוהיג ליעגען,
רוהיג וואַרטען...
שאַ, מיין ליעבער,
כ'שליעס די אויגען — —
אַלץ פאַריבער, אַלץ פערפלויגען — —
ס'איז אַ חלום, ס'איז אַ חלום !...

פֿון טאל.

גאָט, נעם מיך פֿון טאָל פֿון בעטריעבטען אַרוים,
ווען ניט געהט מיין לעבען, מיין חיות מיר אוים.
דאָ לעשט זיך מיין וועלט, אַז׳י ווי אַ ליכט,
וואָס צאַנקט אין אַ שענק מיט שכורים געדיכט;
דאָ שלעפּ איך מיך אומ׳עט דערשראָקען און בלאַס
אזוי ווי אַ פֿערבלאָנזשעטע קינד אין אַ גאַס...

דער שטויב פֿון דער וועלט...

דער שטויב פֿון דער וועלט איז געפֿאַלען אויף מיר,
אוּן קראַנק בין איך, קראַנק;
די ליעבע — זי וועלקט טיעף אין האַרצען ביי מיר,
אין קאָפּ — דער געדאַנק...

אוּן ווער קען מיך היילען? נישטאָ אַזאַ מענש,
נישטאָ אַזאַ לאַנד!
אוּן וואָלסטו דעם הימעל דערגרייכען געוואָלט —
ווי קורץ איז דיין האַנד!..

געדאנקען.

ΨΨΨΨ

I.

דער מענש.

דער מענש — ער האָט הויכע פערלאַנגען,
די כחות — ווי שוואַך און ווי קליין!
איהם ווילט זיך דעם הימעל דערלאַנגען,
און קען אויף דער ערד קוים אומגעהן.

איהם ווילט זיך די גאַנצע וועלט ליעבען
און לינדערען יעדערענס „אוי" —
און ליעבע איז קוים איהם געבליעבען
פאַר אַנ'אָרימער, זינדיגער פרוי...

II.

פרויען.

פערזוימט האָט זיך משה אין הימעל,
און דאָס פאָלק האָט נאָך גאָט זיך פערבייננט —
אַנ'אַנדערן גאָט זיך צו מאַכען,
האָבען פרויען די ציהרונג געשענקט.

אָ, יעצט זענען אַנדערע פרויען —
עס בייטען זיך צייטען, אַ שרעק!
אָ! היינטיגע פרויען פאַר ציהרונג
זיי שענקען דעם גאָט אייך אַוועק..

III.

קלוגע און שלעכטע.

ס'בערויבען מיך מענשען, ווי קלוגע, ווי שלעכטע,—
עס איז מיר דאָס לעבען פערשטערט!
גערויבט האָבען קלוגע מיין גליק דאָרט אין הימעל,
די שלעכטע — מיין גליק אויף דער ערד!...

IV.

א קאָמפּלימענט.

כ'האָב מיט איהר געשערצט, געלאַכט,
קאָמפּלימענטען איהר געמאַכט
און מיין עהרען־וואָרט געגעבען,
אַז איך ליעב זי ווי מיין לעבען.
אַך, ווי וואָלט עס איהר פערדריסען,
ווען זי וואָלט מיין לעבען וויסען?!...

V.

מיינע טעג.

ביטער איז געוועזן מיין נעכטען
און דער היינט איז אויך פול וואָרגען—
און דער היינט און נעכטען—ביידע
שאַפען, וועבען מיר מיין מאָרגען.

אָה, אַזעלכע צוויי שלימזול'ס
קענען רעכטס דען עפּיס מאַכען?—
ס'זועט אַרויס קומען אַ מאָרגען
נאָר צום חוזק, נאָר צום לאַכען...

אברהם רייזען.

VI.

מיינע ליעדער.

כ'האָב געשריעבען מיינע ליעדער
נאָר מיט טינט מיט שוואַרצען,
ווען איך לעז זיי, דאַכט מיר זעה איך
רויטעס בלוט פון האַרצען.

וואָס איך לעז די ליעדער מעהרער
ווערט אַלץ רויטער, רויטער,
וואָס איך שרייב די ליעדער מעהרער
ווער איך בלייכער, טויטער...

VII.

מיין פריינד.

מיין פריינד! מיט דער וועלט ווערסטו גאָרנישט ניט מאַכען —
און האָט זי פון דיר נאָר גענומען צו לאַכען,
דאַן מוזטו ענטלויפען, דאַן מוזט זיך בעהאַלטען,
אין ערגיץ אַ ווינקעל, אַ וויסטען, אַ קאַלטען.

מיין פריינד! מיט דער וועלט ווערסטו גאָרנישט ניט מאַכען,
עס האָט שוין געטראָפען אַ זעלכענע זאַכען.
די וועלט, אָט די אַלטע, די נאַרישע זקנה,
איז פונקט, ווי אַ קינד נאָה, אַנ'עקשנ'טע איינע...

VIII.

גאָט'ס פוסביינקעל.

דער גרויסער, פרייער הימעל
דאָס איז דאָך גאָטעס טהראָן,

און ריין איז גאָטעס הימעל
פון אייביג־אייביג אָן.

די ערד — דאָס איז זיין בײנקעל
— אַזוי זאָגט גאָט אַליין —
צי פּאַסט דיר גאָט, דיין בײנקעל
זאָל זיין אַזוי ניט ריין? —

IX.

דער בלינדער.

אָט איז ער געקומען, דער אָרימער בלינדער
און האָט אויפ'ן הויף זיך געשטעלט,—
עס ציהט זיך דאָס קלעגליכע ליעד זיינס: אָ ברידער!
איך זעה ניט די ליכטיגע וועלט!

עס ריהרען זיך הערצער, עס ווייזען זיך טרעהרען,
מען וואַרפט איהם פון פענסטער פיעל געלד;
און שטיל ווערט דער בלינדער, ער איז שוין בערוהיגט —
ער זעהט שוין די ליכטיגע וועלט!

X.

די נאַכט.

די נאַכט רוקט זיך אָן, די נאַכט רוקט זיך אָן
די אוראַלטע, מאוס'ע נאַכט,
און רוהיג און שטיל בעהערשט זי דעם טראָן
מיט חשך און פינסטערער מאַכט.

און ס'דאַכט זיך זי רעדט: „נו, זאָגט איהר אַליין,
צי איז דען ניט בעסער פאַר אייך:

ווי רוהיג און שטיל! קיין פרייד, קיין געוויין,
עס שלאָפען זיך אָרים און רייך!

XI.

ווי עס רוישט...

ווי עס רוישט אין שטאָדט דאָס לעבען,
ווי פערפּלאָנטעט איז דאָ אַלעס:
פרייד און לייד, געלעכטער, טרערען
לוקסוס, מאַנגעל, רייכקייט, דלות...

דלות זוכט אַביסעל רייכקייט,
דלות זוכט אַביסעל רוה,
אָבער רייכקייט, דומע רייכקייט
וועניג האָסטו, וואָס זוכסטו דו?...

XII.

ווי עס פליהט.

ווי עס פליהט דאָס קורצע לעבען,
באַלד פערשווינדט עס, באַלד ניטאָ!
און איך אייל מיך צו געניסען
חאָטש איין ליעבע, גוטע שעה.

ס'ווילט זיך אויסרייסען פון לעבען
חאָטש אַ ברעקיל גליק, אַ ברויז,
נאָר פאַר איילעניש, פאַר אימפּעט
ריים איך אונגליק נאָר אַרויס.

XIII.

אַלטער גלויבען.

אַלטער גלויבען, אַלטע האָפֿנונג
ציהט זיך פֿון מיין האַרץ אַרױס —
אָבגעװאָהנט האָט איהר דאָרט יאָהרען,
איצט איז אַייער צייט שױן אױס!

כ'האָב דערקענט אַייך פֿאַלשע שכנים,
איהר פֿערשפּרעכט אַלץ זילבער, גאָלד,
און איך בין שױן אַלט געװאָרען,
און איהר האָט נאָך נישט בעצאָהלט!..

XIV.

* * *

פֿיעל פֿינסטערע נעכט האָב איך ליעדער געשריבען
און גראַמען, װי גאָלד און װי פּעריל געקליעבען;
זיי האָבען געלױכטען אין פֿינסטערער נאַכט,
און האָבען מיין לעבען ניט ליכטיג געמאַכט.

VI.

די היים.

מײן צוריקקעהר אהײם.

I.

אומגעוואַנדערט און געוואָגעלט
האָב איך אין דער פרעמד פיעל יאָהרען
איבערדריסיג און פערמאוסט
איז דאָס לעבען מיר געוואָרען.
אַח, די גרויסע שטעדט, די גאַסען
מיט די ריזיג־הויכע מויערן
האָבען מיך אַזוי געשראָקען —
כ'פלעג דאָרט נאָך מײן הײמאַט טרויערן;
נאָך דעם קלײנעם, ליעבען שטעדטיל
נאָך די געסליך,— עלענד, אָרעם;
נאָך די שטיבעליך די קלײנע —
נאָך די לעבעדיגע קברים.
טאַקי קברים! דאָך געצויגען
האָט מיך צום בית־עלמין אַלטען—
אָ, ווי פיעל זכרונות ליעבע
ליעגען דאָרטען טיעף בעהאַלטען.
טיעף בעהאַלטען דאָך וועל איך זיי
פון דער ערד צוריק אויסגראָבען,
מיט פערשטאָרבענע ווידער זעהן זיך,
אָ, פיעל נחת וועל איך האָבען!
כ'האָב די גרויסע וועלט פערלאָזען,
בין געפלויגען ווי אויף פליעגעל,
צו מײן שטעדטיל, וואו געשטאַנען
איז אַמאָל מײן קינדהײטס וויעגעל.

II.

כ'האָב דערקענט דיך, ליעבעס שטעדטיל,
האָסט זיך פֿיעל ניט אומגעביטען!
איך דערקען די געסליך דיינע
און דעם גרויסען מאַרק אין מיטען.
אח, ווי טרויריג ווייזט ער אויס מיר:
אַלע הייזער אַלט געוואָרען,
און די שויבען פֿון די פֿענסטער
קוקען פֿינסטער, פֿול מיט צאָרען!...

* *
*

חיים לייזער'ס הויז — וואו איז עס
מיט דעם גאַניק מיט דעם לאַנגען,
וואו עס פֿלעגט זיך שטענדיג הערען
לוסטיג לאַכען און געזאַנגען?
רייך געווען איז חיים לייזער
און אַ בעל הבית אַן עכטער,
אַ פּרנסה שטוב אַ גרויסע
און צוויי שענע, יונגע טעכטער.
איך געדענק די עלט'רע, ביילע,
מיט די שוואַרצע, גרויסע אויגען,
וועלכע פֿלעגען שטענדיג לאַכען
און מיין האַרץ דאַן צוגעצויגען.
כ'פֿלעג אָפֿט קומען אויפֿ'ן גאַניק
אין די זומער־נעכט צו זיצען
מיט די טעכטער, מיט די שיינע,
און פֿלעג פֿריילִיך שיטען וויצען.

זייער לאַכען פּלעגט דאַן קלינגען,
ווי דאָס ליעד פון נאַכטיגאַלען —
אָה, וואו זענט איהר, ליעבע טעכטער,
אָה, וואו זענט איהר איצט פערפאַלען?
שלעכטע צייטען! חיים לייזער
איז פעראָרימט לאַנג געוואָרען,
נאָך אַמעריקע די טעכטער
זענען גלייך אוועקגעפאָהרען.
דאָס האָט מיר דערצעהלט די מוטער,
מיט פערוויינטע רויטע אויגען:
„מיינע לוסטיגע צוויי פייגעל
זענען איבער ים פערפלויגען!"
„מיינע לוסטיגע צוויי־פייגעל!"
האָט זי מיט די הענד פערבראָכען —
„זעהט, אַ תל פון הויז געוואָרען,
און דער גאַניק איז צובראָכען"...

III.

גיט פערגעסען אויך דעם שולהויף,
וואו עס שטעהט די תלמוד תורה,
כ'האָב בעטראַכט זי נאָר פון ווייטען,
ווייל פון נאָהענט איז אַ מורא...
כ'האָב דערקענט די אָר'מע קינדער —
באָרפוס, נאַקעט און דערשלאָגען;
און געריהרט פון זייער עלענד
האָט דאָס האַרץ געוואָלט וואָס זאָגען:
אָ, איהר תלמוד־תורה קינדער!
כ'קוק אויף אייך מיט פייכטע אויגען—

ספרים טראָגט איהר ניט אין ראַנצעס —
וואָס־זשע געהט איהר איינגעבויגען?
וועלכע שווערע משׂא קרימט אויס
יונגע־הייט נאָך אייער רוקען?
איז די תּורה אַזוי שווער אייך
אָדער איז דאָס ברויט צו טרוקען?"
נאָר זיי האָבען ניט געענטפערט,
האָבען קענטיג שוואַך פערשטאַנען;
אויסגעשטעלט די אויגען, פראַגענד:
אָ, די וויבקייט קומט פון וואַנען?...
אָ, די אָר'מע און יתומים
זענען נאָר געוועהנט צו ווילדע
קולות, קניפּען און קולאַקעס,
אָבער ניט צו ווערטער מילדע...

VI.

כ'האָב געוואָלט זעהן דעם בית המדרש,
בין אין איהם אַריינגעגאַנגען —
אַה, ווי הערצליך און ווי פריינדליך
האָט מיך יעדער דאָרט עמפּפאַנגען!
אַ בעקאַנטער, צי אַ פרעמדער
האָט זיין האַנד מיר אויסגעצויגען
און עס האָט „שלום עליכם"
העל געלויכטען אין די אויגען.
כ'האָב דערקענט די אָרמע ברידער,
צווישען זיי אויך חיים בער'ן,
מיין אַמאָליגען מלמד —
כ'האָב דערקענט איהם אָן זיין שטערן

מיט די פּיעלע, פּיעלע קנײטשען,
טיעפער זענען זײ געוואָרען...
„וואָס־זשע מאַכט איהר ליעבער רבי,
ווי האָט איהר געלעבט די יאָהרען?
אה, בײ טאָג אין שוהל וואָס טהוט איהר?
ס'איז מיר עפּעס ניט געפעלען,
אָדער זענט איהר רײך געוואָרען
און האָט אױפגעהערט צו קנעלען?
ליעבער זוהן! האָט ער געענפערט —
כ'בין ניט רײכער, ס'האָט מײן צעטיל
ניט געוואונען, דאָך בין איך שוין
אױס מלמד אין מײן שטעדטיל.
ליעבער זוהן! אויף אונז'רע יודען
קומט אַ צרה נאָך אַ צרה;
אָ, נישטאָ שוין יענע יאָהרען —
קײנער דאַרף ניט קײן גמראָ!
מ'לעהרינט אױס נאָר איצט דעם יונגעל
עפּיס דאַוונען, עפּיס ברכה,
און נאָך עה ער ווערט בעל מצוה
ווערט פון איהם אַ בעל מלאכה!"
— וואָס־זשע טוהט איהר ליעבער רבי,
וואו־זשע נעמט איהר זיך צום לעבען?
„כ'האָב'פערקױפט, מײן זוהן, דאָס שטיבעל
און מײן טאָכטער אױסגעגעבען.
דו געדענקסט מײן קלײנע שטיבעל,
מ'האָט געדאַרפט עס איבערבויען,
דאָך איך קען עס ניט פערגעסען,
ס'ציהט דאָס האַרץ, אָ, מענסט מיר טרויען...
נאָר צוריק די אײג'נע מעשה...

שטותים! כ'האָב געמוזט פּערקויפּען;
דו געדענקסט דאָך נאָך מיין בתולה...
און די יאָהרען, אוי זיי לויפּען...
לאָזען זיצען איז קיין תכלית,
ז'איז געווען אַ היבשע בתולה,
נאָר אין אָרימקייט וואָס העלפּט עס?
שען אָהן געלד איז ניט קיין פּעולה.
פּאַר אַ בעל־מלאכה... מילא...
נאָר פּערדעקען מיט אַ שלייער...
— וואָס'זשע טהוט איהר איצטער, רבי,
„כ'זופּ ביי טאָג אַביסעל זוהר".
ניין — איך מיין פון וואַנען לעבט איהר?...
„פּרעג, מיין זוהן, ניט — לאָז צופּריעדען—
מיט דעם בורא'ס היכף — עס לעבט זיך,
ווי עס לעבען אַלע יודען..."

V.

אין בית מדרש אין אַ ווינקעל
האָט אַ יונגעל זיך פּערקליעבען
און מיט גרוים געפיהל, התמדה
האָט ער עפּים דאָרט געשריעבען.
כ'האָב בעטראַכט איהם — הויט און ביינער
און די בעקליך איינגעצויגען,
האָט קיין צייכען פון אַ פּנים,
נאָר עס פינקלען זיינע אויגען.
איך בין צו איהם צוגעגאַנגען
און געפרעגט: וואָס שרייבסטו ליעבער?
ער האָט זיך פּערשעמט, דערשראָקען

און געציטערט ווי אין פֿיבער.
גאָר נישט — האָט ער קוים געענפֿערט—
כ'האָב זיך ליעב צו מאָהלען תמיד...
כ'מאָל פֿון גרויסע לייט די בילדער —
אויך מיין אַרבייט איז דער עמוד...
אין דער היים איז ענג און פֿינסטער
און די קליינע קינדער שרייען,
שרייב איך דאָ מיר אין בית מדרש —
כ'מאָל איצט— „הבל'ן הרג'ט קין"...
ס'האָט געזעהן אַמאָל דער דאָקטער
מיינע אַרבייט, די פּאַפּיערען —
כ'וואָלט אַ „לייט" געוועזען, זאָגט ער
ווען געקענט וואָלט איך שטודירען.
ס'האָט מיין טאַטע שטאַרק צעלאַכט זיך
אויף דעם דאָקטער'ס רייד אין גאַנצען;
מיין זוהן שיקען אין די קלאַסען,—
אפשר זאָל איך געהן איצט טאַנצען..."

VI.

טרויריג בין איך פֿון בית מדרש
און בעטריעבט אַרויסגעגאַנגען,
פֿול מיט וועהמוטה, פֿול מיט זאָרגען,
פֿול מיט נאַרישען פֿערלאַנגען...
כ'האָב געלאָזען געהן זיך ווייטער
געהן און געהן... איך זאָל פֿערגעסען
מיינע שווערע, גרויסע ליידען,
וועלכע דריקען מיך און פּרעסען.
געהענדיג פֿערטיעפֿט אין טרויער

בין איך צו דעם טייך געקומען
און אַ טיעפער, אַלטער קומער
האָט מיין זעלע דורכגענומען.
זיי געגריסט מיר, ליעבעם טייכעל,
אָ, ווי פלעג איך נאָך דיר בענקען,
שטעהענדיג ביי גרויסע ימים
פלעג איך דאָרט אויך דיך געדענקען.
רוהיג, שטיל פליסט דיינע וואַסער,
ביי דיר קאָכען ניט קיין חוואַליעס,
דיינע שיפען — שטיקלעך שמאַטעס
שווימען — צייכענס פון דעם דלות.
זומער צייט אין דיינע וואַסער
וואָלט אַ תענוג ווער געפינען,
טריקענסטו דאַן אוים אין גאַנצען,
דיינע וואַסער ווערט ענטריננען...
ווינטער צייט ווערסטו פערפרוירען
און מיט מיסט פערדעקט, פערשאָטען...
דאָך האָב איך דיך ליעב, מיין טייכעל,
כ'וואָלט פון דיר ניט אָבגעטראָטען.
אמת, כ'האָב געזעהן שוין טייכען,
וואו די חוואַליעס וואַרפען, ברומען,
וואו דאָס וואַסער — שטאַרק און מעכטיג,
דאָך בין איך צו דיר געקומען.
יאָ צו דיר האָט מיך געצויגען,
דאָרט בין איך געווען אַ פרעמדער,—
איך געדענק, ווי ביי דיין וואַסער
פלעגט מיין מוטער וואַשען העמדער...
און דערמאַן איך אין מיין מוטער
ווערען ד'אויגען פול מיט טרערען...

נעם ווי צו צו דיר, ליעב טייבעל,
ועסטו טרוקען קיינמאָל ווערען...

XII.

קומענדיג אַ היים, צום ויידען,
דאָרט איז מיין קוואַטיער געוועזען —
האָט די באָבע מיר אַ גאַנצע
לעקציע אָנגעהויבען לעזען:
„וואו ביזטו דאָס אויסגעוועזען?
און אונז האָסטו גאָר פֿערגעסען;
האָסט זיך גאָר דערמאַנט צו קומען
ווען פֿערוואָלט האָט זיך דיר עסען...
מילא איך בין דיר עם מוחל —
האָט זי ליעבליך צוגעגעבען —
ביזט אַ יונגערמאַן, עס ווילט זיך
אומשפּאַציערען, ס'ווילט זיך לעבען.
איך בין אויך אַמאָל געוועזען
יונג און ליעב געהאַט צו שפּיעלען;
אַך, וואָס איך פֿלעג אויסשפּאַציערען
און קיין מיעדקייט קיינמאָל פֿיהלען.
איצטער... אוים! נאָר אין מחשבות,
כ'האָב פֿערדעדט זיך און פֿערגעסען,
ביזט אַ הונגעריגער נעביך,
נעהם אויף גיך און וואַש זיך עסען."
גוט האָט מיר געשמעקט דער באָבעס
איהרע איינפֿאַכיגע שפּייזען:
שמאַלץ מיט רעטאַך.. אין דער פֿרעמד דאָך
האָב איך ניט געקענט ס'דערווייזען.

לאַכט איך, ברידער, פֿון דעם מאכל,
וואָס איהר ווילט דאָס זאָגט און רעדט איך —
איך בין דאָך ביי מיינס — עס שמעקט מיר
אונזער מאכל — שמאַלץ מיט רעטאַך...
און אויף פֿלייש — האָט מיר די באָבע
ווייך געזאָגט — ניט האָב פֿער'איבעל —
ועסט אין שטאָדט אַ לויט ניט קריגען,
זאָלסט בעצאָהלען האָטש אַ רובעל.
די קצבים וויינען קלאָגען
ווילען מאַכען אַנ'אסיפה:
צעהן שטיק האָבען זיי געקוילעט,
און דער רב געמאַכט האָט טריפה...
די קצבים — גראָבע יונגען,
פֿרעג, וואָס ווילען זיי דען האָבען!
זאָל מען דען דעם שולחן־ארוך
מיט די „נאָך זאַכען״ בעגראָבען?...

VIII

שבת פֿריה בין איך געגאַנגען:
אין בית מדרש מיט'ן ויידען,
אין דעם זעלבינען בית מדרש,
וואו איך האָב אַמאָל אין פֿריידען
אין מיין קינדהייט נאָך געדאַווענט
מיט'ן טאַטען פֿון איין סידור...
און דערמאָהן איך יענע צייטען
הויבט דאָס הערץ אָן פֿרעהען ווידער...
און עס הייבט אָן מעכטיג קלאַפּען
און צו וויינען און צו בעטען...

און איך פיהל מיך, ווי מלאכים
וואָלטען קושען מיך און גלעטען...
אין דעם זעלבינען בית מדרש —
אָט דערקען איך זי, די בימה,
וואו דער חזן זינגט, צוגיסט זיך
אויף זיין טרויעריג־זיסער, שטימע.
אָך, ווי טרויעריג זינגט דער חזן!
ס׳העלפט איהם אונטער נאָר איין בחור —
וואָס־זשע ווייגט ער? אויף דעם אפשר
וואָס עס קלעקט איהם ניט דער „וואָכער״?
אָ, וואָס רייסען זיך די טעגער
מיט אזא געבעט און ברומען?
אפשר, וואָס די שכירות זיינע
איז פון גבאי שווער בעקומען?
אָ וואָס שפּרייט ער זיינע הענד אויס
און ער בעט זיך ביי דעם עולם?
אפשר ווייגט ער וואָס זיין האָפנונג
איז נאָר אלול דער בית עולם?...
נאָר געענדיגט האָט דער חזן,
אויסגעזוונגען — זיך אַ חיות,
אָנגעהויבען האָט דער גבאי —
צו פערקויפען די עליות
ווי אַמאָל... ניט אומגעביטען
האָט מען נאָך דעם טאַרג דעם ווילדען;
און ס׳פערקויפט זיך משה׳ס תורה
אויפ׳ן רובעל, אויפ׳ן גילדען.
שישי איז נאָך אלץ אַ יקרות
און דער מקה ברענט פלאַם פייער...
און רביעי און חמישי

איז נאָך עד היום ניט טייער.
יאָ צו ששי נאָך עד היום
האָט ר׳ בער אַ גרויסע תאוה;
אָט־אָ קריכט ער אויפ׳ן בימה
און ער בלאָזט פון זיך מיט גאוה!
און ער געהט אַראָפּ פון בימה,
גלעטענדיג דאָס גראָבע בייכעל,
ווי געזאָגט וואָלט ער: רבותי,
ששי איז אַ גרויסער מאכל!
עפּיס פּיהל איך מיך נאָך ששי —
בין אַ בעל בית אַ יוסטער,
בין ר׳ בער... איהר קענט ר׳ בער׳ן!
ניט קיין שניידער, ניט קיין שוסטער...
און די שניידער און די שוסטער
קוקען אויף ר׳ בער מיט קנאה...
ששי ווילט זיך זיי פערזוכען
און עס רינט ביי זיי די סלינע...
אָ, פאַר וואָס איז זיי בעשערט נאָר
מאָגערעס דאָס גאַנצע לעבען?
האָטש אַ שטיקעל פעטע תורה —
דאָס אויך וויל מען זיי ניט געבען!
טרייסט זיך שניידער, טרייסט זיך שוסטער,
וואַרט נאָר איבער איצט די וועהען;
ניט נאָר שלישי — ס׳קומט די צייט באַלד
און איהר אַלע וועט זיין כהן...

IX.

זונטאָג פריה בין איך געגאַנגען
אויפ׳ן מאַרק הין הער און ווידער,

צו בעקוקען און בעטראַכטען
פֿון וואָס לעבען מיינע ברידער.
אָ, דעם גרויסען מאַרק פֿול בלאָטע
האָט מען אונז אַוועק געגעבען;
נעמט מען צו דעם מאַרק פֿול בלאָטע,
נעמט מען צו אויך אונזער לעבען...
צווישען פיעלע נייע קרעמער
האָב איך קוים דערקענט נאָר איינע, —
זאָל דאָס ווייבעל זיין דען רחל,
זאָל עס רחל זיין די שענע?
רחל, רחל — בנאמנות!
איך דערקען זי נאָך פֿון וויטען —
האָטש זי האָט זיך אומגעביטען
גאר ניט די פֿון יענע צייטען,
ווען איך בין צו הויז געוועזען
און געקענט זי נאָך אַלס פֿריילין...
איך געדענק נאָך איהרע אויגען
מיט די בליקען, ווי די פֿיילען.
רחל רחל, ליעבע רחל!
בין איך צו איהר צו געלאָפֿען —
ביזט אַ קרעמערין געוואָרען?
אָ, ווי האָט זיך עס געטראָפֿען?!
אָך, דערצעהל מיר, ליעבע רחל,
וואָס האָט דיך געבראַכט צו דאַנען?
ביזט געוועזען אַ שטאָלצעס פֿריילין
און פֿלעגסט לעזען אָפֿט ראָמאַנען.
און דיין פֿרייע ברוסט — פֿול לעבען,
פֿלעגט זיך, לעזענדיג, אויפֿהייבען,
און מיט דיינע שוואַרצע אויגען

פֿלענסטו קוקען ווייט, און גלויבען,
איך געדענק דאָך דיינע טרוימען,
פֿלענסט זי עפּטער מיר פֿערטרויען,
און אַ וועלט פֿול גליק און ליעבע
פֿלענסטו דאַמאָלס זיך אויסבויען,
און דעם וועג צוזר צוקונפֿט האָסטו
אויסגעשאָטען פֿול מיט בלומען!
וואו־זשע זענען דיינע גליקען,
ווי ביזטו דערצו געקומען?
אין אַ קרעמעל — ענג און פֿינסטער —
זיצטו איצט פֿערדעקט מיט טרויער,
און די שיינע אויגען דיינע
קוקען אויס׳עט אויף אַ בויער...
און די זיסע שטימע דיינע,
וועלכע פֿלעגט ראָמאַניסען זינגען,
ווערט איצט הייזעריג און זויער
מיט דעם קונה זיך צו דינגען...
טרויריג האָט זי מיר געענפֿערט:
מאַלע וואָס עס איז געוועזען —
בין אַמאָל געווען פֿערנאַרישט,
און געהאָפֿט, געגלויבט, געלעזען,
און מיין יונגעס בלוט פֿלעגט קאָכען
און פֿלעגט רייסען זיך און זידען...
איך פֿלעג גלויבען דאַן און האָפֿען
אויף אַזוינס, וואָס ניט פֿאַר אידען...
און די יאָהרען פֿליהען, פֿליהען,
און איך ווער אַלץ עלטער, עלטער...
די חלומות שווינדען, שווינדען
און דאָס בלוט ווערט קעלטער, קעלטער...

די געביינען אַלע מײַנע
פֿיהל איך הױבען אָן צו פּלאַטצען,
און איך הער אין גאַנץ די װײבער
מײנע יאָהרען, װי זײ שאַטצען...
כ'האָב געהערט עס. און מײן יוגענד
האָב איך שטיל בעװײנט מיט טרערען,
און געמוזט האָב איך אַ כּלה
פֿאַר דעם ערשטען חתן װערען...
יאָ געמוזט: מײן גוטע מוטער
האָט געװאָלט פֿון מיר זעהן נחת:
„װער מײן ליעבעם קינד אַ כּלה,
אונז'רע שונאים אויף להכעיס".
און זי האָט דערלעבט דעם נחת,
װאָס זי האָט געװאַרט פֿיעל יאָהרען:
ער — אין שטעדטיל גיעט אָב „שטונדען"
איך — אַ קרעמערין געװאָרען!...

* *
*

װײניג נחת, ליעבעס שטעדטיל,
האָב איך יעצט אין דיר געפֿונען,
פֿון אַמאָל דײן חן, דײן בימעל
איז שוין אויך פֿון לאַנג צערונען.
כ'האָב געבענקט נאָך דיר פֿון װײטען,
כ'פֿלעג אויף דיר דאָרטען װאַרטען, האָפֿען —
אָר'מער, טויטער, װי געלאָזען,
האָב איך איצטער דיך געטראָפֿען!

קוידאַנאָװ — קאָװנע 1998

פון מיין שטעדטיל.

כ׳קום אַריין אין קלויז אין אַלטען —
אָך, ווי טרויריג, טריב און דונקעל!
ליידיג אַלע בענק,— דער שמש
דרימעלט שטיל נאַר אין אַ ווינקעל.

וואו־זשע זענען די בחורים
ביי די גמרות, מיט דעם ניגון,
וואָס ער פּלעגט מיר די נשמה
דאָ דערהויבען דאָ, פּערוויגען ?

וואו זשע איז דער הויכער „תנו״
פון דעם קלעצקער, פון דעם בעלזער,
מיט די זיסע שטאַרקע טרעלען,
אויסגעדרעהט פון יונגע העלזער ?

וואו זשע זענט איהר אַלע קולות ?
אַך, ווי באַנג אין קלויז דאָס שטומען ?
און דער אַלטער שמש ריהרט זיך
און איך הער איהם טרויריג ברומען :

שען פון דיר, דו גוטער אורח,
דו געדענקסט נאָך אַלטע יאָהרען...
יענע קלעצקער, יענע בעלזער
זענען טאַטעס שוין געוואָרען.

וואגלען, פלאָגען זיך אין גלות,
אין דעם לאַנגען, אין דעם וויסטען,
אין די קלעצקערס, בעלזערס קינדער
זענען, רופט מען עס, בונדיסטען.

אברהם רייזען.

טראָגען אַלע רויטע העמדלעך,
שווער פֿאַר יודען זיי דערקאָנען;
און פֿערווילט זיך זיי גאָר פֿלוצלונג,
לאָזט מען זיך אין גאַס מיט פֿאָהנען...

און עס ווערט אַ „שמחת תורה"...
ווילסט זיך זעהן מיט זיי,— טאָ הער־זשע,
געה אַריבער יעדען אָבענד,
דאָרט אַהינצו, אויף דער „בערזשע"...

סאַר'אַ הודזען, סאַר'אַ פֿליהען!
ווי די ביהנען, ווי די פֿליגען...
עפּים לערנען זיי דאָרט אויבעט,
נאָר בסוד אַלע, אָהן אַ ניגון...

אין דער היים.

דרויסען גיעסט דער רעגען,
אוּן עס וויינט דער ווינד;
אין דער היים צוּ זיצען,
אוי, ווי גוּט איז צינד!

ס'מוּרמעלט שטיל די מאַמע:
ס'קוּמט דער ווינטער אָן!"
טרויע'ריג איז איהר שטימע,
דאָך ווי ליעב דער טאָן;

נעבעלדיג די שויבען,
דוּנקעל איז אין שטיב,—
דאָך צוּ זיצען דאָרטען
אוי, ווי ס'דאַרף זיין ליעב!

אוּמעטיג דער טאַטע,
אוּמעטיג פֿערטראַכט,
דאָך זיין שטוּמע ליעבע
אַלע אוּנז בעוואַכט.

VII.

יודישע מעלאדיען.

איכה.

ס'נעמט מיר דורך דער אַלטער טרויער
אין דעם ניינטען־אָב ביי נאַכט — —
כ'הער, עס פֿאַלט פֿון שטאָדט דער טויער
און עס פֿלאַקערט אויף די שלאַכט.

ווי צורייצטע חיות לויפֿען
אין דער שטאָדט דעם פֿיינד'ס חילות
און אין זייער ווילדען לאַכען
ווערט פֿערטויבט דעם פֿאָלקס יללות.

כ'זעה אַ העליש־רויטען פֿייער
שלאָגט זיך אָב אויף טויזענד מיילען
און עס טראָגען זיך פֿון פֿונקען
ביז צום הימעל דיקע זיילען...

וואָס ערוואָרבען האָט יהודא
דורך פֿיעל יאָהרען לאַנגע, שווערע,
זעה איך ווערד פֿערוויסט, פֿערניכטעט
מיט'ן לעבען, מיט דער עהרע...

ס'נעהמט מיך דורך דער אַלטער טרויער
אין דעם ניינטען אָב ביי נאַכט —
אויף דער ערד, דעם קאָפּ געבויגען,
זיץ איך אָבל'דיג, פֿערשמאַכט...

און די שוהל איז פֿול מיט שאָטען,
פֿול מיט מתים, ווייסע, בלייכע — — —
ירמיהו שטעהט פֿאַר ד'אויגען,
שפּרייט די הענד אויס, יאָמערט: איכה!...

אויפ'ן ניל.

שווימט דאָס קעסטיל אויפ'ן טייך,
אויפ'ן גר יסען ניל,
שווימט דאָס קעסטיל רוהיג גלייך,
שווימט דאָס קעסטיל שטיל.

און די חוואַליעס רוישען ניט,
ריהרען זיך נאָר קוים,
ווי זיי וואָלטען ציטערען
אויפהייבען אַ שוים.

און די חוואַליעס געהען שטיל,
געהען זאַכט און לינד,
ווי זיי וואָלטען היטען זיך
טהון אַ לייד דעם קינד.

אָ, די חוואַליעס זענען דאָך
נישט ווי פרעה הארט:
ניט דערטרינקען וועלען זיי
דעם, אויף וועמען ס'וואַרט

אַ געדריקטעס, שוואַכעס פאָלק
אונטער שטאַרקע הענד,
וואָס עס טרינקט זיך אין זיין שוויים,
ביי די ציגעל־ווענד.

אָ, די חוואַליעס זענען דאָך
נישט ווי פרעה שלעכט.

ניט דערטרינקען וועלען זיי
משיח'ן פון קנעכט.

שווימט דאָס קעסטיל אויפ'ן טייך,
אויפ'ן גרויסען ניל,
און די חוואַליעס טראָגען עס
פאָרזיכטיג און שטיל...

M. AISENBERG
DETROIT MICH

משה.

איהר אַרבייט פֿון פֿריה,
איהר אַרבייט ביז שפּעט,
ביי'ן ציגעל און לעהם;
איהר גראָבט און איהר קנעט
און מויערט — פֿאַר פּרעה'ן
פּאַלאַצען און שטעדט.

— — — — — — — — —

איך פֿיהל אייער לאַגע,
איך פֿיהל און איך וויים,
איך זעה אויפ'ן שטערן
די טראָפּען פֿון שווייס.

ווי רינען, די טראָפּען,
אַריין אין דעם ניל,
ער ברויזט דאַן און קאָכט
און קען ניט זיין שטיל...

און טיעפֿער, אַלץ טיעפֿער
אוי, זינקט איהר אין זומפּ,
דאָס האַרץ איז פֿערפֿרוירען;
דער מח איז שטומפּ.

די אוירען פֿערשטאָפּט,
די אויגען פֿערשמירט,
איהר זעהט ניט, איהר הערט ניט,
ווי ר'וואָלט ניט געשפּירט...

און דאָרט אין דער ווייטענם
געפֿינט זיך אַ לאַנד.

ווי זייד איז דער הימעל,
ווי פערלען דער זאַנד.

דאָרט רוישען די ווינדען,
ווי לויטער מוזיק,
דאָרט זינגען די פייגעל
פון אייביגען גליק —
און איהר שטעהט געקאָוועט
אין קייטען, אין שטריק"...

עס שטעהען די אַלטע
און קניטשען די שטערען
און שרייען: „וואָס וויל ער,
וואָס לאָזט ער אונז הערען?

וואָס קומט ער צו רייצען
אונז אייביגע קנעכט?...
שוין לאַנג אַז עס דויערט,
עס בלייבט ביי אונז רעכט.

אומזיסט נאָר, אָ ווערטו
דיין צונג דיר פערדאַרבען,
מיר וועלען ביין לעהם
און ביין ציגעל שוין שטאַרבען"...

טיעפער ווירקט עס אויף די יונגע,
פרישער איז ביי זיי די וואונדען,
און עס האָבען ווייערע הערצער
פלאַמענדיג זיך אָנגעצונדען:

און עס קלינגען יונגע שטימען
יאָ, געקומען איז די צייט,

אונזער שווערען יאָך צוברעכען
מיט דער לאַנגער קנעכטען־קייט.

אוים דער פרעה, וואָס ער מאַטערט
אונז אָהן אָנפאַנג און אָהן סוף:
רויבט ביי טאָג די זון, די ליעבע
און ביי נאַכט — דעם זיסען שלאָף.

אוים די שוטרים און די צווינגער,
וואָס זיי גיבען נישט קיין רוה,
מיט קולאַקעס און מיט בייטשען
צו דער אַרבייט טרייבען צו...

און זיי קוקען ליעב אויף משה'ן
פול מיט האפענונג אין בליק,
און עס ברעכען זיך די קייטען
און עס רייסען זיך די שטריק.

ווען כ'צינד די ליכטליך אן, די אכט...

פערלאָשען זענען מיינע שטערען
אין פינסטער איז די לאַנגע נאַכט,
דאָך הויבט מיר ליכטיג אָן צו ווערען,
ווען כ'צינד די ליכטליך אָן, די אַכט!

מיין מאַכט און שטאָלץ איז לאַנג אַריבער,
דער ווילדער שונא שפּאָט און לאַכט;
עס לעבט דאָך אויף דער אַלטער גבור,
ווען כ'צינד די ליכטליך אָן, די אַכט!

עס שטומען אַלע מיינע ליעדער
פון גבורה, העלדענטהאַט און מאַכט,
דאָך קלינגען זיי אין האַרץ מיר וויעדער,
ווען כ'צינד די ליכטליך אָן, די אַכט!

אַנ'אַלטע טרעהר מיין אויג פערדונקעלט
און האָט עס שיער נישט בלינד געמאַכט,
דאָך זעהט ווי העל צוריק עס פונקעלט,
ווען כ'צינד די ליכטליך אָן, די אַכט!...

צו די חנוכה־ליכטליך.

אַלטער טרויער, ווער פֿערשוואונדען,
לאָז האָטש פֿרעהליך זיין אַ נאַכט;
אַלע ליכטליך אָנגעצונדען —
און דאָס אַלטע גליק ערוואַכט!
אָ, עס האָט אַרומגענומען
אונז די פֿינסטערניש געדיכט,
דאָך עס מוז איהר ענדע קומען,
ווען מיר צינדען אָן די ליכט!
זעה, ווי פֿרעהליך אין די שויבען
שפּיגעלט אָב זיך יעדער שטראַהל!
אָ, דאָס לייכט דער אַלטער גלויבען,
ער בעגלייט אונז איבעראַל...
זעהסט די ליכטעליך, זיי זענען
אַזוי שפּל'דיג און קליין,
דאָך די פֿלעמעליך זיי ברענען
אייביג קלאָהר און אייביג ריין.
ס'לייכט די זעלע יענע פֿרומע,
וואָס זי האָט מיט קאַמפּף און שטרייט
די געדריקטע, שוואַכע אומה
פֿון דעם שווערען יאָך בעפֿרייט.

מײן פֿרײנד, צי דו װײסט?...

מײן פֿרײנד, צי דו װײסט,
װאָס הײסט אין בעדײט
אַ ביטערע צײט?...
צי פֿיהלסטו װאָס הײסט
אַ פֿאָלק אין אַ צער,
א פֿאָלק אין געפֿאַהר?...

*

צי פֿיהלסטו, מײן פֿרײנד
װי טיעף איז דער װעה,
װען ס'הערט זיך פֿון פֿײנד
אַ בראַנפֿען־געשרעה;

אָט זעהסטו — ער קומט
מיט רציחה און װאוט,
אָט הערסטו — ער ברומט,
און דאַרשט נאָך דײן בלוט,—

און האָסט ניט װאָהין
נאָך רעטונג צו געהן,
נאָר סײדען צו איהם,
צום שונא אַלײן!?...

*

צי פֿיהלסטו, מיין פֿריינד,
וואָס איז דאָס אַזוינס,
אַ פֿאָלק'ל אַ קליינס
און גרויס איז דער פֿיינד?...

אָהן וואַפֿען, אָהן מוט...
און האָט ניט קיין שוץ,
און הפקר זיין גוטס,
און הפקר זיין בלוט!...

וואָס מאַכט איהר?

וואָס מאַכט איהר, איהר אָרימע ברידער
אין צעהנדליג געפֿלינדערטע שטעדטלעך?
האָט איהר שוין אַריינגעשטעלט פֿענסטער?
האָט איהר שוין פֿערריכט אײַ'רע בעטלעך?

האָט איהר שוין נדבות בעקומען,
וואָס רעגענט פֿון אַלע וועלט־עקען?
צי וועט עס, אָ, אָרימע ברידער,
די פֿענסטער אָנגלאָזען האָטש קלעקען?

האָט איהר שוין בעוויינט אײַ'רע טאַטעס
און מאַמעס, און שוועסטער, און ברידער?
צי ציטערט איהר אַלץ נאָך, ווי בלעטלעך
ביין קלענסטען, ביין מינדסטען געררידער?

צי זײַנט איהר נאָך אַלץ ניט פֿערזיכערט
מיט דעם, וואָס איהר רופֿט כלומר'שט לעבען?
צי דאַכט זיך אײַך אַלץ נאָך, אַז ווייניג
האָט איהר זיי קרבנות געגעבען?..

צי גלויבט איהר אין בעסערע צייטען,
אין זיעג, און אין טרייסט און נחמה?
פֿערבלאָנזשעט אַ מאָל חאָטש די האָפֿנונג
אין אײַער פֿול־יאוש נשמה?...

דער ווינד.

אַ קלאַפּ האָט געגעבען דער ווינד אין מיין שטיבעל
אוּן האָט עס אין גאַנצען צעטראָגען:
אוּן באלד האָט דערהערט זיך אַ קנאַל פוּן אַ דוּנער
אוּן האָט פיעל נפשות דערשלאָגען.

צי קען איך דען צירנען אויף ווינדען אוּן דוּנער?
צי ווייסען זיי דען וואָס זיי טהוּ'ן?
עס ברענט נאָר מיין צאָרען: ווי האָט עס געטראָפען
ווען ליכטיג געשיינט האָט די זון?

דעם ווינד אוּן דעם דוּנער — אָ, זיי בין איך מוחל
זיי זענען, ווי קרעפּטען, דאָך בלינד;
ווי האָט דאַן געלויכטען די זון אָבער, פרעג איך,
אוּן רוּהיג געזעהן אַזאַ זינד?...

קידוש לבנה.

צוזאַמען־געדריקט אין אַ רעדעל,—
אין גאַס — שטעהען ידען געבויגען;
מיט ליפּען פֿערשמאַכטע פֿון הונגער,
מיט בענגשאַפֿט און צער אין די אויגען.

עס שטעהען פֿעריתום׳ט די שטיבלעך
און קוקען אַזוי ווי דערשלאָגען,
ווי ד׳וואָלטען אויף זייערע דעכער
דעם יאָך פֿון דער געטטאָ געטראָגען.

און אַלץ איז אַרום אַזוי טרויריג,
אַזוי קאַלט, אַזוי גליטשיק און נאַס...
עס רייסט זיך די תּפֿלה אַלץ העכער,
עס ציטערט די לופֿט אין דער גאַס...

די קליינע לבנה אין הימעל
האָרכט איין ווי דערשראָקען און בלייך
און שיקט איהרע שטראַלען ארונטער
און קוקט אַזוי טרויעריג־ווייך...

דער מגיד.

אַ לאַנגע באָרד, אַ שענע באָרד,
דאָך ניט געפּוצט און ניט געקאַמט,
די פּאות לאַנג, געגרייזעלטע, —
דאָס פּנים לייכט, דאָס פּנים פלאַמט.

עס הילכט און קלינגט זיין שטאַרקער קול,
עס ציטערן די בית־מדרש־ווענד,
און ווי אַ מלאך זעהט ער אויס
מיט זיינע אויסגעשפּרייטע הענד.

געפּערילט איז דאָס מויל ביי איהם
עס שיטען זיך ווי פונקען פייער
די רייד, דער עולם שטעהט פערטיעפט
און יעדעס וואָרט איז ליעב און טהייער.

ער רעדט פון אַלץ, ער ווייס פון אַלץ,
פון „אייביג לעבען" נאָכ'ן טויט,
דעם צדיק „שכר" פערשפּרעכט ער פיעל,
דער עונש פון דעם רשע גרויט.

ער נעמט אַ פּסוק פון תנ"ך
וואָס האָט קיין זין און האָט קיין פּשט,
און דרשנ'ט איהם אַהער, אַהין
ביז וואַן ער מאַכט איהם קונציג־גלאַט.

פון עפּיס אַ גמטריא
בעווייזט ער ריכטיג, דייטליך קלאָהר,
אַז ס'איז די גאולה נאָהענט שוין, —
משיח קומט נאָך היינטיגס יאָהר.

דער עולם קוועלט... איין אנדערער
זיפּצט אונטער זיס: אָה, טאַטע, פֿאָטער!
עס וואָלט שוין טאַקי צייט געווען
פֿון וויסטען גלות ווערען פּטור!...

ער געדהט אַראָב פֿערשוויצט און ווישט
דעם שוייס, פֿערגרייזעלט זיך די פּאות
און קוקט אַהין צום „קערדה" דאָרט,
וואו ס'קלינגען קופּערנע מטבעות...

געהענדיג נאָך צווייגען.

דער שבועות קומט, דער שבועות קומט!
מען דאַרף דאָס שטיבעלע בעהענגען
מיט גרינע צווייגען — אַך, וואוהין
זאָל איך מיך ווענדען געהן זיי ברענגען?...

נאָר זאַמד און שטויב האָט אונזער גאַס,
און ווייסט פֿון בוימער, ווייסט פֿון גראָזען!
וואו נעמט מען גריגס אויף שבועות, וואו?...
וואוהין, וואוהין זאָל איך מיך לאָזען?..

איך נעם זיך הינטער'ן געסיל געהן,
וואו גוי'שע הייזעלעך זיך ציהען;
עס רוישט אַ בוים ביי יעדער שטוב
און ס'גרינען גראָז און בלומען בליהען...

עס קוקט דאָס אויג, עס קלעמט דאָס האַרץ
און ס'וויינט אין מיר די זעעלע מיינע;
עס ציהט דאָס הענדעל זיך צום בוים,
אין אויער קלינגט: אַוועק ניט דיינע!...

איך געה און געה, — די זון זי שיינט,
דער הימעל ריין און קלאָר און הייטער...
עס וואַקסען בוימער אויפ'ן וועג —
איך, אָרים־קינד, געה ווייטער, ווייטער...

נאָך גרינס.

נאָך צווייגעליך קינדער, אין וואַלד לאָזט זיך געהן
— און פרעהליך מיט ליעדער בסדר,
אַזוי ווי עס וואָלט אויף די וועלט ניט געווען —
קיין רבי, קיין קאַנטשיק, קיין חדר.

נאָך צווייגעליך, קינדער, נאָך צווייגעליך געהט,
און פוצט אויס די אָרימע שטיבליך:
דער וואַלד איז ניט ווייט, הינטערן שטעדטיל ער שטעהט
און קוקט אַזוי ווייך, אַזוי ליעבליך.

פערוואונדערט וועט ווערען דער אַלטער, דער וואַלד:
וואָס טהוען דאָ יודישע קינדער? —
דערצעהלט איהם: ס'איז שבועות — דערצעהלט עס איהם באַלד:
און זאָל איהם ניט זיין צו קיין וואונדער...

און זוימט זיך וואָס לענגער און רייסט וואָס מעהר אָן,
ניט האָט פאַר די טאַטעס קיין מורא:
היינט מעגט איהר אין וואַלד זיין, מ'וועט גאָר נישט אַייך טהאָן —
עס איז דאָך לכבוד דער תורה!

דער פּורים שפּילער.

דאָס ווייב איז קראַנק, דאָך געהט זי אום
און טראָגט דעם וועהטאָג שטיל און שטום;
דאָס קינד האָט „טיף“ און ליעגט אין בעט,
און פלוידערט אַלץ און רעדט און רעדט.

און יענקיל איז אַ שאַרבען אויך,
ער שפּייזט זיך נאָר מיט ליולקע־רויך
און מיט אַ קללה פון דעם ווייב:
„אַ בראָך, שלימזמזל, אין דיין לייב!“...

אין שטוב איז פינסטער נאַס און קאַלט,
די ווענט זיי שרייען, דאַכט זיך: גוואַלד!..
דאָס אויוועלע, וואָס ניט געהייצט,
שטעהט, דאַכט זיך, בייז און אויפגערייצט...

*   *
*

עס קומט די ליעבע פּורים־נאַכט —
עס האָט זיך יענקיל אויפגעוואַכט;
זיין ראָל ער לערנט מיט געפיהל,
ער געהט באַלד שפּילען „פּורים־שפּיעל“...

„דאָס קינד איז, יענקיל, ביטער קראַנק“ —
ער טרייבט מיט גוואַלד דאָס בייז־געדאַנק,
„עס וועט באַלד זיין דיין ליב קינד'ס עק“! —
און יענקיל בעט: „אַוועק, אַוועק!“...

און יענקיל פּרובט זיך לאַכען שוין,
בעקומען דאַרף ער דאָך זיין לוין...
עס גיסט זיך, גיסט זיך ווילד זיין בלוט,
דאָך דאַרף ער, היינט דאָך לאַכען גוט...

און יענקיל לאָזט דאָס קראַנקע קינד
און געהט ערפּרעהן אַ רייך געזינד
און יענקיל שפּיעלט געשיקט זיין ראָל:
ער זינגט און לאַכט נאָך אויפ'ן קול...

צום מלוה.

(פון חומש).

ווען דיין ברודער, אַ געדריקטער,
אײנגעהויקערט, אײנגעבוינען;
מיט אַ דאַרען, בלאַסען פּנים,
מיט פערוויינטע, רויטע אויגען,

קומט צו דיר אָן עפּיס לייהען
פאַר זיין הויזגעזינד אויף ברויט:
זיי־זשע, מלוה, ניט קיין מערדער,
שינד פון איהם ניט אָב די הויט.

ווען עס וועט די נויט איהם צווינגען,
ווי עס טרעפט אין בייזען לעבען,
דיר, אָ, מלוה, אַלס אַ משכון
ס'לעצטע בגד אַוועקגעבען,—

זאָלסטו נאָר דאָס בגד האַלטען
ביז די זון וועט אונטערקומען,
דען דאָס בגד איז זיין קאָלדרע,
און דו האָסט זי צו גענומען.

אָ, זיין איינציג לעצטען־בגד,
זאָלסט איהם, מלוה, ווידערקעהרען;
ביי נאַכט וועט ער צו מיר וויינען,
כ'וועל ניט שווייגען זיינע טרערען...

VIII.

געמישטע ליעדער.

דאס טייעלע.

אין אַמעריקע דער מאַן, —
ס'איז איהר אַזוי באַנג.
ניט געשריעבען האָט ער איהר
שוין אַ האַלב יאָהר לאַנג.

פאַר אַוועקפאָהר צוגעזאָגט
האָט ער אַל דאָס גליק:
נעמען וועט ער זי אַהין,
אָדער קומען צריק...

און דאָס יונגע ווייבעלע
שלאָפט ני, ציי זי וואַכט:
„האָט ער דאָרט אַנ'אַנדערע"?
נאָר פאַר איינם זי טראַכט!

ס'נעמט קיין לוסט צום עסען אָן,
ס'איז איהר ווינד און וועה...
פּרובען וועט זי אָנגיעסען
גאָר אַגלעזעל טהיי.

ליעגט אין גלאָז אַ טייעלע,
ליעגען ליעגט עס טיעף...
אָה, וואָלט עס אַרויפשווימען
וואָלט געווען אַ בריעף!

ס'איז אַ גוטעם טייעלע,
פיהלט דעם ווייבעלס פיין.
שווימט אַרויף אַ טרייסטענדע:
ס'וועט אַ בריוועל זיין! —

און דאָס אָרים־ווייבעלע
מיט אַ פרייד זי וואַרט —
נאָר עס האָט דאָס טייעלע,
פונקט, ווי ער גענאַרט...

M. AISENBERG
DETROIT MICH

אין גארטען.

עס רוישט דער אָרקעסטער אין גאָרטען,
עס טאַנצען די טענער אין לופט
און בלומען און רויזען און בוימער,
ווי ג'עסען און שפּריצען מיט דופט.

און דאָרט אין דערמיט ביי דער הוידע,
אַ לאַבען אַ לוסטיגעם קלינגט;
דאָרט הוידען זיך גבירישע קיידער,
דערביי שטעהט די באָנע און זינגט:

„הוידעט זיך, הוידעט זיך, קינדערליך,
פריילִיכער ציהט פאַר די שטריק!
ווייסט: נאָך אין אייערע ווינדעליך
שיינט אייך שוין ליכטיג דאָס גליק!

„זעהט איהר ביי'ן פּאַרקאַן דאָרט סוד'ען זיך
יונגעליך, קוקען אַהער,
ס'געלוסט זיך זיי אויך־עט צו הוידען זיך —
נאָך וואָס! עס פעהלט זיי ניט מעהר?!

„זענען קיין געסט דאָ, קיין נויטיגע,
אָנקוקען זיי גאָר איז מאוס,
בנדים'ליך אַלטע און קויטיגע —
שמוציג די באָרפיסע פיס.

„שקצים! אַך זעהט ווי זיי קלעטערען,
ווילען אַריינגעהן מיט גוואלד —
נאַרען! אומזיסט איז זיך מאַטערן:
מען וועט זיי אַרויסוואַרפען באַלד.

„איהר אָבער דאַרפֿט זיך נישט גנב'ענען
אָפֿען דער טויער פֿאַר אייך,
ס'וועט אייך דער וועכטער נאָך חנפֿענען,
ווייסט איהר פֿאַר וואָס? איהר זענט רייך.

„דאָס איז אַ סגולה אַ טייערע
ס'עפֿענט אַ טהיר אומעטום
אַלעם איז אַייערע, אַייערע —
קוקט זיך צום פֿאַרקאַן נישט אום!

הוידעט זיך, הוידעט זיך, קינדערליך,
פֿרעהליכער ציהט פֿאַר די שטריק;
ווייסט: נאָך אין אַייערע ווינדעליך
שיינט אייך שוין ליכטיג דאָס גליק...“

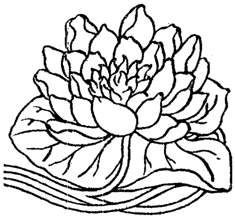

בײ דעם גארטען.

בײ דעם גאָרטען שטעהט דער אָרמער
אָבגעשליסען, אָבגעריסען:
קוקט, װי ס'ארבײט טרײ דער װעכטער
בױמער, בלומען צו בעגיעסען.

לאַנג, שױן לאַנג האָט ניט גערעגענט,
אין חלשות בלומען פאַלען,
און עס מינטערט זײ דער װעכטער
מיט די װאַסער פון די קװאַלען.

און מקנא איז דער אָרמער
יעצט די בױמער און די בלומען;
הונגריג איז ער און פערלאָזען,
און ער האָט ניט װאו צו קומען.

און פאַר אײנזאַמקײט, פאַר עלענד
מוז ער אַזױ יונג פערדאַרען,
קײנער װעט איהם ניט דערפרישען,
װעמען קען זײן װעלקען אַרען?...

קנייטשען.

אויסגעוועבט אין טיעפֿע קנייטשען
איז דיין הויכער, ברייטער שטערען,
אויסגעקריצט האָט עם דער מזל —
די בעשרייבונג פֿון דיין לעבען.

ס'איז אַ לאַנגעם בוך, אַ לאַנגעם
יעדער קנייטש איז אַ קאַפּיטעל;
ווילט איהר — קען ער זיי אָנרופֿען
אַלע, אַלע מיט די נעמען.

איין קאַפּיטעל הייסט: „אָהן ליעבע”
און דער צווייטער איז: „דאָס בענקען” —
„טעג — געבלאָנושעט אין די גאַסען”,
„נעכט אַליין — אין וויסטען צימער”

און דער פֿינפֿטער און דער זעקסטער —
אַלץ אַ זעלבע קאַלטע נעמען —
און דער מזל שרייבט און שרייבט נאָך —
אַלץ די זעלביגע קאַפּיטלען.

ביז עס וועט אַ קנייטש נאָך קומען —
ס'איז דער טוידט — אַ לעצט־קאַפּיטעל,
און די מעשה איז געענדיגט —
שאַדע! ס'וועט זי קיינער לעזען...

פֿערגראַבענעם גליק.

ווייט פֿון שטעדטיל, פֿאַר׳ן וועלדיל
ציהט זיך ברייט פֿון בערג אַ קייט,
און אויף איינעם פֿון די בערגער,
ווי אַ ריז, אַ שטיין דאָרט שטעהט.

און די איינוואָהנער פֿון שטעדטיל
וויסען מעשׂיות פֿון אידהם פּעק
און דערצעהלען זיי די מעשׂיות
ציטערט שטיל דאָס האַרץ פֿאַר שרעק.

און דערצעהלען זיי די מעשׂיות
טהוט דאָס האַרץ ווי וועה און באַנג:
ס׳האָבען קעניגען געקעמפּפט דאָ
און געקעמפּפט מיט וואוטה און לאַנג.

און דאָס בלוט האָט דאָ גערונען,
ס׳איז געפֿאַלען ניט איין העלד;
ניט אומזיסט איז נאָך ער היינט
אַזוי גרין אַרום דאָס פֿעלד...

און די רייכקייט פֿון די מלכים
ליעגט פֿערגראָבען טיעף אין דר׳ערד,
צו בעקומען דאָך די אוצרות
איז קיין מענשען ניט בעשערט.

ווייל אַ מכשף האָט פֿערשאָלטען:
— ביז איז ער געוועזן און אַלט —
ווער ס׳וועט גראָבען דאָ די אוצרות
דעם פֿערשלינגט די ערד גאָר באַלד.

יאָ, עס ליעגען גרױסע אוצרות,
אונטער'ן שטײן דאָ — זילבער, גאָלד,
דאָך נאָך מעהר פֿאַר גאָלד און זילבער
האָט דער מענש זײן לעבען האָלד...

און אַז ס'קומען ד'אָרמע מענשען
פֿון דעם שטעדטעלע אַ הער,
בלײבען זײ בײ'ן שטײן פֿערגליװערט
און עס דריקט דאָס האַרץ זײ שװער.

און עס זיפֿצט אַרױס אַנ'אַנדרער
מיט אַ צאָרענדיגען בליק:
אױף דער ערד אַזױ פֿיעל דלות,
אין דער ערד — אַזױ פֿיעל גליק!...

הערבסט־ליעדער.

I.

ס'גיעסט א גאַנצען טאָג דער הימעל,
אָה, אַ שוואַרצער ים איז אויבען!
און עס קויקלען זיך די טראָפּען
אויף די טרויעריגע שויבען.

און מיר דאַכט זיך, יעדער טראָפּען
איז אַ ברענענדיגע טרער
אויף די וויסטע שלעכטע צייטען,
וואָס עס לעבט זיך אַזוי שווער.

יעדער שאָרך פון ווינד אין פענסטער,
דאַכט מיר, איז אַ טיעפער קרעכץ
אויף דער מענשהייטס אַלטען וועהטאָג,
אויף איהר עלענדקייט און שלעכטס!..

II.

ביי'ן פענסטער שטעהט אַ בוימעלע
געבויגען, טרוקען, דאַר;
עס האָט דער הערבסט איהם קראַנק געמאַכט —
איך קען ניט זעהן זיין צער!

פערצווייפעלט שאָקלען זיך ביי איהם
די דאַרע צווייגליך אום,
עס וויינט: אַך זעה ווי פינסטער איז,
ווי טרויעריג אַרום!

מיר דאַכט זיך, אַז עס רעדט צו מיר:
„אוי, אומגליקליכער מאַן,
צי איז אויף בליהען נאָך פאַר אונז,
אַ האָפענונג פערהאַן ?!

צי וועט די זון, די וואַרעמע,
נאָך קומען ווען אַ הער ?
אוי, הער — דער ווינד קלאָגט יאָמערליך,
די לופט — ווי פויל און שווער"!

III.

וואָס וויל ער, דער רעגען ? וואָס קאַפּעט ער, וואָס ?
וואָס רינט ער אָהן אויפהער, וואָס רינט ער אָהן מאָס ?
ווער דאַרף איהם, ווער בעט איהם און וואָס איז זיין מיין?
ווי נאַריש, ווי נאַריש — איך קען נים פערשטעהן!

און וואָס וויל ביי'ן פענסטער דער איינזאַמער בוים,
וואָס שטעהט ווי פער'יאוש'ט, וואָס אָטהעמט נאָר קוים,
צו וואָס איז זיין תכלית ביי אונז דאָ געשטעלט ?
וואָס בליהט ער, וואָס וועלקט ער ביי אונז אויף דער וועלט!

וואָס ווילען די מענשען, וואָס געהען אין גאַס ?
עס איז אַזוי קאַלט, אַזוי פייכט, אַזוי נאַס!
וואוהין, און צו וואָס ? און וואָס שלעפט מען זיך אום ?
ווי נאַריש איז אַלץ דאָ, ווי נאַריש און דום!

IV.

ס׳איז דער הערבסט געקומען,
ס׳וועלקען בוים און בלום;
נעלע בלעטער זעה איך
וואַלגערען זיך אום.

ס׳קומט אַ ווינד אַ קאַלטער
פייפט אַ ליעדעל צו
און די אָרמע בלעטער
האָבען ניט קיין רוה:

הייבען זיך און טאַנצען
טויטערהייט, אָהן מאַכט;
און דער ווינד דער בייזער
פייפט און שפּיעלט און לאַכט....

V,

דער הימעל איז פינסטער, די ערד, זי איז וויסט,
אַ רעגענדיל קאַלטינקע טראָפּעליך ניעסט.
אין לופט, דאַכט זיך, הענגט דאָרט אַ שוואַרצע קאַטעדרע,
ס׳לעזט עמיץ אַ לעקציע אויף „בראשית" דער סדרא.

ווי מאַכטלאָז, ווי פויל און ווי קאַלט איז זיין לעזען:
„אַזוי איז די וועלט פון אַמאָל נאָך געוועזען:
נאָר תהו ובהו, און לעדיג און וויסט!" — —
אַ רעגענדיל קאַלטינקע טראָפּעליך ניעסט...

VI.

מיט התלהבות זינגט דער ווינד
און צעקאָכט איז ער אין גאַנצען,
שוואַכע בלעטליך פון דער ערד
דרעהען זיך און טאַנצען.

און נאָך העכער גרייפט דער ווינד,
גרייפט דאָס ווילדע זינגען —
שוואַכע בלעטליך פון דער ערד
דרעהען זיך און שפּרינגען.

אָ, דו בייזער, בייזער ווינד:
נאָר דו זוכסט דיר פערגעניגען!
האָסט זיי אָבגעפליקט פון בוים,
לאָז זיי איצט שוין רוהיג ליעגען!...

VII.

און עס ווייגט דאָס האַרץ אין מיר
אויף די בלעטעליך די גרינע,
ווען פערגעלט, פערדאַרט, פערוועלקט
פאַלען, פאַלען זיי אין רינע.

און עס קלעמט דאָס האַרץ און קלעמט
ווען איך זעה דעם בוים, דעם העלד,
ליעגט, דערשלאָגען פון אַ בליץ,
אויסגעצויגען אויפ'ן פעלד.

און עס דריקט דאָס האַרץ פֿאַר װעה
װען דעם װײסען שנעע אױף דר׳ערד
טרעטען מענשענס שװערע טריט,
טרעטען, שמוצען אײַן די פֿערד.

און עס גיעסט מײן אױג אַ טרעהר,
װען דאָס אָרמע, שװאַכע קינד
װעלקט אין קעלער פֿאַר דער צײט,
װעלקט פֿאַר גאָר נישט, װעלקט אָהן זינד...

VIII.

כ׳האָב פֿײנד די זון, כ׳האָב פֿײנד די לבנה,
כ׳האָב פֿײנד די אַלע שטערען;
כ׳האָב ליעב דעם שטורעם און די װאָלקען,
כ׳האָב ליעב דעם הימעל׳ס טרערען.

כ׳האָב פֿײנד די רױזען און די ליליען,
כ׳האָב פֿײנד די אַלע בלומען;
כ׳האָב ליעב דאָס עלענד־טרוקען־בױמ׳על,
װאָס װאַקסט אין פֿעלד אין מיטען.

כ׳האָב אַלעס פֿײנד, װאָס לײכט און פֿינקעלט,
װאָס דיענט נאָר צו בעשײנען,—
כ׳האָב ליעב נאָר דאָס װאָס אָרעם, עלענד,
דאָס, װאָס מען דאַרף בעװײנען...

IX.

אין א שטילען טאג.

זעהסט דעם גראָהען הימעל
אין אַ טאָג אַ שטילען,
ווי די חמארע רוקט זיך!
פויל, אָהן מוט, אָהן ווילען...

קוים עס בלאָזט דאָס ווינטעל,
קוים עס טריפט דער רעגען,
ווי זיי וואָלטען פוילען
שטאַרקער זיך בעוועגען...

אח, פערקיהלט און מאַכטלאָז
ווערד דאָס גאַנצע לעבען — —
וואָלט אַ דונער איינמאָל
חאָטש אַ קלאַפ געגעבען! — —

ערד און הימעל.

שכנים זענען ערד און הימעל,
וואוינען לאַנג שוין קעגען־איבער,
זייט עס האָט זיי גאָט בעשאַפֿען
גאָט דער גוטער, גאָט דער ליעבער...

נאָר אַ רייכער איז דער הימעל;
האָט לבֿנה, זון און שטערען;
און די ערד איז וויסט און אָרים —
זי פֿערמעגט קוים עטוואָס טרערען...

און עס קוקט דער רייכער הימעל
אויף דער ערד מיט שטאָלצע בליקען,
איז ער אויפֿגעלעגט, דאַן לאָזט ער
דריי־פֿיער שטראַהלען ליכט איהר שיקען...

און די ערד — זי דאַנקט און דאַנקט איהם,
ס'שמייכעלט זיס דאָס פּנים איהרע,
און די קינדער איהרע אָרמע
זינגען דאַן דעם הימעל שירה.

דער אבגעקויפטער דיכטער.

דער פּרייז איז צוואַנציג קאָפּיקעס
פאַר אַלע זיינע ליעדער,
און טאָמער קענט איהר דינגען זיך,
דאַן געהט דער פּרייז דערנידער.

און טאָמער קענט איהר דינגען זיך
און קרימען די געזיכטער,
דאַן האָט איהר פאַר אַ גילדען נאָר
דעם גאַנצען, גאַנצען דיכטער.

דאַן וועט אייך פאַר דעם גילדען נאָר
דער דיכטער באַלד געהערען,
זיין ליעבע און זיין האָפנונג
און אַלע זיינע טרעהרען;

זיין יוגענד און זיין געגענוואַרט,
זיין גלויבען און זיין פייער,
זיין צוקונפט איז אויך אייערע,
זיין קבר איז אויך אייער...

* *
*

כ'וויל זיך מיט מיין מוזע גט'ן,
ז'האָט קיין גליקען מיר געבראַכט,
כ'בין פֿון איהר פֿערשוואַרצט געוואָרען,
קראַנק נאָר האָט זי מיר געמאַכט.

נו, זיך גט'ן... וואָס'זשע קלערהסטו? —
נעם די ליעדער און פֿערברען...
ווילט זיך אָבער אויך דאָס גט'ן
גלייך בעשרייבען מיט דער פען...

און עס ווערט אַ נייע ליעדעל,
און די מוזע שמייכעלט ליעב:
אָרמער זינגער, בלאַסער זינגער,
דו ביזט מיינער ביז'ן גריב...

*
*   *

אויפ'ן הימעל די לבנה
שווימט פערטרויערט און פערקלערט;
מיט איהר היילינ — געלען פנים,
קוקט זי פרום אראב אויף ד'ר'ערד.

זי געדענקט — אין אלטע צייטען
האט מען זיך צו איהר געבוקט,
פאר א געטין זי געדעכענט,
אויף איהר הילף ארוים געקוקט.

נאר די וועלט איז קלוג געווארען,
און זי קרענקט און ליידט דער פון:
אלע ווייסען, אז זי גנב'עט
ליכט און שטראהלען ביי דער זון...

די שטארבענדע זון.

זעהט, די זון פערגעהט,
אָח, ווי זי איז רויט,
רויט אין בלוט געפארבט,
זעהט, ווי שען זי שטארבט.

און דער אלטער וואלד ארום
בייגט זיך געטספורכטיג און שטום;
שעפטשעט: באלד איז שוין איהר ענד:
וואס האָט זי אזוי געברענט?

אין פֿעלד.

איך געה אום אין פֿעלד —
ווי ברייט און ווי פֿריי!
אַ פֿויגעל פֿליהט דורך
און טראָגט זיך פֿאַרביי.

און מילד לייכט די זון
און ווייס ניט פֿון קאַרג:
מיט שטראַהלען בעגילדט
האָט זי טאָל און באַרג...

אין שטאָדט איז מיר ענג,
אין שטאָדט איז מיר שווער,
ענטלאָפֿען פֿון דאָרט
בין איך יעצט אַ הער...

איך געה אום אין פֿעלד,
דאָס האַרץ עפּיס שרעקט...
מיר דאַכט זיך, איך הער
אַ קול, ווי עס פֿרעגט:

וואָס טוסטו דו דאָ, מענש,
און וואָס איז דיין ציעל? —
דאָ איז אַזוי ריין,
דאָ איז אַזוי שטיל!...

בעגראַבען.

ביי דער אַרבייט זיצט דער שוסטער,
זיצט דער שוסטער קראַנק און בלאַס ;
קלאַפּט די צוועקליך, ציהט די דראַטווע,
קוקט דערביי אַרויס אין גאַס.

נאָר ער זיצט צום הימעל העכער,
ערגיץ אויפ'ן פינפטען שטאָק ;
— אָח, די גאַס, זי איז בעהאַלטען !
זיפצט ער, קלאַפּענדיג אַ צוואָק.

ניט קיין גאַס און ניט קיין הימעל,—
הייזער האָבען אַלץ פערשטעלט,
און איהם דאַכט זיך, אָבגעריסען
איז ער פון דער גאַנצער וועלט...

אַז ער ליעגט אין גרוב בעגראָבען,
דאַכט זיך צייטען־ווייז איהם אויך —
באַלד פערחאַפּט ער זיך: אַ טעות!
קען אַ קבר זיין זוי הויך ?...

אין גאָס.

„ווי פֿריילעך אין גאָס איז!"— דו פֿרעהסט זיך מיין קינד —
דו זעהסט נאָר דערנעבען, און ווייטער — שוין בלינד;
דו ווענד נאָר דיין אויג אָב אַהינצו, אין מיטען:
אָח, דאָרטען, וואָס טהוט זיך — זאָל גאָט נאָר בעהיטען!

אָט זעהסטו: עס שלעפּט זיך אַ קאַסטען אין גאַס...
ווי שלעפּט זיך אַ קאַסטען? אָ, ביטערער שפּאַס!
עס שלעפּט איהם אַ יודעל פֿון קאַסטען נאָך קלענער;
ער שלעפּט און ער טרייסט זיך: „אַ צעהנער, אַ צעהנער!"

זעה ווייטער: אַ יודעל, ווי דאַר און ווי געלב!
אויף זיך אַליין טראָגט ער די גאַנצע געוועלב —
אָ זעה — ויינע אויגען ווי גלאָצען און שטאַרען —
אַ זעקסעריל פּדיון! ווי קוקען און האַרען...

און ווייטער: אַ דראָשקע—דער פֿוהרמאַן ער זיצט,
דער קאָפּ ויינער וויעגט זיך, דאָס היטעל געגליצט —
ביזט חושד: אַ שכור... אָ גאָט וועט דיך שטראָפֿען!
דאָס האָט ער אַ גאַנצענע נאַכט ניט געשלאָפֿען.

און ווייטער און ווייטער — דו וואַרף נאָר דיין בליק:
מען הייבט עפּיס וועמען פֿון דר'ערד אויף מיט שטריק —
עס שטעלט זיך אָב יעדער — אַקוק טהון אַ בעלן:
דאָס איז אונטער משא אַ פֿערדיל געפֿאַלען...

ווי פֿריילעך אין גאָס איז! דו פֿרייסט זיך מיין קינד,
דו זעהסט נאָר דאַנעבען, און ווייטער שוין בלינד —
דו ווענד נאָר דיין בליק אָב אַהינצו, אין מיטען,
אָח, דאָרטען וואָס טהוט זיך — זאָל גאָט נאָר בעהיטען!

אברהם רייזען.

*　　　*
*

טרויריג קוק איך אויפ'ן מענשען,
וועלכען ריהרט נישט קיינע טרערען,
וואָס זיין האַרץ איז ווי פֿערשטיינערט —
וויל פֿון צווייטענס וועה נישט הערען.

וואָס ער וויל נישט העלפֿען קיינעם,
און פֿאַר זיך נאָר אַלס בעהאַלטען...
טרוי'ריג קוק איך און בעדויער:
„אוי, ווי גאָט האָט דיך פֿערשאָלטען!..."

* *
*

אָ, וואַרף מיר ניט פֿאָר, דו מיין פֿריינד:
„דאָס לעבען איז שטאַרקער פֿאַר דיר —
דו ליעגסט אַ דערשלאָגענער היינט,
און קענסט זיך ניט געבען קיין ריהר".

אָ, וואָלט זיך נאָר ווענדען אין קראַפֿט
האָב איך עס פֿערמעגט דאָך גענוג,
נאָר ס'לעבען האָט דומהייט געדאַרפֿט,
און איך בין געוועזען צו קלוג.

די אונדאנקבארע פֿייגעל.

—„וועה!״.. ברעכט אַרויס דער אַלטער וואַלד
מיט שטורעם און געוויין —
וואו זענען זיי, וואָס האָבען זיי
געלאָזען מיך אַליין!

איך האָב דאָך יעדעם פֿייגעלע
פֿערזאָרגט מיט גוטען קעסט;
געגעבען פֿרייהייט: שפּרינגט און זינגט,
ציי ליעגט בערוהט אין נעסט.

און ווי דער ערשטער ווינד פֿון הערבסט
האָט זיי נאָר אָנגערירט,—
צופֿליגען זענען זיי פֿון מיר,
דעם „ווי געזונד״ פֿערפֿירט״!..

*   *
*

אַלע נאַכט די זעלבע שטערען,
אַלע טאָג — די זעלבע זון;
גאָט, ווי טרויריג איז דיין וועלטיל!
גאָט, איך וויים ניט וואָס צו טהון.

ס'איז מיר אומעטיג צו לעבען —
ס'בלאָזט אויף מיר פון אַלץ אַ קעלט;
אַלץ די זעלבע, אַלץ די זעלבע —
גאָט, בעשאַף אַ נייע וועלט!

* * *

לי הכסף, לי הזהב!
האָט זיך ניט געשעמט גאָט זאָגען,
און די גאַנצע וועלט איז מיינע
און איך דאַרף אייך אַלע טראָגען.

מיינע גרויסקייט, מיינע גוטסקייט
דאַרף איך שטענדיג אייך בעווייזען, —
אייך, איהר פרעסער, מיט די קינדער
דאַרף איך קליידען, דאַרף איך שפּייזען.

זאָלט איהר — זעהט! — מיר עהרליך דיענען,
קיינמאָל מיר נישט אָנצוטרעטען,
און פאַר אייער לעבען דאַרפט איהר
שטענדיג וויינען, שטענדיג בעטען...

נאָך מיין הערצענס בעגעהרען.

איך ווייס ניט וואָס קלוג איז, איך ווייס ניט וואָס נאַריש,
עס ברעכט זיך מיין מח פון קלערען,—
אָח, וועל איך מיר טהון נאָר אַזוי, ווי ס'געפעלט מיר,
און פאָלגען מיין הערצענס בעגעהרען!

איך ווייס ניט וואו בלומען, איך ווייס ניט וואו דערנער,
איך ווייס ניט, וואו פרייד און וואו טרעהרען,—
אָח, וועל איך מיר געהן אין דעם וועג, וואו עס ציהען
און רייסען די הערצענס בעגעהרען!

איך ווייס ניט וואו טויט איז, איך ווייס ניט וואו לעבען,
דעם אמת וואו קען מען דען הערען? —
נו, שטילער דו מח, אָח, קאָביגער, האַרץ!
כ'ערפיל דיינע אַלע בעגעהרען!..

ליכט.

קאַרג געווען איז אונזער רבי,
און ער פלעגט קיין ליכט נישט ניטצען
פון נאָך מנחה ביז נאָך מעריב —
אין דער פינסטער הייסט ער זיצען.

און כדי אונז צו פאַרנעהמען,
אַז מיר זאָלען זיך ניט שטיפען,
פלעגט ער דאַמאָלס אונז פערצעהלען
טוּיזענד ווילדע, אַלטע מיפען.

אין אַ ווינקעל נעבען אויבען
פלעגט ער פיעל און פיעל פערצעהלען,
פון פערכישופטע פאַלאַצען,
פון פערבאָרג'נע טיעפע העהלען.

פון מכשפים, מכשפות
און פון רוחות און פון שדים,
און פון לצים, וואָס זיי טאַנצען
אין די פוסטקעס אויפ'ן בוידעם: —

און ער האָט מיט זיינע מעשיות
אונזער חיות אויסגעצויגען:
שדים, רוחות און מכשפים
פלעגען שטעהן אונז פאַר די אויגען.

אָך ווי שרעקליך! שטיל און פינסטער...
ס'קינדערש'האַרץ קלאַפּט אונגעהייער..
און מיר פלעגען זיך צעוויינען:
רבי, רבי, צינד אָן פייער!...

און אַ וואונדער! ווי דער רבי
פֿלעגט אַ ליכטעל נאָר אָנצינדען,
פֿלעגען אַלע בייזע רוחות,
שדים, לצים גלייך פֿערשווינדען...

צו דער פרייהייט.

וואָס געדויערט עס אַזוי,
ליעבע פרייהייט, גוטער מלאך?
קומסט און קומסט און ביסט ניטאָ —
האָסטו דען אַזאַ מהלך?

אָדער אויפ'ן וועג אין גאַנג,
האָסטו אָבגעשטעלט זיך ריידען
מיט אַ פריינד, וואָס קעמפפט פאַר דיר,
און מען האָט פערזעצט אייך ביידען?

אָדער די, וואָס שיקען דיך,
נאָך געוועהנט פון אַלטע צייטען,
האָבען יעצט אויך דיך געשיקט
מיט עטאַפ, געשמידט אין קייטען?

אָדער געהענדיג צו אונז
דורך רואינען און מדבר'יעס,
ביזטו נאָר אַראָב פון וועג
און פערבלאָנשועט אַזש קיין פרם?...

פרייהייט! וואָס האָט דיר פאַסירט?
ס'ברענט דאָס האַרץ פאַר שרעק און ביינגען:
ס'איז ניטאָ אפילו ווער
זאָל אַ גרוס פון דיר יעצט ברייננען...

דאָס אייביגע ליעד.

וואָס שאַף איך, וואָס זינג איך?
מיין חבר, דו פרעגסט —
כ'מאַך נייע נגונים
צום אייביגען טעקסט.

„בזיעת אפיך" —
איך פיהל עס און וויים —
„דיין ברויט זאָלסטו עסען
מיט בלוטיגען שוויים".

„זאָלסט שטענדיג זיך מיהען
אין נאַס און אין שטוב,
„עד שובך" — ביז וואַנען
ועסט קומען אין גרוב".

די תורה, מיין חבר,
הויבט אָן זיך דערמיט,
און ס'נעהמט גאָר קיין ענדע
ס'פערשאָלטענע ליעד...

איך זוך דיך...

איך זוך דיך, דו אָרעמע, בלאַסע, מיט אויגען
פֿערטראַכטע, וואָס איטליכעס בליק
פֿערצעהלט פֿון אַ וויסטען און עלענדען לעבען:
אָהן נחת, אָהן ליעבע, אָהן גליק!

אָ! קום צו מיר, אָרימע, ליידענדע זעעלע,
וואָס ד׳האָסט, ווי אַ בלימעל אין פֿעלד,
געטריקענט, געוועלקט אין די יאָהרען די יונגע,
פֿערלאָזען פֿון מענשען און וועלט.

איך זוך דיך און וויל פֿאַר דיר פֿאַלען און בעטען:
דו עלענדע! גיעב מיר דיין האַנד!
עס האָט אונז פֿעראייניגט איין מזל אַ שווערער, —
מיר וועלען איהם טראָגען באַנאַנד!

*
*　　　*

זיין אויג איז פֿערדונקעלט, זיין אויג איז פֿערטרערט,
קיין ליעבליכען ווארט האט זיין הארץ ניט געהערט;
אנ׳עלענדער, איינזאמער געהט ער ארום —
דאם לעבען, דאם פֿרייליכע רוישט אומעדום.

און ער איז אליין און פֿערטרויערט, פֿערטראכט,
ער רעדט נאר מיט שטערען פֿון הימעל ביי נאכט,
ער רעדט מיט אבוימ׳על, ער רעדט מיט׳ן ווינד,
זיי זאגען איהם יעדער: ביזט עלענד מיין קינד!

ביזט עלענד, ביזט איינזאם, מיר פֿיהלען דיר מיט,
נאר העלפֿען, א העלפֿען דיר קענען מיר ניט!
און אפֿטמאל דערהערט ער אקרעכץ פֿון דעם ווינד:
ווערסט שטארבען אהן ליעבע — פֿערפֿאלען, מיין קינד!

דער חדר פֿון לעבען.

אױ, װילט זיך ניט, װילט זיך ניט געהן מיר אין חדר,
אין קױטיגען חדר פֿון לעבען,
דער מאוסער רבי, דער בײזער, דער אַלטער
זאָל לאַנגװײליג שמיצעליך געבען...

עס װילט זיך ניט פֿרעגען די נאַרישע קשיות,
ניט הערען דעם נאַרישען תירוץ;
אױ, װילט זיך ניט הערען, װי'אַזױ מען פֿערטײטשט דאָרט
װאָס כבוד, װאָס ס'הײסט „דרך־ארץ"...

עס װילט זיך ניט לערנען, מיט אַלע תלמידים
די ספרים, די אַלטע, פֿול שימעל:
עס װילט זיך ניט הערען די בײבער־געשרעהען,
דאָס װילדע, דאָס נאַרישע טימעל.

איך בין דאָך אַ יונגעל מיט האַרץ און געפֿיהלען,
איך האָב אין זיך אַנדערע כחות...
אױ, װילט זיך ניט לערנען אין נאַרישען חדר,
צוזאַמען מיט פֿױערשע מוחות...

צו שכּורים.

ר'ווילט אַ פֿריליכם הערצן?
גערט אין שיינק!
איך וויים אונגליק, איך וויים טרערען, — — —
איך געדענק!

ר'האָט אַמיטאָג אָבגעגעסען
און מיט וויין,
און איהר ווילט אָן אַלץ פֿערגעסען,
פֿריילֿיך זיין.

און איהר קומט צום בלאַסען דיכטער:
זינג פֿון פֿרייד!
ניין, איך קען ניט — איך בין ניכטער —
זינג איך לייד!

איך בין ניכטער און מיר זעהט זיך
וואָם איהר טהוט,
און איך הער אַ קול עס בעט זיך:
שוויינג קיין בלוט.

יענעם קול נאָר מוז איך פֿאָלגען,
כ'פֿיהל איהם מיט,
און אַהן אויפֿהער וועט פֿערפֿאָלגען
אייך מיין ליעד...

ביי אונז אין לאַנד.

פון אַ בריעף.

ליעבער פריינד, ביי אונז אין לאַנד
איז דאָס לעבען טויט און מאוס...
ס'איינציג פרייע פייגעל־ליעד
הערט מען זינגען נאָר אויף תליות.

ליעבער פריינד, ביי אונז אין לאַנד
אַרבייט זעלטען אַ פאַבריק;
איינע נאָר — זי שטרייקט קיינמאָל:
שמידט אונז קייטען, פלעכט אונז שטריק...

ליעבער פריינד ביי אונז אין לאַנד
געהט דאָס לעבען — קוים עס קריכט;
נאָר דער טויט — ער רייט גאַלאָפּ
אויפ'ן שוואַרצען פעלד־געריכט...

ליעבער פריינד, ביי אונז אין לאַנד
הייסט אַ חסד — ווייסטו וואָס?
שטאָט צו הענגען אויף אַ שטריק —
טוידטען מיט אַ ביקסען־שאָס...

ווער עס האט...

ווער עס האָט אַ טעמפּעל,
ווער עס האָט אַ קליי‍זעל,
ווער ס'בעזוכט אַ שיינקעל,
ווער — אַ פֿרעהליך־הייזעל.

עפּים מוז מען האָבען,
איינעם מוז מען גלויבען:
צי אַטייפּעל אונטען
צו אַ גאָט דאָרט אויבען...

האָסטו אָבער קיינעם,
ווילסט נאָר אַלץ פֿערהאַסען,
וועסטו, ווי אַ קין,
בלאָנזשען אין די גאַסען.

און עס וועט דיר ווייבען
יעדערער פֿון עולם,
און די וועלט די גאַנצע
איז דיר אַ בית־עולם...

* *
*

צווישען טויזענד שלעכטע מענשען
מיט פערשטיינטע הארץ און זינען,
קען זיך איינער אויך א גוטער
אפשר, אפשר ווען געפינען.

נאר ניט זוך איהם, פריינד, מיין ארמער,
ס'וועט געדוירען צו פיעל יאהרען;
ביז דו וועסט איהם אויסגעפינען
וועט איהר ביידע געהן פערלארען...

צום ארבייטער.

(ביי'ן בעל־הבית'ס טהיר.)

וואָס האָסט זיך דערשראָקען, מיין אָרימער ברודער,
און שטעהסט ביי דער טיהר, ווי דו ווײנסט ?
עס האָט דיר דערשראָקען דער גלאַנץ פון די זאַלען,
דו וועסט זיי פערשמוצען — דו מיינסט.

אוי, אָרימער ברודער, אוי, נאַרישער ברודער,
געה ווייטער און זעץ זיך אַוועק...
דו וועסט ניט פערפלעקען דאָס נאָלר פון די זאַלען —
דיין זעלע איז ריין, אָהן אַ פלעק.

אוי, אָרימער ברודער, אוי נאַרישער ברודער,
וואָס האָט דיר די אויגען פערבלענדט ?
וואָס שטעהסטו און גלאָצסט און בעטראַכסט אַלץ פערוואונדערט:
דו האָסט ניט דיין אַרבייט דערקענט ?...

אברהם רייזען.

א חלום...

איך האָב געהאַט אַ גוטען חלום:
מיין מאמע איז צו מיר געקומען
פֿון יענער וועלט, פֿון ליכט און שטערען,
פֿון שכינה־שטראהלען, ווייסע בלומען...

זי איז, אַ ליעבע און אַ באַנגע,
געבויגען פֿאר מיין בעט געשטאנען,
און האָט מיר עפּיס שטיל געפּליסטערט —
נאָר וואָס? דאָס האָב איך נית פֿערשטאַנען...

צו האָט זי נאָר געוויענט מיין זעעלע,
וואָס איז פֿון לעבען קראַנק, דערשראָקען?
און אפשר האָט זי גאָר געוואלט מיך
צו זיך, אין יענער וועלט, פֿערלאָקען?...

איך וויים נית און געדענק שוין גאָר נישט —
עס האָט פֿערמישט זיך אַלץ צוזאַמען...
אַ גאַנצען טאָג האָב איך געבלאָנדשעט
און ס'האָט געצויגען צו דער מאַמען...

מיין הארץ איז ווייך...

(צו...)

מיין האַרץ איז ווייך, ווי בײַ אַ יונגעל,
וואָס האַלט זיך אָן דער מאַמעס קליידעל;
מיין מוטער איז שוין לאנג געשטאָרבען —
זיי דו מיין מאַמע, ליעבע מיידעל.

איך װעל דיר, ווי אַ מאַמען, פאָלגען
אַלץ וואָס דו װעסט נאָר הייסען, זאָגען;
און אַז דו װעסט, מיין ליעבע, שטאַרבען,
וועל איך נאָך דיר אויך קדיש זאָגען...

יום־טוב...

יום טוב. בײ אַ טיש אַ פֿרעמדען
זיץ איך און די װירטין אַלײן
פֿרעגט מיך פֿרײנדליך: „ליעבער אורח,
אפשר איז ער אײַך װעניג זאַלץ?"

— אָ, איך דאַנק... איך האָב דערמאַנט זיך
אָן מײן הײם און ס'איז אַ טרער
פֿון מײן אױג אַרײן אין טעלער,
און מען דאַרף קײן זאַלץ ניט מעהר...

דער טאָג...

דער טאָג איז אַ שווערער געוועזן,
יעדע שעה האָט פֿיעל פּודען געוואוינגען;
עס האָט זיך פֿון אונטער דער משא
מיין רוקען געבראָכען, געבויגען...

דער צו איז דער וועג נאָך געוועזן
פֿול־זומפּען, פֿול־קלעבּיגען לעהם —
איך האָב נאָר געפֿליסטערט איין תּפלה:
וואָס גיכער, וואָס גיכער אַהיים!...

ס'איז דונקלער און דונקלער געוואָרען,
און שטיל און רחמנות'דיג־באַנג,
האָט עמיץ אַזוי ווי געטרייסט מיר:
עס וועט שוין ניט דויערן לאַנג...

אליין...

האָב איך קיין פֿריינד ניט צו וועמען צו געהן,
בלייב איך אין צימער און זיץ מיר אַליין.
הינטער די פֿענסטער דאָרט הער איך עס ברומט,
אינווייניג — רוהט אַלץ און שווייגט אַלץ און שטומט...

איינגעצאָהלט האָב איך שוין מיין בעל הבית,
ליעג איך מיר רוהיג מיט מיין פּאַפּיראָס;
ליעג איך מיר רוהיג און האַלט איהם אין מויל;
און די געדאַנקען זיי בלאָנזשען זיך פֿויל...

בלאָנזשען און בלאָנזשען — ווער ווייס זיי וואוהין,
דאָרט אין די שטעגען פֿון נאַרישען זין...
בלאָנזשעט אייך, ליעבע, ווי אַייך נאָר געפֿעלט —
סודות פֿערבלייבט איהר פֿאַר מענשען און וועלט..

עס קלינגען די גלעקליך...

עס קלינגען די גלעקליך,
עס טראָגען זיך שליטליך;
זיי רופען, זיי ציהען — —
וואוהין? און מיט ועמען?

איך בין אין די וועגען
פון לעבען פון לאַנגען
אַנ׳איינזאַמער וואַנדרער,
אַ פוסגעהער שטענדיג.

וואוהין זאָל איך הייסען
דעם קוטשער מיך פיהרען?
ביי וועלכען הויז זאָל איך
איהם זאָגען: דאָ שטעל זיך?

מיט וועמען זיך שליטלען
איך איינזאַמער וואַנדרער?
מיין איינציגע ליעבסטע —
זי פליהט מיט אַ צווייטען...

*   *
*

אויף וואָס זאָלסטו וואַרטען,
אויף וואָס זאָלסטו האָפען ? —
דו האָסט די מלחמה פערלאָרען, פערשפּיעלט ;
געצילט, און געציעלט און האָסט קיינמאָל געטראָפען
אַהינצו, וואוהין ד'האָסט געציעלט...
און קענסטו ניט שיעסען, דאַן ביזטו אוים העלד,
דאַן מוזטו פערלאָזען דאָם בלוטיגע פעלד...

איין שטערען...

איין שטערען גערט אויף,
אַ צווייטער — ער פאַלט;
בערוהיג זיך, פריינד —
די מעשה איז אַלט...

איין טייך רוישט און פליעסט,
אַ צווייטער בלייבט לעער;
בערוהיג, זיך פריינד,
דיין קוואַל שלאָגט ניט מעהר...

איין פייגעל הויבט אָן,
אַ צווייטער לאָזט אוים;
נו, שטילער, מיין פריינד —
דיין ליעדעל איז אוים...

דיין ליעדעל איז אוים,
ביזט טויט און ביזט שטום,
דו הערסט? אויף דיין גרוב
געהט עמיץ אַרום.

דו הערסט—אויף דיין גרוב,
ווי אייזערנע טריט...
ווילסט שרייען: איך לעב!
דו קענסט אָבער ניט...

פֿריהלינגס־ליעדער.

I.

דער שניי איז צוגאַנגען,
ערוואַכט האָט די וועלט;
די זון שיט מיט שטראַהלען,
און שמייכעלט און קוועלט.

און מחנות־ווייז קומען
די פֿייגעל צוריק,
מיט פֿרייליכע ליעדער —
טשיריק און טשיריק!

עס קומען די פֿייגעל,
עס ציהט זיי אַהיים:
צום נעסט צו דעם אַלטען,
געפֿלאָכטען ביים בוים.

איך הער זייער זינגען,
דאָס האַרץ דריקט און פּרעסט...
איך מיר ווילט זיך פֿליהען
אַהיים צו מיין נעסט!

II.

ווער ערוואַכט פֿון שלאָף מיין שעהנהייט,
דען דער ווינטער איז פֿערשוואונדען,
און דער פֿריהלינג האָט מיט שטראַהלען
זיינע ליכטער אָנגעצינדען.

יאָ, פֿערשוואונדען איז דער ווינטער
און דער קאַלטער שניי צוגאַנגען;
איבער פֿעלדער, בערג און טהאָלען
קלינגען פֿרייליכע געזאַנגען.

אין מיין פֿינסטער, קאַלטען הארצען
איז געוואָרען ליכטיג, וואַרעם,
קום צו מיר, מיין ליעבע שענהייט,
זיכער וואַרף זיך אין מיין אָרעם!

כ'פֿיהל מיך איצט בענייט מיט קרעפֿטען,
בין אין שטאַנד אַלץ איבערקומען
און צום העכסטען באַרג דיך ברענגען,
וואו עס בליהען מיינע בלומען...

פֿרעה זיך בחור...

פֿרעה זיך, בחור, אין דיין יוגענד
און פֿערגעס אין מוסר, טוגענד;
ניט פֿאַר דיר איז דאָס געגעבען,
דו האָסט נאָר איין מצוה: לעבען!

גאָרנישט איז פֿאַר דיר פֿערבאָטען,
יעדע לוסט: פֿון גאָט, פֿון שׂטן...
זאָלען צוימען פֿאַר דיר קראַכען,
אַלע טהוירען — זיך אויפֿמאַכען...

קלאַפּ אין אַלע לעבענ׳ס־טהירען,
און ניט קלער וואוהין זיי פֿיהרען:
צו אין גיהנם, צ׳ן גן־עדן —
דאָס וועט שוין דער טויט בעשיידען...

קום, ברודער...

קום ברודער, לאָמיר וואַנדערען —
וואוהין נים פֿרעג, דאָס מאַכט נים אוים;
פֿון איין אָרט אין דעם אַנדערען —
די וועלט איז ברייט, די וועלט איז גרוים.

דאָס גליק פֿערשפּיעלט איז סיי ווי סיי,
די רייכקייט אויך, די ליעבע אויך;
טאָ לאָמיר ווערען פֿייגעל־פֿריי
ווי יענע — זעהסטו? — אין דער הויך...

איך וויין...

איך וויין אויף דעם לעבען, וואס איז אזוי טרוקען,
איך וויין אויף דער ליעבע, וואס ווארעמט ניט אויביג!
צו וואס איך האב נעכטען געוואלט מיך גלייך בוקען,
בעטראכט איך היינט ניכטער: ווי קליין און ווי שטויביג! —

איך וויין אויף די מענשען, וואס קענען ניט ליעבען
און ווילען ניט מאכען דעם חבר'ם לייד גרינגער,
מען רעדט פון בענייען די וועלט, און געבליעבען
דער אלטינקער דלות, ניט שענער, ניט יינגער...

איך וויין, ווייל מיין הארץ איז צו קלוג און פערשטענדיג
און פרעגט מיך: צו קען מען די וועלט איבערמאכען?
איהר זענט אזוי שוואך, אזוי קליין און אבהענדיג —
איך וויין, ווייל איך ווייס ניט, ווי קען מען עס לאכען!...

אויפ'ן פעלד...

אויפ'ן פעלד
וועהט אַ קעלט,
יאָגט אַ ווינד אַ בייזער,
און ער ביינגט,
און ער לעגט
צו דער ערד די גרעזער.

שטיל מיט וועה
פאַלען זיי
צו דער ערד אַנידער;
ווי געזעגנט:
ס'איז שוין שפעט,
ס'העלפט ניט זיין דערוויעדער,

אוים, פאַרביי
איז דער מאַי
און דער ליעבער זומער;
סומנע, קאַלט
און עס פאַלט
אויפ'ן האַרץ אַנ'אומער...

די דריי ציגיינער.

(פון לענאו).

איך האָב דריי ציגיינער בענעגענט אַ מאָל —
זיי זענען ךְ'אַ לאָנקע געלעגען —
ווען ס'האָט זיך מיין פורה'ל פערמאַטערט און מיעד
געשלעפּט איבער זאַמדיגע וועגען.

געהאַלטען האָט איינער זיין חבר אין האַנד —
זיין אַלטע, זיין ליעבליכע פידעל —
בעלויכטען, בעשטראַהלט פון פאַרנאַכטיגען שיין,
האָט געשפּיעלט ער אַ פייערדיג־ליעדעל.

דער צווייטער אַ ליולקע געהאַלטען אין מויל,
געקוקט, ווי דער רויך ווערט צוגאַנגען,
און רוהיג, אַזוי ווי ער וואָלט פון דער וועלט
שוין קיין מאָל קיין גליק ניט פערלאַנגען...

דער דריטער איז היימליך געשלאָפען און שטיל,
די פידעל צום האַרצען געלעגען;
אַ ווינדעל האָט קוים אידהרע סטרונעס בעוועגט,
זיין האַרץ האָט אַ חלום בעוועגען.

די קליידער, וואָס האָבען געטראָגען די דריי,
איז לעכער און לאַטעס געוועזען —
מיר לאַכען זיך אויס פון דער נאַרישער וועלט!
דאָס האָט מען אויף זיי באַלד געלעזען...

זיי האָבען מיר דריי מאָל געלערענט, געציינט:
ווען ס'הויבט אָן דאָס לעבען צו נאַכטען,
וו'אַזוי מען פערשפּיעלט עס, פעררויכט און פערשלאָפט —
און דריי מאָל פערשפּאָטען, פעראַכטען...

און לאַנג נאָך האָב איך אויף זיי דרייען געקוקט,
ווען איך בין שוין ווייטער געפאָהרען,
געקוקט אויף די שוואַרצע געזיכטער און האָר,
ביז וואַן ס'דאָט מיין אויג זיי פערלוירען...

דער גוטער פּאַסטוך.

(פון ריכארד דעהמעל.)

לאָזט אונז ענדליך פרייליך וואַנדלען
און פערגעסען אָן אַלץ דינג;
אונבעזאָרגט נאָר ווען מיר האַנדלען
וועט דאָס שווערסטע ווערען גרינג.
גליק מאַכט יעדע זעלע פרום, —
אייל דיך רחל, לאה קום!

וועלען לעמער זיך ווען צאַנקען
ווען דער פּאַסטוך מעהרער ליעבט?
טרייבט די מאוסע געדאַנקען,
זאָל דאָס גליק ניט זיין בעטריעבט.
זעהט! די לבנה נעהמט שוין אויף —
אייל דיך רחל, לאה לויף!

מאַך איך אייך ניט גליקליך ביידען,
ווען אויך מייסטענטהיילס אַליין?
ס'שמאַכטען וואַלד און פעלד בעשיידען:
ווער וועט היינט די איינע זיין?
אָ, ווי ליעבליך שמעקט דער היי! —
אייל דיך רחל, לאה גיי!

איז אוועק צום קריעג דער מלך...

(פון מאריא קאנאפניצקא).

איז אוועק צום קריעג דער מלך—
בלאָזען אלע שופרות פרעהליך;
שופרות בלאָזען, רוישען, ברומען,
אז ער זאָל בשלום קומען.

איז געגאנגען סטאַך זיך שלאָגען
האָט דער טייך גענומען קלאָגען,
און די זאנגען שטיל צו ציטער'ן,
אויף זיין מזל, אויף זיין ביטער'ן...

אויפ'ן שלאַכט-פעלד אונטען, אויבען
פליעהען קוילען, מענשען ליעגען,—
מלכים שלאָגען זיך, ווי לייבען,
חלאָפּעם פאַלען ווי די פליעגען...!

פאָהגען רוישען, שאָסען קראַכען
און די מחנות ציהען ווייטער;
ס'האָט א קויל געטראָפען סטאַכ'ען,
ס'קומט אַהיים דער מלך הייטער.

ווי געקומען איז דער מלך
עפנען זיך די טהוירען פרעהליך;
די טראָמפעטען רוישען, שאַלען
און די זון, זי שיט מיט שטראַהלען.

ווי מען האָט גענומען גראָבען
פיר דעם סטאַך א גרוב, דאַן האָבען
שטיל געוויינט אין פעלד די גראָזען
און א ווינד האָט צו געבלאָזען...

א נייעם ליעד.

(פריי נאָך הײנע).

נענוג שוין מיט דעם אַלטען ליעד,
די אַלטע פוילע טענער!
אַ נייעם ליעד האָב איך פערפאַסט,
עס וועט גאָר קלינגען-שענער.

און נישט פאַר גליקען הימלישע — —
דאָס לאָז איך פאַר מיין ווידען —
מיר ווילען טאַקי אויף דער ערד
געניעסען דעם גן־עדן.

מיר ווילען גליקליך זיין אויף דר׳ערד,
דאָס איז אַ וודאי גלייכער —
נענוג שוין אונזער פליים און מיה
זאָל געהן אין פוילע בייכער!

עס וואַקסט נענוג ברויט אומעטום,
גענוג וועט זיין פאַר אלע,
אויך רויזען, בלומען, שענהייט, לוסט
און ראָזינקעס, און חלה.

יא, ראָזינקעס און חלה, גלייך
ווי ס׳פאָלק ערוואַכט פון דרימעל;
די מלאכים און די פייגעלעך —
זיי שענקען מיר דעם הימעל...

אוים היינע.

I.

אין מיין דונקעל־לעבען האָט מיר
אויך אַמאל אַ בילד געשיינט,
נאָר דאָס בילד איז מיר פערשוואונדען
און עס איז מיר פינסטער היינט.

קליינע קינדער, ווען זיי זיצען
אין דער פינסטער, שרעקט עס זיי,
און זיי זינגען הויך און העכער
צו פערטומלען זייער וועה.

איך בין אויך אַ קינד נאַר נאַריש,
זינג מיר איצט אין פינסטערקייט;
האָטש עס קלינגט דאָס ליעד ניט פרעהליך,
בין איך דאָך פון אַנגסט בעפרייט.

II.

אָט וואַנדעל איך ווידער אַרום אין דער גאַס,
און האָב מיך צום שטיבעל געלאָזען,
וואו ס'האָט דאָרט מיין ליעבסטע אַמאָל נאָך געוואָהנט;
דאָס שטיבעל איז וויסט און פערלאָזען.

און ענג ווערט די גאַס מיר און דריקענד די לופט,
דער ברוק אונטער מיר, דאַכט זיך ציטערט;
די הייזער ווי פאַלען מיר גלייך אויפ'ן קאָפ —
איך איייל, און ענטלויף באַלד פערביטערט.

III.

זינט מיין ליעבסטע איז מיר ווייט
האָב איך לאַכען גאַנץ פערמיידט;
פון אַ נאַר אַ וויץ איך הער,
אָבער לאַכען איז מיר שווער.

זינט איך האָב פערלאָרען זי
איז מיר וויינען אויך א מיה;
ס'ליעגט אין האַרצען, ווי אַ שטיין,
אָבער וויינען — ניין, אָ, ניין!

IV.

ביזט דו טאַקי מיר אַ שונא,
קענסט מיך טאַקי ניט פערטראָגען?
פאַר אזאַ בעהאַנדלען וועל איך
פאַר דער גאַנצער וועלט זיך קלאָגען.

אָ, איהר אונדאַנקבאַרע ליפען,
זאָגט, ווי קאָנט איהר שלעכטס דען רעדען
אויף דעם מאַן, וואָס האָט געקושט אַייך
אין די טעג פון גליק און פריידען?...

V.

שענע, ליעבע נאָלד'נע שטערען,
מיין בקשה זאָלט איהר הערען:
גריסט מיין ליעבסטע אין דער פרעמד,
כ'בין אַלץ בלאָס און טריי, געקלעמט...

M. AISENBERG
DETROIT MICH

ביי נאכט.

(פון ביאליק)

ס'שיט די שטילע נאכט מיט סודות,
ס'איז די גאנצע וועלט אנשוויגען;
נאר דער וואסער מיהל — ער ווארפט זיך,
לאזט דעם טייך ניט רוהיג ליעגען...

ס'ווערט די שווארצקייט אלץ געדיכטער,
שאטענס מעהרען זיך און מעהרען;
זאכט אין ים פון נאכט און שווארצקייט
פאלט א שטערען נאך א שטערען...

שטיל ארום. מיין הארץ נאר, פיהל איך,
וויל ניט שווייגען, וויל ניט שטומען,
און איך הער א קוואל א ריינעם
אין מיין הארצען רוישען, ברומען...

און עס רעדט פאמעליך: „קינד'מיינס,
ס'ווערט מקוים דיין בעגעהרען.
זעהסט, א שטערען פאלט פון הימעל,
גלויב מיין קינד — ס'איז ניט דיין שטערען!

דיינער זיצט נאך פעסט און פינקעלט
אין דער שטערען־קייט דארט אויבען;
גיעב א קוק, דו זעהסט — ער ווינקט דיר,
און זיין בליק איז טרייסט און גלויבען"...

און איך קוק אהין צום שטערען,
ווי עס ווערט די וועלט אנשוויגען — —
מיין וועלט, ווייס איך, איז נאר איינע —
כ'פיהל זי אין מיין הארצען ליעגען...